

2018

ÅRSRAPPORT

Vi er med

Sammen skaper vi verdi

Lærende – Engasjert – Nær

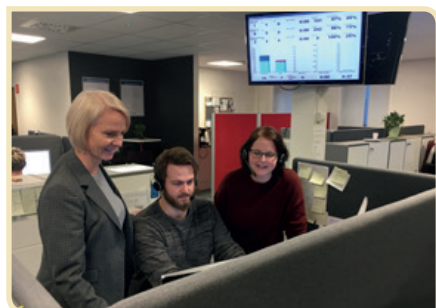

1.	VIKTIGE HENDELSER 2018	S. 4
2.	HOVED-/NØKKELTALL	S. 6
3.	ADM. DIREKTØR	S. 8
4.	BANKEN OG VIRKSOMHETEN	S. 10
5.	MEDARBEIDERNE	S. 18
6.	FORRETNINGSOMRÅDER	S. 20
7.	BÆREKRAFT	S. 22
8.	EGENKAPITALBEVIS	S. 26
9.	REPRESENTANTSKAP OG REVISJON	S. 28
10.	ÅRSBERETNING	S. 29
11.	RESULTAT	S. 39
12.	BALANSE	S. 40
13.	EGENKAPITALOPPSTILLING	S. 42
14.	KONTANTSTRØMOPPSTILLING	S. 44
15.	NOTER TIL REGNSKAPET	S. 45
16.	EIERSTYRING OG SELSKAPSLLEDELSE	S. 114
17.	ERKLÆRING FRA STYRETS MEDLEMMER OG ADM.DIR.	S. 115
18.	REVISJONSBERETNING 2018	S. 116

Viktige hendelser 2018

SpareBank 1 BV tar i bruk robot-teknologi som en del av tjenestetilbudet ut mot kunden gjennom vår nye chatbot «Sammie». Målet med chatboten er å kunne tilby kundeservice 24 timer i døgnet.

Januar

SpareBank 1 Regnskapshuset BV starter daglig drift i bankens lokaler på Nøtterøy og Kongsberg.

Februar

Som første bank i Norge gir SpareBank 1 kundene muligheten til å se brukskontoer fra andre banker i mobilbanken sin. I første omgang gjelder dette kontoer fra andre banker i alliansen.

Mars

Konsernet SpareBank 1 BV legger frem rekordresultat for 2017. Samlet resultat før skatt ble 628, 4 mill (509 mill etter skatt).

April

SpareBank 1 kåres til bransjevinner på skadeforsikring i Norsk Kundebarometer både med hensyn til kundetilfredshet og lojalitet. Innenfor bank kommer SpareBank 1 på en god tredjeplass.

Mai

vipps

Konkurransetilsynet godkjenner fusjon mellom Vipps, BankID Norge og BankAxept. Sammen etablerer selskapene Nordens største fintechmiljø innen betaling og identifisering. SpareBank 1 BV er blant bankene som er inne på eiersiden i Vipps.

Styret beslutter en ny samordnet innskuddsbasert pensjonsordning for alle ansatte i morbank. Dette er en viktig milepæl etter fusjonen mellom SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg og SpareBank 1 BV som trådte i kraft i januar 2017.

Juni

Styret beslutter en ramme på 75 millioner kroner til innovasjon som skal bukes til utvikling av nye tjenester for kundene, samt utvikling og vekst i regionen.

Banken mottar en offisiell rating fra Moodys. Ratingen ble A2, som er i tråd med forventningene og på samme nivå som sammenlignbare banker.

August

SpareBank 1 Gruppen og DNB signerer endelig fusjonsavtale mellom sine skadeforsikrings-selskaper, og blir dermed landets tredje største forsikrings-selskap.

September

En digital milepæl for bedriftsmarkedet oppnås da det blir mulig å etablere egen bedrift på nett.

Banken lanserer to nye høyrente spareprodukter MesterSpar og GenerasjonSpar. Disse blir meget godt mottatt i markedet.

Oktober

7 av 10 lånesøknader startes av kunden selv digitalt og over 90 prosent av fondssparing og opprettelse av aksjesparekonto gjøres over nett i fjerde kvartal.

SpareBank 1 BV inngår strategisk samarbeid med fintech-selskapet Auka, og kjøper samtidig aksjer for 15 millioner kroner i selskapet. Dette skal skape nye gode løsninger for kundene våre lokalt, og er et av resultatene av vår satsing på innovasjon.

November

AUKA

EiendomsMegler 1 BV og SpareBank 1 BV starter pilotprosjekt på elektronisk eiendomsoppgjør, som skal gjøre oppgjørprosessen mye enklere for kunden.

For tiende år på rad er EiendomsMegler 1 Norges største eiendoms-megler. Hver femte bolig solgt i Norge går via meglerselskapet.

Desember

SpareBank 1 BV rankes som nummer 1 i DNB Markeds' bankrapport.

Hoved-/nøkkeltall

Konserntall	2018	2017	2016	2015	2014
Resultatregnskap (tusen kroner)					
Netto renteinntekter	592.916	560.415	402.736	346.399	320.663
Andre inntekter	605.914	651.369	380.116	301.569	445.370
Driftskostnader	466.182	598.764	440.290	401.431	390.539
Resultat før tap	732.648	613.021	342.563	246.537	375.494
Tap på utlån og garantier	650	591	(54.409)	16.649	70.482
Årsoverskudd før øvrige resultatposter	596.086	508.738	307.659	176.034	250.110
Balanse (tusen kroner)					
Brutto utlån	29.531.949	27.457.896	19.459.614	18.498.195	17.654.932
Brutto utlån inkl. overføring SpareBank 1 Boligkreditt og Næringskreditt	41.854.035	38.672.363	27.650.475	26.041.760	24.780.160
Tapsavsetninger på utlån	157.466	159.503	120.466	130.363	123.624
Innskudd fra kunder	22.138.580	21.001.966	14.959.755	13.646.286	13.773.921
Forvaltningskapital	36.580.907	34.470.875	24.412.085	23.197.188	22.852.055
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	35.597.263	32.941.821	23.792.866	22.951.058	22.443.131
Gjennomsnittlig egenkapital **)	4.381.997	3.926.779	2.754.175	2.301.420	2.126.247
Nøkkeltall (%)					
Rentenetto	1,67	1,70	1,69	1,51	1,43
Driftskostnader	1,31	1,82	1,85	1,75	1,74
Årsoverskudd før øvrige resultatposter	1,67	1,54	1,29	0,77	1,11
Kostnadsprosent	38,9	49,4	56,2	62,0	51,0
Kostnadsprosent ex. finansielle investeringer	42,4	62,0	64,3	61,8	60,6
Tapsprosent utlån	0,00	0,00	(0,29)	0,09	0,42
Misligholdsprosent (netto)	0,54	0,56	0,63	0,76	0,64
Innskuddsdekning	75,0	76,5	76,9	73,8	78,0
Totalrentabilitet	1,67	1,54	1,29	0,77	1,11
Egenkapitalavkastning	13,6	13,0	11,2	7,6	11,8
Kapitaldekningsprosent *)	20,0	19,6	20,3	18,1	15,8
Kjernekapitalprosent *)	17,9	18,3	19,3	17,7	15,5
Ren kjernekapital *)	16,7	17,3	17,8	16,4	14,7
Vekst i innskudd ***)	5,4	40,4	9,6	(0,9)	(0,5)
Vekst i brutto utlån inkl. overføring SpareBank 1 Boligkreditt/ Næringskreditt ***)	8,2	39,9	6,2	5,1	4,7
Avkastning pr egenkapitalbevis****) (kr, morbank)	4,98	4,03	3,73	1,36	2,02
Kurs på egenkapitalsbevis 31.12.****) (kr)	35,6	33,9	27,5	19,1	26,0

* Morbank-tall ** Egenkapital ekskl. Hybridkapital *** Proforma vekst i 2017 er 5,1 % innskudd og 6,9 % brutto utlån
**** Historiske tall er oppdaterte iht emisjon desember 2015

Definisjoner:

Rentenetto - Netto renteinntekter i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital
Driftskostnader - Personalkostnader, datakostnader, ordinære avskrivninger og andre driftskostnader i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital
Kostnadsprosent - Driftskostnader i % av netto inntekter
Tapsprosent utlån - Årets tapsavsetninger på utlån og garantier i % av gjennomsnittlig brutto utlån

Misligholdsprosent - Netto misligholdte engasjementer (over 90 dager) i prosent av brutto engasjementer
Totalrentabilitet - Resultat etter tap og skatt i % av gjennomsnittlig forvaltningskapital
Egenkapitalavkastning - Resultat før øvrige resultatposter i % av gjennomsnittlig egenkapital
Kapitaldekning - Netto ansvarlig kapital i % av beregningsgrunnlaget
Kjernekapitaldekning - Kjernekapital i % av beregningsgrunnlaget

Sammen skaper vi verdi

SpareBank 1 BV kan se tilbake på 2018 med betydelig finansiell og markedsmessig suksess, og er i toppen blant sammenlignbare konserner når det gjelder avkastning og utvikling.

2018 ble et meget godt år for SpareBank 1 BV. Mange nye kunder har valgt oss i året som har gått og vi har i dag ca 74.000 personkunder og ca 10.000 bedriftskunder i konsernet. Vi har styrket vår markedsandel i alle de 10 byene vi er tilstede i gjennom året som har gått. Dette gjør oss både ydmyke og stolte.

Et meget bra resultat

Resultatet er det aller beste noensinne. Det har gjort det mulig å levere et solid utbytte til våre egenkapitalbevisiere, og til samfunnsnyttige formål. I tillegg er det hyggelig å fastslå at bankens egenkapitalbevis har hatt en god verdiøkning og avkastning gjennom 2018.

Alle bankens datterselskaper har levert solide prestasjoner. Både EiendomsMegler 1 BV AS, Z-Eiendom AS og SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS har levert gode resultater og investert i løsninger vi skal høste av i årene som kommer.

De tilknyttede selskapene i SpareBank 1 Gruppen, Bank-samarbeidet DA og Samarbeidende Sparebanker leverer også meget godt, og bidrar til kostnadseffektivitet og økt konkurransekraft for vår bank i vårt område.

Etterlevelse av visjon og verdier

Suksessen i konsernet kommer etter flere år med etterlevelse av visjonen «Sammen skaper vi verdi», med våre kunder, eiere, ansatte og lokalsamfunnet. Vi har gjennom et omforent fremtidssyn i organisasjonen hatt fokus på hvilke prestasjoner som er nødvendig og hvilken posisjon vi må utvikle i markedet for å lykkes over lengre tid.

Våre verdier Lærende, Engasjert og Nær har stått sentralt i arbeidet i hele konsernet. Vi har investert nye kunde-

løsninger, i kompetanseutvikling, i ny bemanning, i distribusjon, i innovasjon og systematisk bygging av merkevaren. Hele veien med vekt på budskapet: «Vi er med» våre kunder i deres hverdag.

Bærekraftige lokalsamfunn

Vi skal bidra til verdiskaping gjennom å være tett på kundene og lokalmiljøene, og støtter gode initiativ og næringsutvikling i lokalmiljøene vi er representert i. Vi har tro på markedsområdet vårt med spennende utviklingsmuligheter også videre fremover.

I 2018 har arbeidet med bærekraft fått et økt fokus i konsernet, og vi har gjennomført vesentlighetsanalyse i GRI-standard som grunnlag for videre handlingsplan og strategi.

SpareBank 1 BV vil også fremover ha et sterkt fokus på bærekraft, og skape gode konkrete tiltak og strategiske grep i tråd med det som kommer frem i denne analysen.

Rigget for fremtiden

Finansnæringen opplever radikale endringer i rammebetingelsene. Disse er drevet av ny teknologi, nye reguleringer og ny konkurranse. Både som årsak til disse driverne og kundenes generelle økte forventninger som krever nye løsninger både digitalt og i relasjon med våre kunder. Derfor er det lagt ned betydelig innsats – både av finansiell og prosessmessig art – i å være rustet for fremtiden i egen bank og med våre alliansepartnere.

Vi skal fortsette å investere i ny teknologi og kompetanse, og være rigget for fremtiden ved både å være nær og tilstede lokalt og samtidig levere de beste digitale løsningene.

Rune Fjeldstad
(adm. direktør)

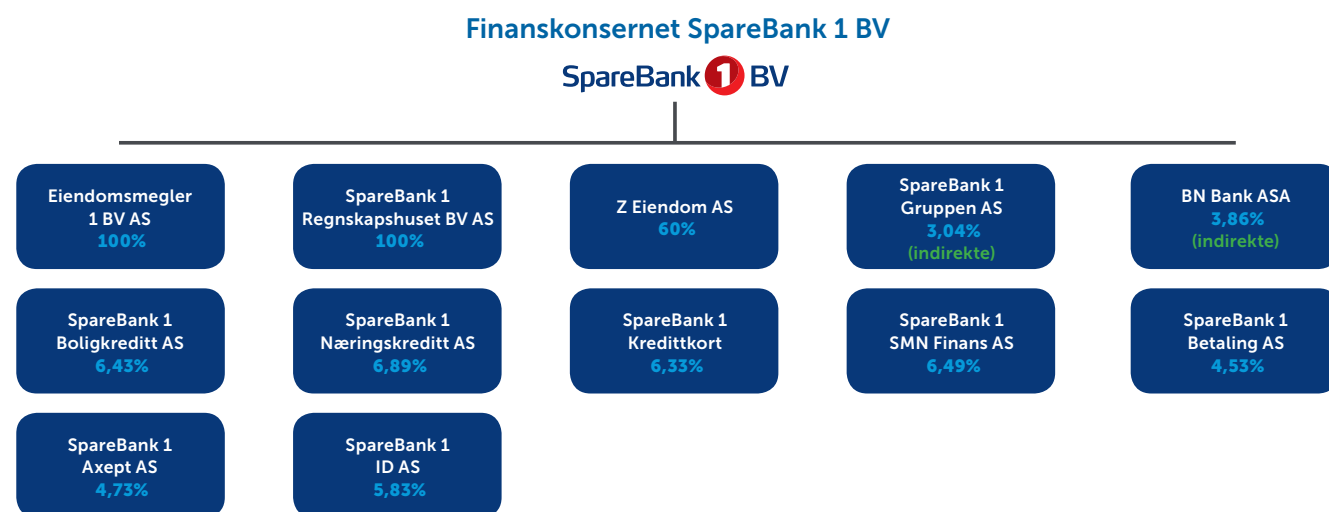

SpareBank 1 BV

– Strategiske og finansielle mål

SpareBank 1 BV skal bidra til verdiskaping i lokalsamfunnene gjennom å tilby et bredt spekter av finansielle tjenester, samt relevant rådgiving til privatpersoner og bedrifter

Konsernet

SpareBank 1 BV er et regionalt finanskonsern med geografisk markedsområde som omfatter Buskerud med tyngdepunkt rundt Kongsberg, Lier og Drammen, og Vestfold fra Holmestrand i nord til Larvik i syd.

Konsernet har hovedkontor og forretningsadresse i Tønsberg og rådgivningskontorer i Drammen, Mjøndalen, Lier, Kongsberg, Holmestrand, Horten, Tønsberg, Nøtterøy, Sandefjord og Larvik.

SpareBank 1 BV tilbyr tradisjonelle banktjenester som lån, forsikring og spareprodukter i tillegg til regnskaps-tjenester og eiendomsmegling både for privat- og bedriftskunder.

SpareBank 1 BV er en del av SpareBank 1 - alliansen. Alliansen er et bank-, produkt- og tjenestesamarbeid mellom 14 selvstendige, lokalt forankrede norske banker.

Hensikten med dette samarbeidet å levere attraktive produkter og tjenester med fokus på gode kundeopplevelser for å bidra til SpareBank 1-bankenes konkurransekraft og lønnsomhet. Gjennom samarbeidet oppnår banken stordriftsfordeler, for eksempel innen it-utvikling.

Banken har en lang og stolt historie, og er et resultat av en rekke lokale fusjoner. I Buskerud har banken røtter fra Sandsvør SpareBank som ble etablert i 1883, mens i Vestfold stammer røttene fra Nøtterø Sogns Sparebank og Sandeherreds Sparebank som hhv ble etablert i 1857 og 1859.

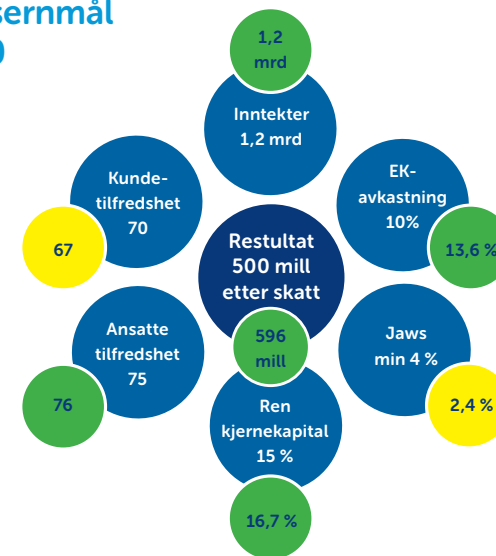
De største egenkapitalbeviserne i banken er SpareBank 1 Stiftelsen BV og Sparebankstiftelsen Nøtterøy-Tønsberg. Stiftelsene har som formål å forvalte egenkapitalbevisene som ble tilført ved opprettelsen, og å utøve og opprettholde et betydelig, langsiktig og stabilt eierskap i SpareBank 1 BV.

Lokal, nær og digital

Sparebank 1 BV skal være en solid og offensiv lokal aktør, som skaper verdier i regionen konsernet er en del av. Med en kombinasjon av lokal tilstedeværelse, solid rådgiverkompetanse, kjennskap om markedsområdene og god tilgjengelighet både fysisk og gjennom gode digitale løsninger er målsettingen å levere gode kundeopplevelser.

Konsernets styrker er bygget på nærhet til kundene, samt raske og effektive beslutningsprosesser. Selskapet evner gjennom dette å forvare og øke sine markedsandeler i regionen.

Konsernmål 2020

Resultatet i 2018 sett opp mot målbildet i 2020 (blå sirkler). SpareBank 1 BV har som mål å skape økonomiske resultater som gir god og stabil avkastning på egenkapitalen, og gir en konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på bankens egenkapitalbevis.

Interessenter

Konsernets strategiske hovedmålsetting er å skape verdi for kundene og den regionen konsernet er en del av. Vi ønsker å løfte frem lokale initiativ, bedriftene og de menneskene som bor i regionen slik at vi sammen kan bidra til vekst og utvikling. Gjennom dette skapes det også verdier for eierne og ansatte i virksomheten.

Gjennom å jobbe målrettet mot og sammen med konsernets ulike interessenter, vil konsernet utvikles, og bidra positivt til verdiskapingen i samfunnet.

Visjon og verdier

Konsernets visjon er: «Sammen skaper vi verdi»
Dette gjøres gjennom konsernets verdier;

Konsernet har konkretisert verdiene og betydningen de har for interessentene;

Hvordan skal eierne oppfatte konsernet?

- At virksomheten er nyskapende, evner å omstille seg og forstår dere behov.
- At virksomheten er handlekraftig, synlige og opptre profesjonelt.
- At virksomheten holder eierne orientert og skaper og vedlikeholder relasjoner.

Hvordan skal kundene oppleve konsernets verdier?

- Konsernets ansatte er interessert i kundene og derfor finner de de beste løsningene.
- De ansatte trives med å hjelpe sine kunder og tar relevante initiativ.
- Konsernet og dets ansatte er tilstede og holder det de lover.

Hvordan skal samfunnet oppleve konsernet?

- At de er interessert og oppdatert på utviklingen som skjer lokalt, og inviterer til samspill.
- At konsernet har samfunnsansvar, er synlige og deltar på relevante arenaer i lokalsamfunnet.
- At selskapet er en støttespiller for lokal kultur-, bo- og næringsutvikling.

Hva betyr verdiene for konsernets ansatte?

- Ansatte er lærende gjennom raskt å tilegne seg ny kunnskap, dele med andre og er trygg på å prøve og øve.
- Ansatte er engasjert gjennom å ta initiativ, gi anerkjennelse og skape resultater.
- Ansatte er nær gjennom å være involverende og hjelpsom ovenfor kollegaer.

Lærende

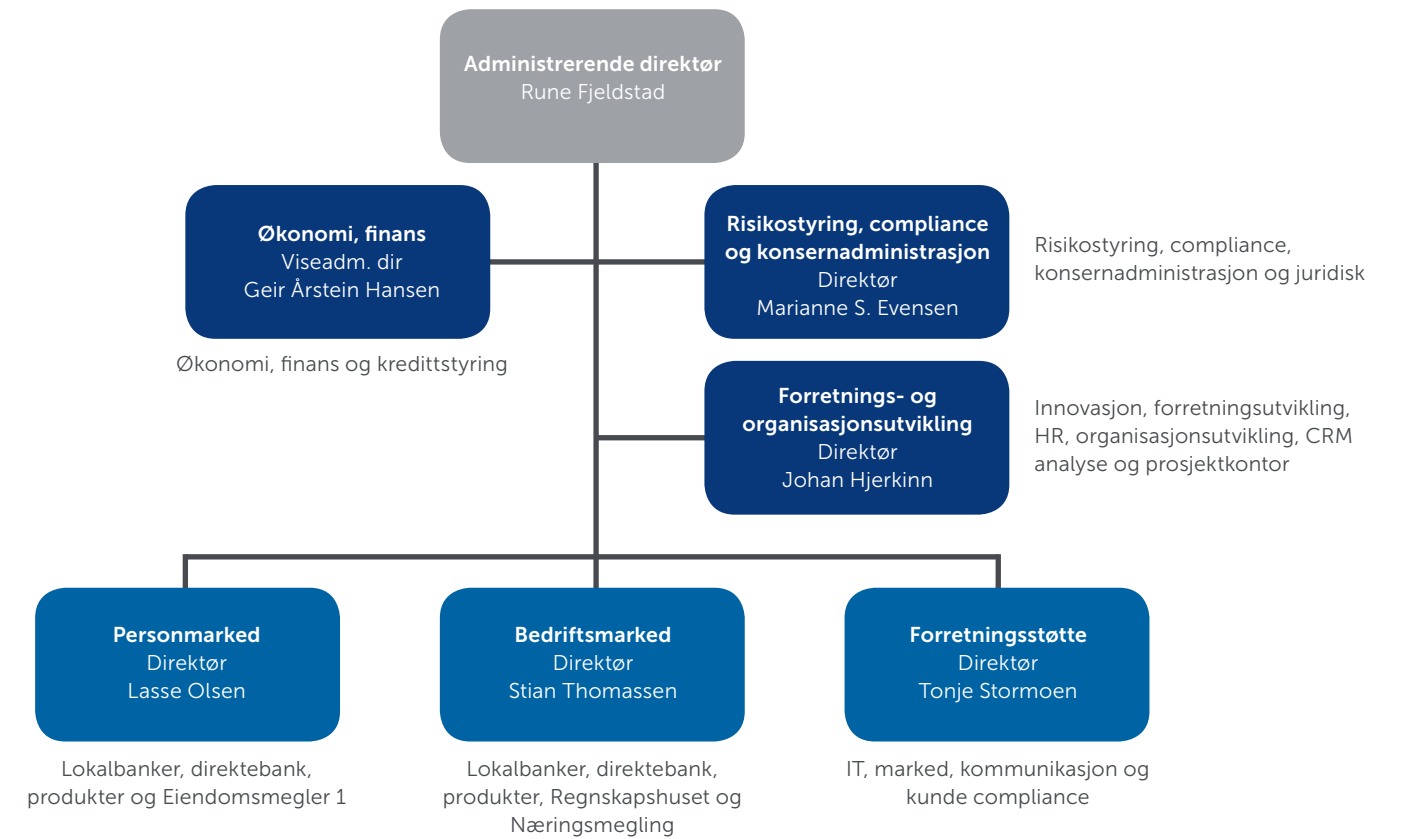
Engasjert

Nær

Organisasjon og ledelse

Presentasjon av konsernledelsen

Rune Fjeldstad (1962)

– Administrerende direktør

Rune Fjeldstad har vært administrerende direktør i SpareBank 1 BV siden mai 2015. Han er utdannet økonom og Master of Management fra Handelshøyskolen BI. Han har tidligere hatt lederstillinger i Sparebanken NOR, Postbanken og flere divisjonsdirektørstillinger i DNB. Han var også konsernsjef i Nets og deretter partner i konsultantselskapet Bene Agere.

Han har styreverfaring fra et 20-talls selskaper både nasjonalt og internasjonalt. Nåværende styreverv i BN bank, EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS, SpareBank 1 Betaling AS, SpareBank 1 Samspår AS og varamedlem i VBB AS (Vipps Bankaxept, BankID).

Antall egenkapitalbevis i BV: 61.736

Geir Årstein Hansen (1959)

– Viseadministrerende direktør

Geir Årstein Hansen er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole i Bergen (NHH), med tilleggsutdanning fra BI i strategisk endringsledelse og High Performance Management.

Han har jobbet i banken siden 1988 i ulike lederstillinger, innenfor mange fagområder. Før dette har han jobbet med eiendomsmegling og undervisning. Han har lang styreverfaring og er i dag styreleder i Z-Eiendom AS og varamedlem i Samarbeidende Sparebanker AS, Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA, Samarbeidende Sparebanker Bankinvest og SpareBank 1 Samspår AS.

Antall egenkapitalbevis i BV: 8.126

Stian Thomassen (1976)

– Direktør bedriftsmarkedet

Stian Thomassen er siviløkonom og Master of Business and Economic (MBE) fra BI, samt Autorisert Finans-analytiker/ Certified European Financial Analyst(AFA/CEFA) og Executive MBA fra Norges Handelshøyskole i Bergen (NHH).

Han har lang fartstid i Nordea i ulike lederstillinger blant annet som banksjef for storkundeavdelingen i bedriftsmarkedet, før han kom til SpareBank 1 BV i 2016.

Han er i dag styreleder i SpareBank 1 Regnskapshuset BV og styremedlem i EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS.

Antall egenkapitalbevis i BV: 8.695

Tonje Stormoen (1965)

– Direktør forretningsstøtte

Tonje Stormoen er utdannet Diplomøkonom fra BI, med spesialisering i markedsføring og internasjonal ledelse. Hun har tilleggsutdanning i endringsledelse og prosjektledelse.

Hun har hatt flere tidligere lederstillinger, blant annet ulike direktørstillinger i Intrum Justitia AS, avdelingsbanksjef, leder for forretningsutvikling og markedsdirektør i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg. Hun har vært ansatt i SpareBank 1 BV fra 2017.

Hun har styreverfaring fra ulike selskaper innen eiendomsmegling, finans, media og inkasso. Har p.t ingen styreverv.

Antall egenkapitalbevis i BV: 8.282

Marianne Sommero Evensen (1970)

– Direktør risikostyring, compliance og konsernadministrasjon

Marianne Sommero Evensen er statsautorisert revisor fra Norges Handelshøyskole i Bergen (NHH). Hun har jobbet i banken siden 2003, og hatt flere lederstillinger og fagansvar innenfor bedriftsmarkedet, prosjektadministrasjonen, risiko, compliance og konsernadministrasjonen.

Tidligere har hun 10 års erfaring fra revisjon og konsulentvirksomhet i KPMG og Møller & co, både som manager og fagansvarlig. Hun har styreverfaring som nåværende styresekretær i konsernstyret og tidligere som styremedlem i finansforetak. Har p.t ingen styreverv.

Antall egenkapitalbevis i BV: 6.236

Lasse Olsen (1975)

– Direktør personmarkedet

Lasse Olsen er økonomiutdannet fra BI med spesialisering i informasjonsteknologi og ledelse.

Han har jobbet i banken siden 2008 og innehatt ulike lederstillinger i person-markedsdivisjonen. Han har 15 års erfaring fra bank og finans, blant annet med formuesforvaltning, fagspesialist og banksjef. Han tiltrådte stillingen som direktør for Personmarked november 2015.

Han er i dag styreleder i EiendomsMegler 1 BV.

Antall egenkapitalbevis i BV: 16.025

Johan Hjerkin (1970)

– Direktør forretnings- og organisasjonsutvikling

Johan Hjerkin er utdannet siviløkonom ved Norges Handelshøyskole (NHH) i Bergen samt NHH Executive programmet «Strategisk forretningsforståelse».

Han har 20 år med bankerfaring fra Postbanken BA (1996-99) og DNB (1999-17) hvor av 15 år som leder med blant annet ansvar for strategi og større endringsprosjekter i DNB. Han ble ansatt i SpareBank 1 BV i mai 2017.

Styremedlem i Netaxept AS (2004-08). Han har p.t ingen styreverv.

Antall egenkapitalbevis i BV: 12.408

Presentasjon av styret

Øyvind Birkeland (1955)

– Styreleder

Bor i Larvik. Er utdannet siviløkonom. Han har bred erfaring fra bankvirksomhet og ledelse gjennom nesten 30 år, og har vært leder i blant andre Sparebanken Vestfold, Gjensidige NOR og DNB. Han har solid kompetanse både innen strategi, strukturell endring, finansiering og organisasjonsutvikling.

Heine Wang (1963)

– Nestleder

Bor på Nøtterøy. Er utdannet jurist. Han har innehatt ulike styreverv inkludert tidligere president i NHO. Han er konsernsjef i Nokas, en virksomhet han har vært med å bygge opp, som i dag har en omsetning på ca 5 milliarder og 9000 ansatte i seks land. Han har vært styremedlem i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg fra 2015 og nestleder fra 2016 og frem til fusjonen med SpareBank 1 BV.

Kristin Søia Barkost (1954)

– Styremedlem

Bor i Kongsberg. Utdannet bedriftsøkonom. Har siden 1979 hatt sentrale roller innenfor økonomi, regnskap og administrasjon i flere selskaper tilknyttet Kongsberg Gruppen, og vært direktør konsernregnskap i Kongsberg Gruppen ASA. I dag er hun Manager HMS i samme selskap. Hun var styremedlem i Sandsvær Sparebank fra april 2008 frem til fusjon samme år, og har vært styremedlem i SpareBank 1 BV fra november 2008.

Janne Sølvi Weseth (1979)

– Styremedlem

Bor i Kongsberg. Utdannet diplomøkonom med spesialisering i regnskap, skatt og avgift. I tillegg har hun utdanning i styrekompetanse fra BI. Hun har tidligere vært finansdirektør i Global Geo Services ASA. I dag jobber hun i Kongsberg Defence & Aerospace, div. Aerostructure som Programsjef. Hun har tidligere vært økonomisjef i samme divisjon. Hun har vært styremedlem i SpareBank 1 BV siden 2016.

Eric Sandtrø (1972)

– Styremedlem

Hovedeier og daglig leder i selskapet Fjellsport AS. Han startet opp eget distribusjonsselskap (Norek) da han var ferdig på videregående skole, en virksomhet som etterhvert ble til Komplet. Han bygget opp selskapet fra 1992 og gikk av som CEO i Komplet i 2007. Selskapet hadde da vokst til å ha en omsetning på ca. NOK 2,7 mrd., med virksomheter i flere europeiske land. Under hans ledelse var Komplet børsnotert fra 2000 til 2007. Sandtrø har betydelig styreefaring, blant annet fra Sandefjord Lufthavn (Torp), Sandefjord Bredbånd KF (pt nestleder) og er også medlem av styret i Jollyroom Group AB og Bagaren och Kocken AB i Gøteborg.

Hanne Myhre Gravdal (1964)

– Styremedlem ansattes representant

Bor i Sylling. Er utdannet diplomøkonom, og utdanning i styrekompetanse fra BI. Hun har jobbet innen bankbransjen hos flere aktører siden 1984, blant annet som filialleder i Sparebanken Øst. Hun har vært ansatt i SpareBank 1 BV siden 2004, og jobber som senior plasseringsrådgiver i privatmarkedet. Styremedlem i SpareBank 1 BV fra 2011.

Geir Arne Vestre (1964)

– Styremedlem ansattes representant

Bor på Nøtterøy. Er utdannet diplomøkonom. Han har jobbet i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg siden 1989. Han har bred erfaring fra de fleste kunderettede avdelinger, og jobber i dag i bedriftsmarkedet som fagrådgiver i BM kreditt. Han har vært styremedlem i SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg siden 2008.

Medarbeiderne

– Den viktigste kapitalen i kamp om kunden

Med stadig raskere teknologiutvikling og endring i kundeatferd, kreves det kontinuerlig ny kompetanse og utvikling av eksisterende medarbeidere for å oppnå konsernets målsetninger. Det er viktig å ha en kultur der alle utfordrer seg selv og kollegaer. Ansatte skal ta ansvar, involvere andre og være opptatt av kontinuerlig forbedring.

Rekruttering av kompetanse

Ved utgangen av 2018 hadde konsernet totalt 340 fast ansatte fordelt på 326,4 årsverk. Det er en nedgang på 18,5 årsverk i konsernet fra utgangen av 2017.

Antall årsverk er redusert med 10,8 i morbank, mens døtrene hadde en reduksjon på 7,7 årsverk pr 31.12.

Konsernet opplever at det er godt marked for rekruttering, og at SpareBank 1 BV er en attraktiv arbeidsplass.

Endring og kompetanse

Medarbeidere må dyrkes og utvikles hvis de skal være på sitt beste. Da trengs det god næring i form av opplæring og kompetanseheving i regi av konsernet. Samtidig må også konsernets ansatte være engasjerte og ta ansvar for egen kompetanse for å følge med på utviklingen. Gjennom månedlige oppfølgingsamtaler og den årlige medarbeidersamtalen, legges tydelige forventninger til leveranse og resultat.

Konsernet er opptatt av kontinuerlig videreutvikling av sine ansatte. I 2018 ble det igangsatt et lederutviklingsprogram, som vil løpe over flere år. Programmet har til hensikt å styrke lederskapet ved å fokusere på temaer som tillit, kommunikasjon, relasjonsbygging, samarbeid, motivasjon og endringsledelse. Det jobbes også systematisk med å heve de ansattes formelle kompetanse inkludert gjennomføring av ulike sertifiseringer.

Den raske utviklingen og endringen i kundeatferd, krever en organisasjon som er både endringsvillig og dyktig. Slik er det i SpareBank 1 BV.

Arbeidsmiljø

Konsernets organisasjonsundersøkelse har en høy snittscore. Det er også verdt å merke seg at svarprosenten er meget god og ligger på 92 %. Undersøkelsen viser økning på viktige parameter som gjennomføringsevne, endringsvillighet og engasjement, samt høy score på samspill. Undersøkelsen blir gjennomgått i samtlige avdelinger, med mål om å styrke en positiv utvikling av arbeidsmiljøet.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Det jobbes systematisk med helse,- miljø og sikkerhetsarbeid i konsernet, primært gjennom et Samarbeidsutvalg (SAMU) der Arbeidsmiljøutvalget (AMU) inngår og har et operativt fokus på HMS-arbeidet. Konsernet er en IA-bedrift (inkluderende arbeidsliv). Hovedfokus har vært på forebygging slik at sykefraværet forblir lavt, noe det har vært i de siste årene. Det jobbes aktivt med de langtidssykemeldte, med oppfølging og tilrettelegging.

For 2018 var samlet sykefravær 4,1 %, noe som er lavt i forhold til bransjen. Banken har hele tiden en målsetting om at de ansatte skal føle at deres helse-, sikkerhets- og miljømessige behov til enhver tid blir ivaretatt.

Det er ikke registrert skadetilfeller av vesentlig betydning i 2018.

Likestilling

SpareBank 1 BV skal gi ansatte like muligheter for faglig og personlig utvikling, lønn og karriere. I 2018 var 54 % av de ansatte kvinner og 46 % menn. Gjennomsnittsalderen er 46,9 år og gjennomsnittlig ansiennitet er 16,3 år. Kvinneandelen blant ledere i SpareBank 1 BV i 2018 er 32 %.

Samarbeid arbeidstakerorganisasjonene

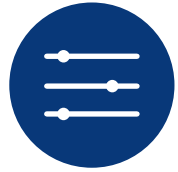
Konsernet har et konstruktivt samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene. De bidrar fra hvert sitt ståsted på en hensiktsmessig måte, for at konsernet skal nå sine mål.

Godtgjørelse til ansatte

SpareBank 1 BV har innført resultatbasert belønning. Hensikten med dette, er å bygge opp under målene i strategien for 2020 og motivere for målrettet arbeid i alle enheter. Modellen er todelt. Del 1 består av ren

overskuddsdeling, med likt beløp til alle ansatte. Del 2 består av en individuell del. Tildeling av variabel lønn skjer i forhold til en vurdering av både finansielle og ikke finansielle mål.

Forretningsområder

Privatmarkedet

SpareBank1 BV har en solid posisjon i privatmarkedet. Kjennskapen til banken er økende i hele markedsområdet. 1 av 4 privatkunder i markedsområdet har et kundeforhold til banken, og ca. 16% bruker banken som sin hovedbank. Utlånsveksten var i 2018 på 9%, mens den generelle markedsveksten var på 5,4% siste 12 måneder.

Ved utgangen av 2018 hadde banken vel 74.000 aktive kunder.

Et samlet tilbud av gode digitale tjenester, et moderne kundesenter og et godt utbygd kontornett gir kunden rask og enkel tilgang til finansielle tjenester og kompetanse i alle kanaler.

Kundene er godt fornøyd med konsernets leveranser, og kundetilfredsheten i 2018 er høy. For å sikre dette også fremover, fokuseres det på å bygge enda sterkere kunderelasjoner. Konsernet må bruke kundedata på en måte som gjør det enkelt å være kunde og ta relevante initiativer overfor kunden. Dette handler både om forenkling av kundenes hverdag og effektivisering av bankens prosesser; i begge tilfeller med digitalisering som en tydelig driver. Å bygge sterke kunderelasjoner handler om å kombinere det beste fra to verdener; kunstig intelligens, gjennom smart teknologi og robotisering, og emosjonell intelligens gjennom den personlige kontakten med kompetente ansatte.

Eiendomsmegler 1 BV og Z-eiendom AS hadde en samlet boligomsetning på kr 7,3 mrd i 2018 fordelt på ca 2.500 enheter.

Det har vært befolkningsvekst i konsernets markedsområde som nå utgjør vel 450.000 innbyggere.

Bedriftsmarkedet

Bedriftsmarkedets kundeportefølje består av vel 8.000 aktive SMB kunder. Hovedtyngden av utlånsporteføljen

er innenfor eiendomsbransjen. Det er stor fokus på samhandling mellom forretningsområdene, slik at kunden møtes med et helhetlig produktspekter.

SpareBank1 BV er en totalleverandør av finansielle tjenester til bedrifter. Det arbeides kontinuerlig med å få på plass flere digitale salg- og selvbetjeningsløsninger for bedriftskunder.

1 av 4 bedriftskunder (SMB) i markedsområdet har et kundeforhold til banken.

Banken har solid markedsposisjon i Kongsberg, Sandefjord og i Færder kommune, og er i en utfordrerposisjon i de øvrige markedsområdene. Konsernet har stort fokus på å kapitalisere på merkevareassosiasjonene til SpareBank 1; Enkle å forholde seg til, tilgjengelige, viktige bidragsytere og samfunnsengasjerte.

Innovasjon

SpareBank 1BV satser på innovasjon som skal komme kundene lokalt til gode. Dette gjøres både gjennom felles utvikling i SpareBank 1 - alliansen og gjennom initiativ tatt av banken. Styret vedtok i 2018 en ramme på 75 millioner kroner til lokal utvikling av nye fremtidsrettede løsninger og tjenester. Innovasjonen vil kunne skje gjennom deltakelse i andre selskaper, i samarbeid med gründere, andre banker – eller prosjekter i egen regi.

Datterselskaper

Eiendomsmegler 1 BV AS

Selskapet har en god posisjon i konsernets markedsområde, og er en del av den nasjonale Eiendomsmegler 1-kjeden som er markedsledende i Norge for tiende år på rad. Forretningsvirksomheten består av næringsmegling, eiendomsoppgjør, formidling av fritidsboliger, nybygg og bruke boliger.

SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS

Selskapet tilbyr et bredt spekter av tjenester; regnskap,

lønn, årsoppgjør og rådgivning. Selskapet fokuserer tungt på digitalisering, og tilbyr flere ulike systemer tilpasset ulike bransjer.

Forretningsvirksomheten består av formidling av brukte boliger, nybygg og fritidsboliger.

Imingen Holding AS

Z-eiendom AS (60% eierskap)

Selskapet har en solid markedsandel i Tønsbergregionen.

Larvik Marina AS

Bærekraft

SpareBank 1 BV har fokus på å ta samfunnsmessige, miljømessige og sosiale hensyn gjennom den daglige driften. Med nærhet til kundene og god lokalkunnskap bidrar konsernet til samfunnsutviklingen gjennom verdiskapning og bærekraftig utvikling.

Nye tiltak i 2018

I 2018 har arbeidet med bærekraft fått et økt fokus, og det er gjennomført en vesentlighetsanalyse i GRI (Global Reporting Initiative)-standard. Prosessen har kartlagt relevante bærekraftstema, identifisert interne og eksterne interessenters forventninger gjennom spørreundersøkelser og inter-vjuer, og gjennom analyse og intern workshop identifisert en vesentlighetsmatrise som grunnlag for videre handlingsplan og strategi.

SpareBank 1 BV vil også fremover ha et sterkt fokus på bærekraft. I 2019 skal dette løftes inn i strategien for bedriftsmarkedet. Samtidig skal resultatet av vesentlighetsanalysen for bærekraft brukes til å skape gode konkrete tiltak og strategiske grep i tråd med det som kommer frem i denne analysen.

Lokal støttespiller

SpareBank 1 BV har et omfattende samfunnsengasjement i sitt markedsområde, med fokus på bredde og spredning både geografisk og i form av ulike typer aktiviteter, tiltak og prosjekter vi engasjerer oss i. Hovedsakelig gjøres dette via sponsing og samarbeidsavtaler med lag/foreninger og arrangement, og tildelinger fra gavefond. Banken ga i 2018 også ut talenstipend til idrettsungdom, unge musikere og kunstnere i lokalmiljøene, som en hjelp til å utvikle sitt talent og engasjement.

Gjennom dette arbeidet har selskapet bidratt med betydelige beløp og engasjement både lokalt og regionalt. Slik opprettholdes tradisjonene som ligger i sparebankfilosofien, hvor SpareBank 1 BV bidrar til utvikling av samfunnet den er en del av.

Fra og med 2018 ble gavefondstildelinger gitt via SpareBank 1 Stiftelsen BV og Sparebankstiftelsen Nøtterøy-Tønsberg. Disse stiftelsene ble opprettet i forbindelse med fusjonen mellom SpareBank 1 BV og SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg.

Klima og miljø

Miljøbevissthet skal prege bankens virksomhet. SpareBank 1 BV arbeider for å redusere belastningen på det ytre miljø gjennom miljøvennlig drift. SpareBank 1 BVs direkte påvirkning på klimaet og miljøet er i hovedsak knyttet til energiforbruk, tjenestereiser og avfall fra kontorvirksomheten. Konsernet ønsker å stimulere til en mer miljøvennlig atferd internt og blant kunder, og tilbyr derfor stadig flere papirløse tjenester som reduserer belastningen på miljøet.

Det arbeides kontinuerlig med utvikling av stadig mer kundevennlige løsninger. Der det er behov for dialog med kunder, vil elektroniske kanaler som e-post, SMS, chat og nettmøter benyttes i størst mulig grad. I juni 2014 innførte SpareBank 1 BV elektronisk signering av bolig-lånssøknader. Per desember 2018 utgjorde elektronisk signering 94 % av totalt signerte boliglånssøknader, mot 50 % i 2017.

Banken har printløsninger på alle kontorsteder som sikrer at uvedkommende ikke får tilgang til konfidensiell informasjon, og bidrar til redusert papirbruk i konsernet. SpareBank 1 BV har avtale for retur av teknologisk avfall. Dette sikrer en forsvarlig avhending av data lagret på elektroniske medier, samt gir en miljømessig gevinst ved gjenbruk. Avtalen oppfylder internasjonale konvensjoner og avtaler som skal forhindre at land i den tredje verden forsøples og mottar enheter som ikke kan gjenvinnes eller destrueres på en miljømessig forsvarlig måte.

Det benyttes multiverktøy for møtevirksomhet (Skype for Business), som tilrettelegger for video, lyd og chat fra kontorplassen for alle ansatte. Antallet Skype for

Business-møter har økt kraftig fra innføringen i 2015. Som del av SpareBank 1 Alliansen har konsernet en felles innkjøpsstrategi med sterk miljøprofil. SpareBank 1 Gruppens innkjøpspolicy krever at alle innkjøpsavtaler inkluderer et vedlegg om samfunnsansvar. Det følger en varslingsplikt fra leverandørens side, og pålegges også plikt til å følge opp underleverandører. Brudd på bestemmelsene om samfunnsansvar anses som kontraktsbrudd og kan gi grunnlag for heving av avtalen.

Energi og klimaregnskap

Sparebank 1 BV har rapportert på forbruk som fører til CO2 utslipp, og regnet dette om til klimabelastning. Rapporteringen er gjort i henhold til den internasjonale standarden "the Greenhouse Gas Protocol" (GHG proto-

kollen) som er utviklet av WRI (World Resources Institute) og WBCSD (World Business Council for Sustainable Development). Dette er den mest anvendte metoden verden over for å måle sine utslipp av klimagasser. ISO standard 14064-1 er basert på denne. Hensikten med denne rapporten er å vise en oversikt over organisasjonens klimagassutslipp. Denne årlige rapporten gjør organisasjonen i stand til å måle nøkkeltall og dermed evaluere seg selv over tid. Rapporteringen omfatter hele konsernet (morbank med datterselskaper).

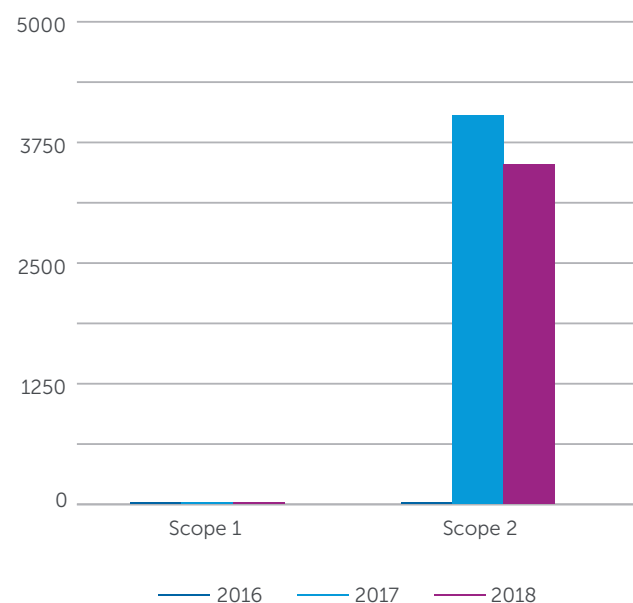
Fra 2017 til 2018 har utslippene gått ned med 12% totalt. Hovedsakelig skyldes nedgangen at Sparebank 1 BV har både redusert forbruk av drivstoff, og minsket miljøbelastningen knyttet til strømforbruk.

Årsrapport - klimaregnskap (tCO2e)

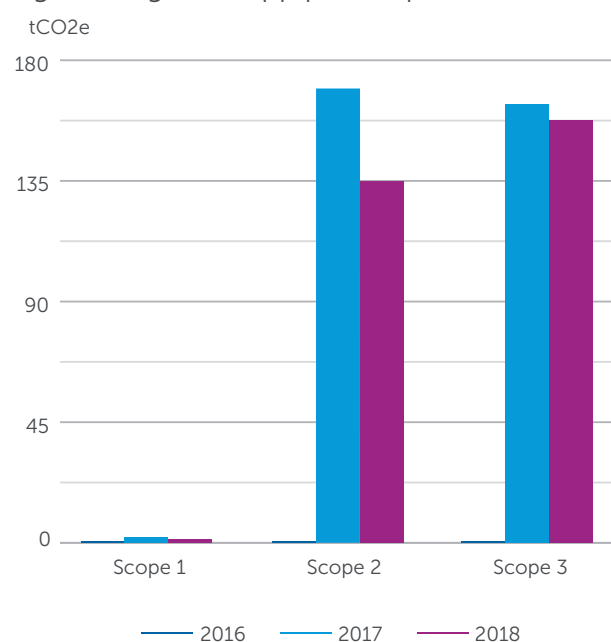
Kategori	2017	2018	% endringer fra forrige år
Transport			
Diesel (B 5)	1.3		-100.0%
Diesel (NO)		0.9	100.0%
Bensin	0.8	0.5	-39.8%
Scope 1 Utslipp	2.1	1.4	-32.5%
Fjernvarme/kjøling Nordiske lok.			
Fjernkjøling Arendal		0.7	100.0%
Fjernvarme Norsk mik	43.7	31.5	-28.0%
El-biler			
Electric car Nordic	0.1	0.1	-12.9%
Elektrisitet*			-
Elektrisitet Nordisk mik	124.9	102.0	-18.3%
Scope 2 Utslipp	168.7	134.2	-20.4%
Flyreiser			
Continental, RF	5.7	10.4	82.8%
Intercontinental, RF	-	-	-
Nordic, RF	19.8	22.4	12.9%
Avfall			
Glass,gjenvinning	-	-	-
Metall,gjenvinning	-	-	-
Organisk,gjenvinning	0.1	0.1	-23.0%
Papir,gjenvinning	0.9	0.6	-30.7%
Plast,gjenvinning	-	-	-
Restavfall,gjenvinning	-	0.2	100.0%
Restavfall,forbrenning	18.8	13.0	-31.3%
EE-avfall,gjenvinning	-	-	-
Treavfall,gjenvinning	-	-	-
Forretningsreiser			
Mileage all. avg.	117.4	110.5	-5.9%
Km-godtgj.el-bil(NO)	-	0.4	100.0%
Scope 3 Utslipp	162.8	157.7	-3.1%
Total	333.5	293.3	-12.1%
Prosentvis endring	-	-12.1%	-
*Alternativ beregning utslipp fra el (Markedbasert metode)	660.3	655.2	-
Prosentvis endring		-0.8%	-

Navn	Enhet	2017	2018	% endringer fra forrige år
Totalt energiforbruk Scope 1+2 (MWh)		4 067.6	3 517.6	-13.5%
Totale utslipp (S1+S2+S3) (tCO2e)		333.5	293.3	-12.1%
kg CO2e (s1+s2+s3)/årsverk	antall årsverk	3 947.2	875.3	-77.8%

Årlig energiforbruk (MWh) Scope 1 & 2

Årlige klimagassutslipp per scope

Bekjempelse av korrupsjon/hvitvasking Antihvitvasking (AHV)

SpareBank 1 BV har som formål gjennom sitt arbeid med antihvitvasking å forebygge og avdekke transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller med tilknytning til terrorhandlinger. Arbeidet med antihvitvasking er styrt gjennom policy, virksomhetsspesifikke retningslinjer og rutiner for tiltak mot hvitvasking og terror-finansiering. Det er høyt fokus på opplæring i og etterlevelse av interne antihvitvaskingsrutiner og -regelverk. Årlig opplæring og oppdatering for alle ansatte på antihvitvaskingsområdet er nedfelt i konsernets retningslinjer. Det blir blant annet gjennomført e-læringskurs, kunnskapstester og avdelingsvise casediskusjoner.

Gjennom 2018 har banken styrket sine rutiner når det gjelder risikoklassifisering og legitimering av eksisterende og nye kunder. I tillegg har AHV-området fått høyere prioritering og det operative AHV-ansvaret i konsernet er nå direkte underlagt en egen Compliance kunde-funksjon. Arbeidet med elektronisk overvåking av transaksjoner ble utkontraktert til felles AHV-enhet i Banksamarbeidet DA i 2017, og de gjennomfører løpende overvåking basert på virksomhetsspesifikk risiko-vurdering. Ovennevnte tiltak har bidratt til profesjonalisering av arbeidet, samt økt fokus og forbedret

kompetanse hos ansatte innenfor AHV-området, og ikke minst for bekjempelse av identitetstyveri, svart økonomi og terrorfinansiering.

Svindelforebyggende tiltak

SpareBank 1 BV følger felles retningslinjer som øvrige banker i SpareBank 1 Alliansen når det gjelder svindelforebyggende tiltak. Det arbeides kontinuerlig i Alliansen for at tjenester på nett og mobil skal være sikre, og for at kundene skal bruke disse tjenestene på en sikker måte. Retningslinjene inneholder blant annet rådgivning for sikker bruk av nettbank og sikker netthandel, generelle nettvett- og kortvettregler, og anbefalte tiltak fra kundens side for å sikre seg mot ID-tyverier. Disse retningslinjene har blitt distribuert og gjennomgått i bedriften, og er dessuten tilgjengeliggjort på SpareBank 1 BV sine nettsider. Siden 2015 har det i tillegg hvert år blitt gjennomført en løpende opplæring på informasjonssikkerhet i SpareBank 1 Alliansen, for å øke bevisstheten og kompetansen rundt dette temaet. Nanolæringen «Passopp» innebærer at den ansatte månedlig får tilsendt epost med nyttige tips til forebyggende tiltak. Dette vil også videreføres i 2019. Fokus på svindelforebyggende tiltak har ført til at forsøk på nettsvindel fanges oppi større grad, og saker sendes inn til en felles mailadresse i SpareBank 1.

Menneskerettigheter

SpareBank 1 BV har ikke utarbeidet egne retningslinjer på dette området. Risikoen for brudd på menneskerettigheter er liten, da foretaket har sin forretningsdrift i Norge og dermed opererer i samsvar med lover, regler og konvensjoner. Dette området anses dessuten å være dekket gjennom konsernets etiske regler som angir hovedprinsipper for hvordan ansatte og tillitsvalgte i konsernet skal opptre og hvilke holdninger som skal ligge til grunn for beslutninger i gitte situasjoner.

Etisk forvaltning

SpareBank 1 BV tilbyr verdipapirfond fra flere fondsforvaltere, som alle er bevisste på sitt ansvar med bærekraftige investeringer og samfunnsansvar.

Vår største fondsleverandører ODIN bruker aktivt sine eierrettigheter til å påvirke ansvarlig forretningsdrift, og er opptatt av selskaper som skaper verdier over tid. Langsiktig verdiskaping krever at selskapene det investeres i har en bærekraftig forretningsmodell; at selskapenes virksomhet drives i samsvar med de krav samfunnet setter til sosiale og miljømessige forhold.

Det finnes imidlertid ikke en predefinert standard for beste bærekraftmetode. SpareBank 1 har et krav om at fondsleverandørene skal ha tilfredsstillende retningslinjer knyttet til ESG (Environmental, Social and Governance)-praksis. Som et minimum må produsent overvåke og følge opp brudd på oljefondets eksklusjonsliste.

Personvern

Innføringen av GDPR i Norge hadde ikrafttredelse 20.7.2018. SpareBank 1 BV konsernet har blant annet deltatt i fellesprosjekter i SpareBank 1 Alliansen for tilpasning til det nye regelverket. Leveransene har omfattet endringer i både kontroller, rammeverk, systemer og prosesser. Det er også gjennomført rolletilpasset opplæring for alle ansatte. Leder av compliance innehar rollen som personvernombud og fungerer som kontaktperson opp mot Datatilsynet. Prosjektleveransene har gitt SpareBank 1 BV et kvalitetsløft og sikret høy prioritering innenfor personvernområdet.

Representantskap og revisjon

Representantskap

Leder: Lars Ole Bjørnsrud
Nestleder: Tom Mello

Kundevalgte representanter:

Lars Ole Bjørnsrud
Bjørn Hoffstad
Knut Holter
Thale Knudsen
Tom Mello
Kjell E. Nilsen
Kristin Storhaug
Ingebjørg Tollnes
Inger Joh. Tøset

Egenkapitalbeveiseieres representanter:

Vigdis Askjem
Petter Bjærtnes
Torben Hedegart
Bjørn R. Hellevammen
Iver A. Juel
Åsmund Skår
Thor Strand
Ole Vinje
Grete E. Øvrum

Ansattes representanter:

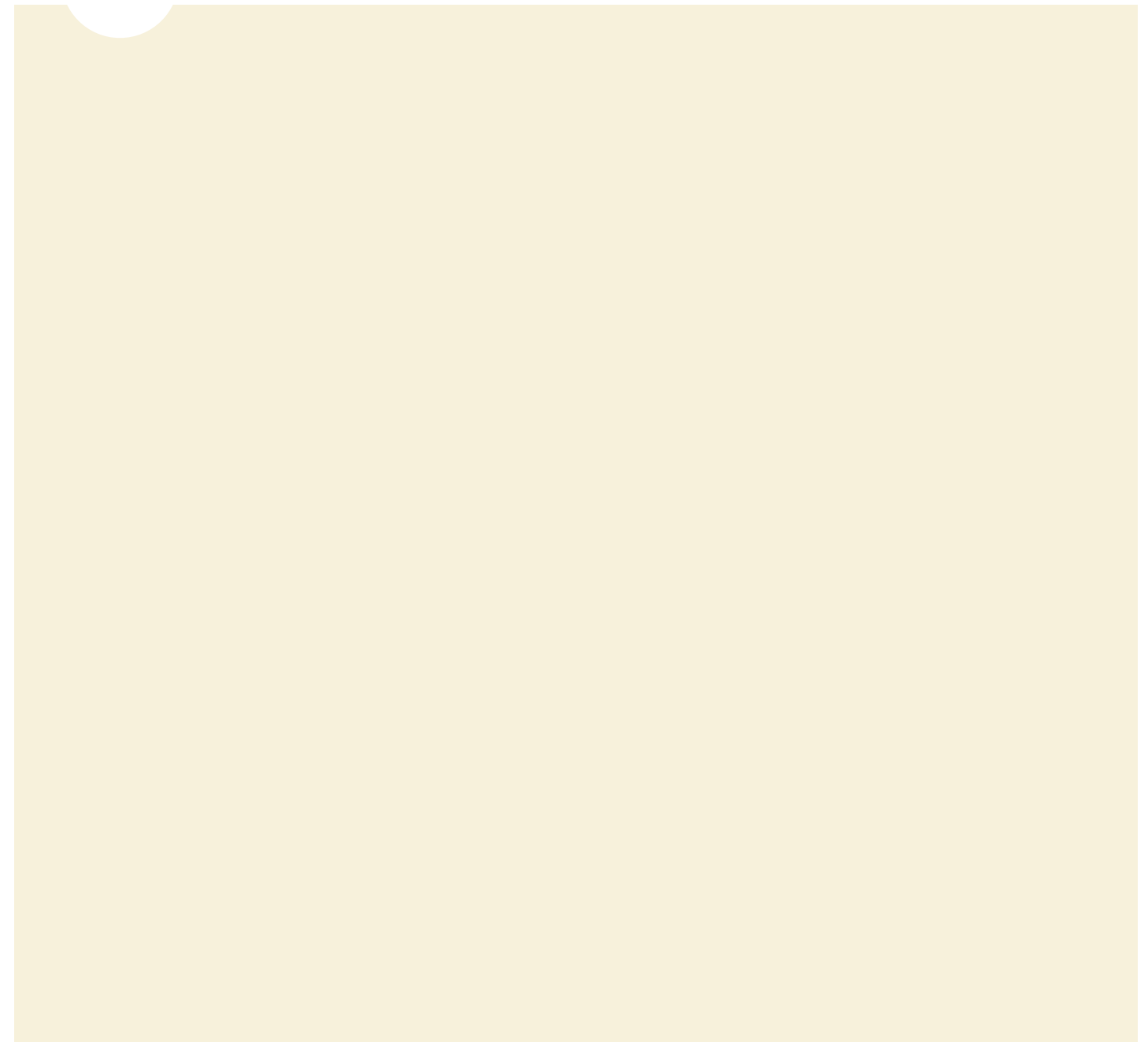
Inger Kristin Eide
Thomas Engen
Henning Pedersen
Stine Skinlo
Tom Sørensen
Fredrik Thorsen

Revisjon

KPMG AS
v/statsaut. revisor Svein Arthur Lyngroth

Styrets årsberetning 2018

Årsberetning 2018

SpareBank 1 BV konsernet er en regional virksomhet med markedsområde i Nedre Buskerud og Vestfold.

Konsernets hovedvirksomhet består av morbanken, samt de heleide datterselskapene EiendomsMegler 1 BV AS og SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS. I tillegg eies 60 % av Z-Eiendom AS. Virksomhetene er lokalisert i Kongsberg, Mjøndalen, Drammen, Lier, Holmestrand, Horten, Tønsberg, Nøtterøy, Sandefjord og Larvik.

SpareBank 1 BV er notert på Oslo Børs og avlegger derfor selskaps- og konsernregnskap i henhold til de internasjonale regnskapsstandardene «IFRS» (International Financial Reporting Standards).

Etterfølgende kommentarer og tallstørrelser refererer seg til konsernet dersom annet ikke eksplisitt fremgår. Tall i parentes angir tilsvarende periode i fjor.

Hovedtrekk i år 2018

- God egenkapitalavkastning.
- Økte resultater fra ordinær drift
- Reduserte inntekter fra finansielle eiendeler.
- Engangsinntekter knyttet til pensjon og salg eiendom.
- Lave tap på utlån og garantier.
- God vekst i utlånsvolum.
- God soliditet og likviditet.

Generelle rammebetingelser

Internasjonal økonomi

I motsetning til 2017 bød 2018 på avtagende vekst i verdensøkonomien og noe økt usikkerhet om utviklingen fremover. For Norges handelspartnere ble det noe lavere økonomisk vekst, blant annet som følge av en mindre ekspansiv penge- og finanspolitikk. Økt fokus på handelsbarrierer spesielt mellom USA og Kina, samt den uavklarte situasjonen rundt Brexit er noe av årsaken til den økte usikkerheten.

I USA fortsatte veksten å ta seg opp gjennom 2018. Arbeidsledigheten falt ytterligere fra et historisk lavt nivå, inflasjonen ble noe høyere enn tidligere, og lønnsveksten økte noe. Fremgangen har vært understøttet av en ekspansiv finanspolitikk. Som følge av høy aktivitet i amerikansk økonomi hevet den amerikanske sentralbanken (FED) styringsrenten ved fire anledninger. Med det har FED hevet renten ni ganger fra bunnivået som ble holdt uendret i perioden 2008 til 2015. I tillegg til et høyere rentenivå strammer FED inn gjennom å redusere verdipapirbalansen som økte betydelig i etterkant av finanskrisen grunnet verdipapirkjøpsprogrammet.

I eurosone har veksten tidligere tatt seg opp etter at den svært ekspansive pengepolitikken omsider fikk effekt. I 2018 falt imidlertid veksten noe tilbake igjen. Gjennom året har det vært betydelig usikkerhet knyttet til Storbritannias utmeldelse av EU og budsjettssituasjonen i Italia

På høsten annonserte den europeiske sentralbanken (ECB) at verdipapirkjøpsprogrammet gikk mot slutten. Kjøpene ble halvert fra EUR 30 mrd. til EUR 15 mrd. per måned etter september og programmet ble avsluttet ved utgangen av året. Styringsrenten vil ifølge ECB endres tidligst høsten 2019.

Norsk økonomi

Norsk fastlands-økonomi ble styrket gjennom 2018. BNP-veksten for fastlands-Norge endte ifølge Norges Bank på 2,4 % (2,0 % i 2017) Veksten var sterkest i første halvår. Andre halvår ble preget av redusert jordbruksproduksjon etter en tørr sommer, lavere oljepris og svakere vekstutsikter.

Arbeidsmarkedet bedret seg ytterligere gjennom 2018. Sysselsettingen økte og arbeidsledigheten ble ytterligere redusert. Inflasjonen steg som følge av økte strømpriser. Foretaksinvesteringene økte også i fjor, og Norges Banks regionale nettverk ga uttrykk for god vekst og positive vekstutsikter. For første gang siden oljeprisfallet i 2014 bidro investeringer innen oljesektoren positivt, mens boliginvesteringene ble redusert etter en periode med kraftig vekst. Boligprisveksten har utviklet seg moderat gjennom året. Gjeldsveksten i husholdningene ble noe lavere, men overstiger fortsatt inntektsveksten. Dette gir, som tidligere, økt gjeldsbelastning i husholdningssektoren.

Høyere aktivitetsnivå i norsk økonomi, kapasitetsutnyttelse nær normalt nivå og inflasjon rundt målet var hovedårsaken til at Norges Bank bestemte seg for å øke styringsrenten fra 0,50 % til 0,75 % i september. Dette var den første rentehevingen siden 2011. Hovedstyret i Norges Bank har gitt uttrykk for en gradvis renteoppgang fremover, men at man ønsker å gå forsiktig frem i rentesettingen etter en lang periode med lavt rentenivå.

Innenfor pengepolitikken ble inflasjonsmålet redusert fra 2,5 % til 2,0 %. Endringen ble gjennomført med bakgrunn i en forventet lavere innfasing av oljeinntekter i den norske økonomien. Dette innebærer at Norge nå har samme nivå på inflasjonsmålet som de fleste andre sammenlignbare land.

Utvikling i markeds- og virksomhetsområde for SpareBank 1 BV

Bankens muligheter for resultater og vekst er i stor grad avhengig av den generelle utviklingen innenfor SpareBank 1 BVs primære markeds- og virksomhetsområde i nedre Buskerud og Vestfold fylke. Regionene har over mange år hatt netto tilflytting og prognoser tilsier at denne utviklingen vil vedvare. Infrastrukturen innenfor bankens områder forbedres kontinuerlig. Fra Oslo er det i dag et godt utbygget veinett mot bankens markedsområder i Drammen/Kongsberg og gjennom Vestfold. I tillegg er Sandefjord Lufthavn viktig for næringslivet i regionen med daglige avganger til Amsterdam og København. Nedre Buskerud og Vestfold er attraktive markedsområder for bank- og finansvirksomhet. Alle de store finansaktørene er etablert i våre regioner og konkurransen i våre lokale markedsområder er stor.

Bankens markedsområde har hatt en stabil utvikling i boligpriser gjennom 2018 og arbeidsledigheten fortsetter å ligge på et lavt nivå.

Resultatutvikling

Resultat

Konsernet SpareBank 1 BV hadde et resultat av ordinær drift før tap på 732,6 mill (613,0 mill). Resultat etter skatt ble 596,1 mill (508,7 mill), hvilket utgjør 1,67 % (1,54 %) av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Konsernets annualiserte egenkapitalavkastning utgjorde 13,6 % (13,0 %).

Konsernets egenkapitalavkastning i 2018 er i vesentlig grad påvirket av gevinst ved salg av bankens 4 forretningsbygg med 90,7 mill og inntektsføring knyttet til avvikling pensjonsordninger med 102,2 mill. I 2017 utgjorde inntektsført negativ goodwill relatert til fusjon 88,6 mill og kostnader i forbindelse med teknisk fusjon/omstilling 40,7 mill. Eksklusive disse postene utgjorde konsernets annualiserte egenkapitalavkastning 9,9 % (9,9 %).

Resultat pr. egenkapitalbevis utgjorde i morbank kr 4,98 (kr 4,03).

Netto renteinntekter

Netto renteinntekter utgjorde 592,9 mill (560,4 mill). Netto renteinntekter i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital var 1,67 % (1,70 %).

Ved utgangen av året har banken overført boliglån for 11.740 mill (11.066 mill) til SpareBank 1 Boligkreditt AS, samt 582 mill (149 mill) til SpareBank 1 Næringskreditt AS. Inntjeningen fra disse låneporføljene fremkommer under netto provisjonsinntekter og utgjorde 94,9 mill (100,3 mill).

Økt pengemarkedsrente har påvirket rentenettoen og

provisjonene fra SpareBank 1 Boligkreditt AS negativt i 2018.

Med bakgrunn i økte pengemarkedsrenter samt Norges Banks økning i styringsrenten i september økte SpareBank 1 BV rentene på innskudd og utlån med inntil 0,25 prosentpoeng. Renteendringene ga full effekt fra 22. oktober i bedriftsmarkedet og fra 19. november i personmarkedet.

Netto provisjonsinntekter og andre inntekter

Til sammen utgjorde netto provisjonsinntekter og andre inntekter 506,7 mill (405,6 mill).

Netto provisjonsinntekter

Netto provisjonsinntekter utgjorde 266,2 mill (263,4 mill).

Andre driftsinntekter

Andre driftsinntekter utgjorde 240,5 mill (142,2 mill). I økningen fra fjoråret inngår gevinst ved salg av bankens 4 forretningsbygg med 90,7 mill.

Bankens forretningsbygg på Nøtterøy (morbank), i Sandefjord (datterselskap), i Horten (datterselskap) og på Kongsberg (datterselskap) ble realisert i 2018. Salgene ga en samlet regnskapsmessig gevinst på 12,7 mill i morbank og 90,7 mill i konsernet. 38 mill av den samlede konserngevinsten ble inntektsført i morbanken i forbindelse med utfisjonering av de tre forretningsbyggene i 2016.

Netto resultat fra finansielle eiendeler

Netto resultat fra finansielle eiendeler utgjorde 99,2 mill (245,8 mill). I fjorårets tall inngår inntektsført negativ goodwill relatert til fusjon i 2017 med 88,6 mill. Hovedpostene i 2018 består av mottatte utbytter med 32,0 mill (18,9 mill), netto resultat fra eierinteresser med 47,8 mill (66,1 mill), samt positiv verdijustering knyttet til fusjonen mellom Vipps AS, BankAxept AS og Bank ID Norge AS med 24,6 mill.

Driftskostnader

Totale driftskostnader utgjorde 466,2 mill (598,8 mill). Driftskostnader i prosent av totale driftsinntekter (ex. finansielle investeringer) utgjorde for konsernet 42,4 % (62,0 %). Tilsvarende kostnadsprosent for morbank utgjorde 38,3 % (56,7 %).

Personalkostnader

Personalkostnader utgjorde 237,4 mill (349,4 mill).

I forbindelse med styrets beslutning om samordning av bankens pensjonsordninger, er bankens tre lukkede ytelsesbaserte ordninger, samt en innskuddsordning avviklet. Samordningen vil bidra til økt forutsigbarhet i pensjonskostnadene fremover.

Nye vilkår for ansatte i morbanken gjeldende fra 1. september 2018 er som følger:

- Lønn inntil 12 G	7,0 %
- Tillegg for lønn 7,1 - 12 G	15,0 %

Avvikling pensjonsordninger er inntektsført med 102,2 mill i 2018. Det ble i morbank kostnadsført 24,1 mill relatert til omstillingskostnader/ sluttpakker i 2017.

Andre driftskostnader

Andre driftskostnader utgjorde 228,8 mill (249,3 mill). Kostnader relatert til teknisk fusjon ble belastet med 16,6 mill i 2017.

Tap og tapsavsetninger

Netto tap på utlån og garantier utgjorde 0,7 mill (0,6 mill) pr. 31.12. Netto tap i % av gjennomsnittlig brutto utlån utgjorde 0,00 % (0,00 %).

Ny tapsmodell (IFRS 9) ble implementert pr. 1. januar 2018. Implementeringen medfører at historiske tall ikke vil være direkte sammenlignbare. Det vises i denne forbindelse til utdypende opplysninger i note 2, 3, 8, 11 og note 40 i årsregnskapet for 2018.

Balanseutvikling

Konsernets forvaltningskapital utgjorde 36.581 mill. Dette tilsvarer en økning på 2.110 mill siste 12 måneder. Konsernets forretningskapital (forvaltningskapital inklusive

overførte lån til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS) utgjorde 48.903 mill (45.685 mill).

Utlån- og innskuddsutvikling

Brutto utlån (inkludert volum overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS/SpareBank 1 Næringskreditt AS) utgjorde 41.854 mill. De siste 12 måneder har det vært en økning på 3.182 mill, tilsvarende 8,2 %. Veksten fordelte seg med 2.835 mill, tilsvarende 9,0 % i personmarkedet og 347 mill, tilsvarende 4,8 % i bedriftsmarkedet. Personmarkedsandelen av utlån (inklusive SpareBank 1 Boligkreditt AS) er ved utgangen av året på 82 % (81 %).

Konsernet hadde ved utgangen av året et innskuddsvolum på 22.139 mill (21.002 mill) med en innskuddsvekst på 5,4 % de siste 12 måneder. Veksten fordelte seg med 1.072 mill, tilsvarende 8,7 % i personmarkedet og 64 mill, tilsvarende 0,7 % i bedriftsmarkedet. Innskudd fra kommunesektoren er redusert med over 500 mill siste 12 måneder. Konsernet hadde en innskuddsdekning på 75,0 %, mot 76,5 % på samme tidspunkt i fjor. Inkludert volum overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS/SpareBank 1 Næringskreditt AS utgjør innskuddsdekningen 52,9 % (54,3 %). Personmarkedsandelen av innskudd er ved utgangen av året på 60 % (58 %).

Datterselskaper

Eksklusive morbank-elimineringer I mill. kr	EiendomsMegler 1 BV AS		Z-Eiendom AS		Imingen Holding konsern		SB 1 Regnskapshuset BV AS		Larvik Marina AS		Totalt Datterselskaper	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Driftsinntekter	82,1	75,7	29,7	26,1	37,7	12,7	36,0	36,2	0,2	0,4	185,7	150,9
Driftskostnader	(73,0)	(73,0)	(25,7)	(22,6)	(0,9)	(8,1)	(32,9)	(35,1)	(0,9)	(0,7)	(133,4)	(139,6)
Finansposter	(1,1)	0,2	-	-	-	-	(0,4)	(0,4)	(0,6)	(0,3)	(2,2)	(0,4)
Resultat før skatt	8,0	2,9	3,9	3,5	36,9	4,5	2,8	0,6	(0,6)	(1,3)	50,2	11,0

Banken har, med unntak av Z-Eiendom AS, 100 % eierandel i alle datterselskaper og døtre av disse. I Z-Eiendom AS er bankens eierandel 60 %.

EiendomsMegler 1 BV AS inkluderer den felles kontrollerte virksomheten EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS (næringsmegler-virksomheten eies 50/50 med SpareBank 1 Telemark).

Imingen Holding AS har forvaltet 3 av bankens 4 forretningsbygg via egne AS'er. Disse selskapene (Imingen Horten AS, Imingen Sandefjord AS og Imingen Kongsberg AS) ble solgt i 1. halvår 2018. For regnskapsmessige konsekvenser vises det til tidligere kapittel: «Netto provisjonsinntekter og andre inntekter».

SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS har regnskapskontorer i Larvik, Sandefjord, Nøtterøy, Drammen og Kongsberg.

Larvik Marina AS er et overtatt eiendomsengasjement.

Likviditet

Bankens likviditetssituasjon ved utgangen av kvartalet er god. Banken har en likviditetsportefølje på 3.846 mill pr 31.12.18. Det er et mål for banken å holde likviditetsrisikoen på et lavt nivå. SpareBank 1 BV har et mål om å opprettholde ordinær drift i minimum 12 måneder uten tilgang på ekstern finansiering i et normalt marked. Pr. 31.12.18 ligger banken godt over målet.

Ved utgangen av året er det overført boliglån for totalt 11.740 mill til SpareBank 1 Boligkreditt AS, en økning på 674 mill fra årsskiftet. Pr. 31.12.18 har banken en portefølje av klagjorte lån for overføring til SpareBank 1 Boligkreditt AS på 9.800 mill.

Konsernet hadde i 2018 et mål om å øke den gjennomsnittlige løpetid på obligasjonsgjelden fra 2,75 år til 2,9 år. Ved utgangen av året utgjorde den gjennomsnittlige løpetid 2,9 år.

SpareBank 1 BV mottok en offisiell rating fra Moody's i august 2018. Moody's har gitt banken en utsteder-rating på A2 med stabile utsikter. Ytterligere informasjon om ratingen fra Moodys finnes på bankens hjemmeside. Moody's kom med en ny kredittanalyse av banken i januar 2019. Den nye analysen opprettholder ratingen på A2 med stabile utsikter. SpareBank 1 BV ble oppgradert til bankgruppe 2 av Nordic Bond Pricing i 3. kvartal 2018.

Egenkapital Kapitaldekning

SpareBank 1 BV søkte mai 2015 om å benytte avansert IRB-metode til beregning av regulatorisk kapitaldekning for kredittrisiko. Finanstilsynet ga i juni 2018 svar på søknaden og konkluderte ut i fra en samlet vurdering at SpareBank 1 BV ikke oppfyller kravene som følger med en IRB-tillatelse. Avslaget ble begrunnet med at banken har en for liten foretaksportefølje (jfr. bankens børs-melding datert 21. juni 2018).

Ved beregning av kapitaldekning benytter SpareBank1 BV standardmetoden for kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko.

Ved utgangen av 4. kvartal er regulatorisk krav til ren kjernekapital minimum 12 %. Finanstilsynet har i september fastsatt nytt pilar 2-krav for SpareBank1 BV på 1,9 % fra 31.12.2018, dog minimum 457 millioner utover minstekrav og bufferkrav i pilar 1. Samlet krav til ren kjernekapital blir dermed 13,9 %. Konsernets mål om ren kjernekapitaldekning for 2018 er minimum 15 %. Ved utgangen av året utgjorde ren kjernekapitaldekning 16,7 %.

Finanstilsynet økte i desember 2018 krav til motsyklisk buffer fra 2,0 % til 2,5 % gjeldende fra 31.12.2019. Med utgangspunkt i dette har styret i januar 2019 vedtatt å heve konsernets mål om ren kjernekapital til 15,5 %.

Fra 2018 er full innfasing av overgangsregelverket under CRD IV gjennomført. Fradraget for ikke-vesentlige investeringer i finansiell sektor er således faset inn med 100 % pr 31.12.18 (tilsvarende 80 % innfasing i 2017).

Fra 2018 foretar banken ved anvendelse av regler om kapitalkrav forholdsmessig konsolidering av eierandeler i samarbeidende gruppe, jfr Finansforetakslovens § 17-13. Ren kjernekapital ved forholdsmessig konsolidering utgjør 16,7 %. Uvektet kjernekapital (leverage ratio) utgjorde 8,2 % ved utgangen av året.

For utdypende informasjon vises til note 5.

Egenkapitalbevis

Pr. 31.12.2018 har banken en eierandelskapital på kr 946.520.295,- bestående av 63.101.353 egenkapitalbevis til pålydende kr 15,-. Kursen på egenkapitalbeviset var ved årsskiftet kr 35,60 på Oslo Børs. Banken har en markedspleieavtale med SpareBank 1 Markets AS, som blant annet innebærer at selskapet skal stille priser for et begrenset antall egenkapitalbevis i minst 85 % av åpningstiden på Oslo Børs. Antall egenkapitalbevisiere pr. 31.12.2018 var 4.938 mot 4.179 pr. 31.12.2017.

Disponering av årsresultatet

SpareBank 1 BV har som mål å oppnå resultater som gir god avkastning på bankens egenkapital. Dette skal sikre eierne en langsiktig, stabil og konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og kursstigning på egenkapitalbevisene.

Det enkelte års overskudd vil fordeles forholdsmessig mellom eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen, i samsvar med deres relative andel av bankens egenkapital. Ved fastsettelse av størrelsen på årlig utbytte tas det hensyn til bankens soliditet, resultatutvikling, eksterne rammevilkår og langsiktig mål om stabil eierbrøk.

Banken legger til grunn at minimum 50 % av egenkapitalbeveiserne andel av det enkelte års resultat utbetales som kontantutbytte. Det er morbankresultat som ligger til grunn for utdeling av utbytte. I samsvar med vedtatt utbyttepolitikk anbefaler styret et kontantutbytte for 2018 på kr 2,95 pr. egenkapitalbevis og en avsetning til utjevningsfondet som tilsvarer kr 2,03 pr. egenkapitalbevis

Styret foreslår at morbankens resultat til disposisjon for SpareBank 1 BV, kr 548.575.880, anvendes som følger:

Inndekning utbetalte renter til hybridkapitalinvestorer	kr 11.543.167
Inndekning implementeringseffekt IFRS 9	kr 2.361.257
Tilført fra fond for urealiserte gevinster	kr (6.991.125)
Overført til Sparebankens fond	kr 227.555.379
Overført til utjevningsfondet kr 2,03 pr. egenkapitalbevis	kr 127.958.211
Utbytte til utbetaling i 2019 kr 2,95 pr. egenkapitalbevis	kr 186.148.991

Etter styrets vurdering har SpareBank1 BV, etter de foreslåtte disponeringene og øvrige gjennomførte kapitaltiltak, god finansiell styrke og fleksibilitet til å støtte opp om konsernets planlagte virksomhet framover.

SpareBank 1 BV har i henhold til finansforetakslovens § 10-17, beregnet det korrigerede årsresultatet i selskapsregnskapet til kr 541.662.581. Basert på den korrigerede ansvarlige kapital pr. 01.01.18 er andel korrigeret årsoverskudd tilordnet egenkapitalbeveisere (57,99 %) beregnet til kr 4,98 pr egenkapitalbevis.

Eierstyring og selskapsledelse

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 BV omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som konsernet styres og kontrolleres etter for å sikre eiernes, innskytternes og andre gruppers interesser i konsernet. Konsernets virksomhetsstyring skal sikre en forsvarlig formuesforvaltning og gi økt trygghet for at uttalte mål og strategier blir nådd og realisert.

Konsernet har følgende hovedprinsipper for eierstyring og selskapsledelse:

- En struktur som sikrer måltrettet og uavhengig styring og kontroll
- Systemer som sikrer måling og ansvarliggjøring
- En effektiv risikostyring
- Fullstendig informasjon og effektiv kommunikasjon for å underbygge tillitsforholdet mellom representantskapet, styret og ledelsen

- Likebehandling av egenkapitalbeveiserne og balansert forhold til øvrige interessegrupper
- Overholdelse av lover, regler og etiske standarder

Konsernets eierstyring og selskapsledelse bygger på «Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse».

Banken har, i samsvar med regnskapslovens § 3-3b, utarbeidet en egen rapport som behandler prinsipper og praksis knyttet til eierstyring og selskapsledelse. Rapporten ligger publisert på bankens hjemmeside www.s1bv.no, under «Om oss/Investor/virksomhetsstyring».

Risikostyring

Kjernevirksomheten til SpareBank 1 BV er å oppnå verdiskapning gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. Konsernet arbeider systematisk for å videreutvikle risikostyringssystemer og prosesser i tråd med ledende praksis.

SpareBank1 BV skal skape finansiell og strategisk merverdi gjennom:

- å ha en god risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring og konsernets verdigrunnlag.
- å ha en god forståelse av hvilke risikoer som er drivere for inntjening, kostnader og tap.
- å i størst mulig grad prise tjenester og produkter i tråd med underliggende risiko.
- å ha en tilstrekkelig soliditet sett i forhold til langsiktige strategiske mål, initiativ og valgt risikoprofil, og samtidige tilstrebe en optimal kapitalanvendelse i de ulike forretningsområdene.
- å utnytte synergi- og diversifiseringseffekter.
- å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og risikjustert kapital for å kunne dekke uventede tap. Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en 12 måneders periode. Risikjustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet er eksponert mot.

Vesentligste risikoer i konsernet omtales nærmere nedenfor.

Kredittrisiko

Kredittrisiko styres gjennom rammeverket for kredittinnvilgelse, engasjementsoppfølging og porteføljestyring. Den overordnede kredittstrategien fastsetter at konsernet skal ha en moderat risikoprofil.

De siste årenes fokus på å forbedre risikohåndteringen og lønnsomhet i kredittporteføljen i bedriftsmarkedet

har medført at kredittrisikoen er redusert og ligger på et tilfredsstillende nivå. I regionen Buskerud og Vestfold har aktivitetsnivået i næringslivet økt og arbeidsledigheten er lav. Basert på dette forventes det risikoen i bedriftsmarkedsporteføljen vil holde seg stabil og at nivå for mislighold og tap vil holde seg på et moderat til lavt nivå.

Kvaliteten i personmarkedsporteføljen er meget god og 2018 preges av en stabil utvikling i belåningsgrader og risikoprofil. Det meste av porteføljen er sikret med pant i fast eiendom, og belåningen er gjennomgående moderat sett opp mot sikkerhetsverdiene. Dette tilsier begrenset tapspotensial så lenge disse verdiene ikke forringes vesentlig.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisikoen styres gjennom rammeverk og risikoprofilen er definert å være lav. Konsernets utlån finansieres hovedsakelig med kundeinnskudd og langsiktig verdipapirgjeld, samt ved salg av boliglånporteføljer til SpareBank1 Boligkreditt AS. Likviditetsrisikoen begrenses ved at verdipapirgjelden fordeles på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider.

SpareBank 1 BV hadde ved utgangen av 2018 god likviditet og legger til grunn fortsatt god tilgang på langsiktig finansiering til konkurransedyktige priser. Konsernet tilstreber en jevn forfallsstruktur på innlån og vektlegger gode relasjoner til investorer og banker. Likviditetsbufferen var 5,3 mrd ved utgangen av 2018, og dekker normal drift i 18 måneder med stengte markeder. Bankens forfall på fremmedfinansiering de neste 12 månedene utgjør 1,8 mrd. I tillegg til likviditetsbufferen har banken 9,8 mrd i boliglån klargjort for OMF-finansiering.

Konsernet har det siste året videreført en høy andel langsiktig finansiering. Net Stable Funding Ratio 2 var ved utgangen av 2018 139 % (138 %) for konsernet.

Markedsrisiko

Styringen av markedsrisiko tar utgangspunkt i konservative rammer for posisjoner i rentemarkedet, samt investeringer i aksjer og obligasjoner. Rammene gjennomgås og vedtas av styret årlig.

I kvantifisering av risiko knyttet til verdifall på likviditets- og handelsporteføljen skiller SpareBank 1 BV mellom systematisk risiko (markedsrisiko) og usystematisk risiko (misligholdsrisiko). Misligholdsrisiko forbundet med nevnte portefølje kvantifiseres som kredittrisiko.

Risikoaktivitetene knyttet til handel i valuta, renter og verdipapirer skjer innenfor de til enhver tid vedtatte rammer, fullmakter og kredittlinjer på motparter. Spare-

Bank1 BV tar i begrenset omfang rente- og valutaposisjoner i forbindelse med handelsaktivitetene. Virksomhetens inntekter skapes i størst mulig grad i form av kundemarginer. Dette for å bidra til et stabilt inntjeningsbilde. Konsernets risikoeksponering innenfor markedsrisikoområdet vurderes som lav.

Operasjonell risiko

Prosesen for styring av operasjonell risiko i SpareBank 1 BV skal i størst mulig grad sikre at ingen enkelthendelser forårsaket av operasjonell risiko skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad. Risikostyringen er basert på innsikt og forståelse for hva som skaper og driver den operasjonelle risikoen i konsernet, og skal i størst mulig grad forene effektive prosesser med ønsket nivå for risikoeksponering.

Konsernet benytter en systematisk prosess for å identifisere og kvantifisere operasjonelle risikoer som konsernet til enhver tid er eksponert for. Det er videre etablert prosesser for kontinuerlig forbedring herunder utvikling av organisasjonens kompetanse, innovasjons- og prestasjonsevne, egne systemer for rapportering av uønskede hendelser og strukturert oppfølging av forbedrings tiltak. Dette bidrar til at SpareBank1 BV forblir en robust og lønnsom organisasjon over tid, gjennom riktig prioritering og kontinuerlig forbedring

Eierrisiko

Eierrisikoen er risikoen for at SpareBank 1 BV blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og /eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene.

SpareBank 1 BV har i hovedsak eierrisiko gjennom indirekte eierandeler i SpareBank 1 Gruppen AS (3,04 %) og BN Bank ASA (3,86 %), samt direkte eierandeler i SpareBank 1 Boligkreditt AS (6,43 %), Sparebank 1 Næringskreditt AS (6,89 %), SpareBank1 Kredittkort AS (6,33 %), Sparebank 1 SMN Finans AS (6,49 %), SpareBank 1 Betaling AS (4,53 %), SpareBank 1 Asept AS (4,73 %) og SpareBank 1 ID AS (5,83 %).

Compliance (etterlevelse)

SpareBank 1 BV arbeider kontinuerlig med å etablere og ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. SpareBank 1 BV's compliance funksjon er organisert uavhengig av forretningsenhetene. Avdelingen har det overordnede ansvaret for rammeverk, oppfølging og rapportering innenfor området.

Kapitalstyring

Kapitalmålet for ren kjernekapital er nylig fastsatt til 15,5 %. Bankens mål for ren kjernekapital ligger 1,1 %-poeng over regulatorisk minimumskrav gitt Pilar 2 tillegg på 1,9 %. Finanstilsynet vil revidere konsernets Pilar 2 – tillegg i 2020.

Kapitalstyringen skal sikre:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske mål og vedtatte forretningsstrategi
- Konkurransedyktig egenkapitalavkastning
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra valgt risikoprofil og de til enhver tid gjeldende krav fra myndigheter og markedsaktører
- Konkurransedyktige vilkår og en langsiktig god tilgang på innlån i kapitalmarkedene
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde

Det utarbeides årlig en kapitalplan for å sikre en langsiktig og effektiv kapitalstyring. Disse prognosene tar hensyn til forventet utvikling i de neste årene, samt en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag over flere år. Et viktig verktøy for å analysere en situasjon med et alvorlig økonomisk tilbakeslag, er bruken av stresstester. Det gjøres stresstester av enkeltfaktorer og scenarioanalyser hvor konsernet utsettes for ulike negative makroøkonomiske hendelser gjennom flere år.

SpareBank 1 BV har i tillegg utarbeidet beredskapsplaner på likviditets- og kapitaldekningsområdet for i størst mulig grad å kunne håndtere slike kriser dersom de skulle oppstå.

Banken rapporterer kapitaldekning etter Standard-metoden.

SpareBank1 BV har ved utgangen av 2018 en solid finansiell stilling. Det vises til avsnittet kapitaldekning,

Det henvises for øvrig til informasjon i Pilar 3 dokumentet som er publisert på bankens nettsider.

Samfunnsansvar og andre forhold

Informasjon om konsernets arbeid for å ivareta sitt samfunnsansvar er beskrevet i egne temakapitler i årsrapporten (kapittel 5 og kapittel 7). Her finnes opplysninger om arbeidsmiljø, likestilling, forsknings og utviklingsaktiviteter, samt tiltak i henhold til ytre miljø.

Fortsatt drift

Banken har god soliditet og kjernekapital, og bankens kapitaldekning ligger over interne soliditetsmål og myndighetenes minimumskrav. Årsregnskapet og konsernregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Bankens drift og stilling sammenholdt med bankens kortsiktige og langsiktige prognoser for årene fremover, danner grunnlag for dette.

Utsiktene fremover

Styret er meget tilfreds med både konsernresultatet og resultatet av kjernevirksomheten for 2018.

Konsernet har god soliditet og likviditet ved utgangen av året.

Veksten i norsk økonomi forventes å være god i 2019. Det hersker dog fortsatt noe usikkerhet i forhold til de langsiktige effektene av den internasjonale uroen og den lavere veksttakten i Europa. Rentenivået i Norge forventes å øke noe i løpet av 2019, mens kredittveksten antas å avta noe i forhold til de siste årene.

I konsernets markedsområder forventes fortsatt lav arbeidsledighet med et stabilt boligmarked, samtidig som lokalt næringsliv er positive til vekstutsiktene for neste år. Med basis i dette og bankens utvikling de siste årene forventes utlånsveksten i personmarkedet å ligge noe over markedsveksten nasjonalt, samt at det forventes moderat vekst i bedriftsmarkedet.

Det forventes relativt lave tap i 2019.

SpareBank 1 BV opprettholder sin målsetning om minimum 10 % egenkapitalavkastning.

Takk

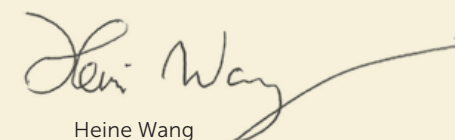
Styret vil takke konsernets medarbeidere og tillitsvalgte for god innsats og positivt samarbeid i 2018.

Samspillet mellom innbyggere, næringsliv og bank er viktig for utviklingen i konsernets markedsområde. I denne sammenheng vil styret takke konsernets kunder, eiere og øvrige samarbeidspartnere for god oppslutning om konsernet SpareBank 1 BV i 2018. Banken vil legge vekt på å videreføre det gode samarbeidet i 2019.

Tønsberg, 7. mars 2019
I styret for SpareBank 1 BV

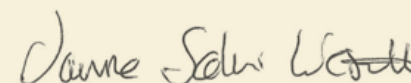
Øyvind Birkeland
Styrets leder

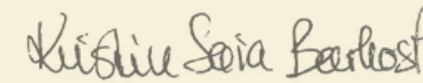
Heine Wang
Styrets nestleder

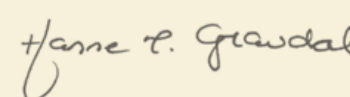
Eric Sandtrø

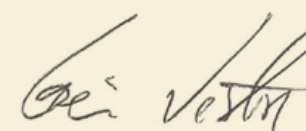
Janne Sølvi Weseth

Kristin Sjøia Barkost

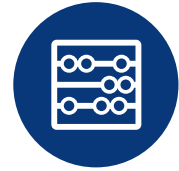
Hanne Myhre Gravdal
(ansattes repr.)

Geir A. Vestre
Ansattes representant

Rune Fjeldstad
(adm. direktør)

Årsregnskap

Resultat

Morbank				Konsern	
2017	2018	(tusen kroner)	Note	2018	2017
	124.073	Renteinntekter - eiendeler målt til virkelig verdi	17	124.073	
	819.505	Renteinntekter - eiendeler målt til amortisert kost	17	819.349	
866.649	-	Renteinntekter	17	-	866.553
305.856	349.855	Rentekostnader	17	350.506	306.137
560.793	593.723	Netto renteinntekter	17	592.916	560.415
278.140	281.605	Provisjonsinntekter	18	281.605	278.140
14.715	15.372	Provisjonskostnader	18	15.372	14.715
7.112	18.789	Andre driftsinntekter	18	240.473	142.173
270.536	285.022	Netto provisjons- og andre inntekter		506.706	405.598
111.745	76.586	Utbytte	19	31.988	18.858
1.129	42.571	Netto resultat fra eierinteresser	19	47.816	66.139
159.816	21.136	Netto resultat fra andre finansielle investeringer	19	19.405	160.775
272.690	140.293	Netto resultat fra finansielle eiendeler	19	99.208	245.772
1.104.019	1.019.039	Sum netto inntekter		1.198.830	1.211.785
247.985	132.153	Personalkostnader	20	237.426	349.420
223.036	204.310	Andre driftskostnader	21	228.756	249.343
471.021	336.463	Sum driftskostnader		466.182	598.764
632.998	682.576	Resultat før tap og skatt		732.648	613.021
4.566	1.250	Tap på utlån og garantier	11	650	591
628.432	681.326	Resultat før skatt		731.998	612.430
100.488	132.750	Skattekostnad	23	135.912	103.692
527.943	548.576	Resultat før øvrige resultatposter		596.086	508.738
-	-	Majoritetens andel av resultat		594.891	507.679
-	-	Minoritetens andel av resultat		1.195	1.059
		Poster som reverseres over resultat			
5.231	-	Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg		-	5.231
-	-	Endring balanseført verdi FKV/TS/DS		-	(3.592)
		Poster som ikke reverseres over resultat			
(5.945)	3.458	Estimatavvik IAS 19 Pensjon		3.404	(5.897)
(714)	3.458	Sum øvrige resultatposter ført mot egenkapitalen		3.404	(4.258)
527.229	552.034	Totalresultat		599.490	504.480
-	-	Majoritetens andel av resultat		598.295	503.421
-	-	Minoritetens andel av resultat		1.195	1.059
4,03	4,98	Resultat før øvrige res.poster pr Egenkapitalbevis	37	5,40	3,84

Balanse

Morbank				Konsern	
31.12.2017	31.12.2018	(tusen kroner)	Note	31.12.2018	31.12.2017
100.501	98.026	Kontanter og fordringer på sentralbanker		98.026	100.501
1.263.969	992.490	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1.024.799	1.281.731
26.214.959	27.032.045	Brutto utlån til kunder vurdert til amortisert kost		27.003.852	26.189.894
1.268.002	2.528.098	Brutto utlån til kunder vurdert til virkelig verdi		2.528.098	1.268.002
27.482.961	29.560.142	Sum brutto utlån til kunder	8,9,10,11	29.531.949	27.457.896
-	(162.041)	- Tapsavsetninger på utlån	8,9,10,11	(157.466)	-
(70.928)	-	- Individuelle nedskrivninger utlån	8,9,10,11	-	(66.953)
(92.550)	-	- Nedskrivninger på grupper av utlån	8,9,10,11	-	(92.550)
27.319.483	29.398.101	Netto utlån til kunder		29.374.483	27.298.393
3.816.234	4.033.240	Sertifikater, obligasjoner og andre verdipapir med virkelig verdi	24	4.033.240	3.816.234
1.138.447	1.320.974	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27	1.320.974	1.138.447
137.215	36.682	Eierinteresser i konsernselskap	35	-	-
391.414	391.414	Eierinteresser i felleskontrollert virksomhet og tilknyttet selskap	35	530.270	519.635
73.518	24.841	Varige driftsmidler	29	34.919	151.625
-	-	Goodwill	28	24.654	24.654
35.960	11.911	Utsatt skattefordel	23	12.633	38.334
83.697	109.904	Andre eiendeler	30	126.910	101.320
34.360.440	36.417.583	Sum eiendeler		36.580.907	34.470.875
111.984	-	Innskudd fra kredittinstitusjoner	7	-	111.984
21.039.523	22.162.337	Innskudd fra kunder	31	22.138.580	21.001.966
7.860.773	8.756.890	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	32	8.756.890	7.860.773
93.211	115.816	Betalbar skatt	23	118.418	105.321
353.864	245.410	Annen gjeld og forpliktelser	33,22	273.328	378.584
496.686	445.258	Ansvarlig lånekapital	34	445.258	496.686
29.956.041	31.725.711	Sum gjeld		31.732.473	29.955.314
946.194	946.516	Eierandelskapital	37,38	946.516	946.194
1.025.989	1.026.427	Overkursfond		1.026.427	1.025.989
281.336	411.299	Utjevningsfond		411.299	281.336
6.540	6.540	Gavefond		6.540	6.540
1.626.054	1.855.062	Sparebankens fond		1.855.062	1.626.054
16.870	9.879	Fond for urealiserte gevinster		9.879	16.870
350.000	250.000	Hybridkapital		250.000	350.000
151.415	186.149	Annen egenkapital		341.129	261.184
-	-	Minoritetsandel		1.581	1.393
4.404.399	4.691.873	Sum egenkapital	5	4.848.433	4.515.560
34.360.440	36.417.583	Gjeld og egenkapital		36.580.907	34.470.875

Egenkapitaloppstilling

Konsern										
(Hele tusen kroner)	Eierandels- kapital ¹	Overkurs- fond	Ut- jevnings- fond	Gavefond	Spare- bankens- fond	Fond for urealiserte gevinster	Hybrid- kapital	Annen egen- kapital	Minoritets- andel	Sum egen- kapital
Egenkapital pr. 31.12.2016	321.363	210.455	126.038	15.312	2.020.114	11.557	300.000	172.425	-	3.177.264
Egenkapital tilordnet ved fusjon med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	624.831	815.534	(148)	-	(587.852)	-	50.000	60	1.463	903.888
Utbetalte renter på fondsobl. reklas. som EK	-	-	-	-	-	-	-	(11.682)	-	(11.682)
Utbytte fra 2016, utbetalt 2017	-	-	(9.553)	-	-	-	-	(40.065)	-	(49.618)
Belastet/tilført gavefond	-	-	-	(8.772)	-	-	-	-	-	(8.772)
Verdiendringer	-	-	-	-	(82)	82	-	-	-	-
Inntektsføring av negativ goodwill over resultat	-	-	65.664	-	22.904	-	-	-	-	88.568
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	102.869	-	173.382	-	-	142.861	1.059	420.170
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>										
Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	5.231	-	-	-	5.231
Endring balanseført verdi FKV/TS/DS	-	-	-	-	-	-	-	(2.463)	(1.129)	(3.592)
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>										
Estimatavvik IAS 19 Pensjon	-	-	(3.534)	-	(2.411)	-	-	49	-	(5.897)
Egenkapital pr. 31.12.2017	946.194	1.025.989	281.336	6.540	1.626.054	16.870	350.000	261.184	1.393	4.515.560
Egenkapital pr. 31.12.2017	946.194	1.025.989	281.336	6.540	1.626.054	16.870	350.000	261.184	1.393	4.515.560
Implementeringseffekt IFRS 9	-	-	-	-	-	-	-	(2.361)	-	(2.361)
Rentekostnader på fondsobl. reklas. som EK	-	-	-	-	-	-	-	(11.543)	-	(11.543)
Forfall fondsobligasjon	-	-	-	-	-	-	(100.000)	-	-	(100.000)
Utbytte fra 2017, til utbetaling 2018	-	-	-	-	-	-	-	(151.443)	(1.043)	(152.486)
Spareordning egenkapitalbevis ansatte	321	438	-	-	-	-	-	28	-	787
Endring balanseført verdi FKV/TS/DS	-	-	-	-	-	-	-	(1.050)	36	(1.014)
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	127.958	-	227.555	(6.991)	-	246.369	1.195	596.086
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>										
Estimatavvik IAS 19 Pensjon	-	-	2.005	-	1.453	-	-	(54)	-	3.404
Egenkapital pr. 31.12.2018	946.516	1.026.427	411.299	6.540	1.855.062	9.879	250.000	341.129	1.581	4.848.433

Morbank										
(Hele tusen kroner)	Eierandels- kapital ¹	Overkurs- fond	Ut- jevnings- fond	Gavefond	Spare- bankens- fond	Fond for urealiserte gevinster	Hybrid- kapital	Annen egen- kapital	Sum egen- kapital	
Egenkapital pr. 31.12.2016	321.363	210.455	126.038	15.312	2.020.114	11.557	300.000	40.037	3.044.876	
Egenkapital tilordnet ved fusjon med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	624.831	815.534	(148)	-	(587.852)	-	50.000	-	902.365	
Utbetalte renter på fondsobl. reklas. som EK	-	-	-	-	-	-	-	(11.682)	(11.682)	
Utbytte fra 2016, utbetalt 2017	-	-	(9.553)	-	-	-	-	(40.065)	(49.618)	
Belastet/tilført gavefond	-	-	-	(8.772)	-	-	-	-	(8.772)	
Verdiendringer	-	-	-	-	(82)	82	-	-	-	
Inntektsføring av negativ goodwill over resultat	-	-	65.664	-	22.904	-	-	-	88.568	
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	102.869	-	173.382	-	-	163.125	439.376	
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>										
Endring i virkelig verdi for investeringer tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	5.231	-	-	5.231	
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>										
Estimatavvik IAS 19 Pensjonsregulering	-	-	(3.534)	-	(2.411)	-	-	-	(5.945)	
Egenkapital pr. 31.12.2017	946.194	1.025.989	281.336	6.540	1.626.054	16.870	350.000	151.415	4.404.399	
Egenkapital pr. 31.12.2017	946.194	1.025.989	281.336	6.540	1.626.054	16.870	350.000	151.415	4.404.399	
Implementeringseffekt IFRS 9	-	-	-	-	-	-	-	(2.361)	(2.361)	
Rentekostnader på fondsobl. reklas. som EK	-	-	-	-	-	-	-	(11.543)	(11.543)	
Forfall fondsobligasjon	-	-	-	-	-	-	(100.000)	-	(100.000)	
Utbytte fra 2017, til utbetaling 2018	-	-	-	-	-	-	-	(151.443)	(151.443)	
Spareordning egenkapitalbevis ansatte	321	438	-	-	-	-	-	28	787	
Endring balanseført verdi FKV/TS/DS	-	-	-	-	-	-	-	(1.050)	36	
Resultat før øvrige resultatposter	-	-	127.958	-	227.555	(6.991)	-	200.053	548.576	
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>										
Estimatavvik IAS 19 Pensjonsregulering	-	-	2.005	-	1.453	-	-	-	3.458	
Egenkapital pr. 31.12.2018	946.516	1.026.427	411.299	6.540	1.855.062	9.879	250.000	186.149	4.691.873	

1) Eierandelskapital 31.12.2018 er fratrukket 5' i egenbeholdning

Kontantstrømoppstilling

Morbank			Konsern	
2017	2018	(tusen kroner)	2018	2017
628.432	681.326	Årsresultat før skatt	731.998	612.430
(55.289)	(158.056)	Utbetalt utbytte/ gaver	(159.661)	(56.042)
(160.312)	29.094	Verdiendringer på finansielle eiendeler vurdert til v.v.	29.094	(131.547)
10.668	6.516	Av- og nedskrivninger	8.192	22.207
4.566	1.250	Tap på utlån	650	591
(93.211)	(103.547)	Betalbare skatter	(115.657)	(105.321)
334.854	456.583	Kontantstrøm fra virksomheten før endring i oml.midler og korts.gjeld	494.615	342.318
(2.033.880)	(2.076.709)	Endring utlån/ og andre eiendeler	(2.074.180)	(2.014.009)
1.025.609	1.123.353	Endring innskudd fra kunder	1.137.153	1.014.618
(151.997)	(111.984)	Endring gjeld til kredittinstitusjoner	(111.984)	(151.997)
(176.183)	(237.037)	Endring sertifikater og obligasjoner	(237.037)	(176.183)
77.729	(26.207)	Endring øvrige fordringer	(25.590)	55.326
(36.982)	(114.404)	Endring annen kortsiktig gjeld	(110.022)	(44.889)
(960.850)	(986.405)	A Netto kontantstrøm fra virksomheten	(927.044)	(974.816)
		Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
(6.896)	54.899	Endring varige driftsmidler	121.253	(24.471)
(58.623)	(101.430)	Endring aksjer og eierinteresser	(212.599)	(28.765)
(65.519)	(46.531)	B Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	(91.346)	(53.236)
		Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
1.240.102	922.081	Endring låneopptak verdipapirer	922.081	1.240.102
100.448	(51.555)	Endring låneopptak ansvarlig lån	(51.555)	100.448
(11.682)	(111.543)	Endring opptak av hybridkapital over EK	(111.543)	(11.682)
1.328.868	758.983	C Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	758.983	1.328.868
302.498	(273.954)	A + B + C Netto endring likvider i året	(259.407)	300.815
1.061.972	1.364.470	Likviditetsbeholdning IB *	1.382.232	1.081.417
1.364.470	1.090.516	Likviditetsbeholdning UB	1.122.825	1.382.232
302.498	(273.954)	Netto endring likvider i året	(259.407)	300.815

Kontantstrømanalysen viser hvordan henholdsvis mor og konsern har fått tilført likvide midler og hvordan disse er brukt.

* Det er benyttet proforma inngangsbalanse gjeldende for den fusjonerte banken ved beregning av kontantstrøm for 2017.

Noter til regnskapet

47.	NOTE 1	GENERELL INFORMASJON	81.	NOTE 20	PERSONALKOSTNADER OG YTELSER TIL LEDENDE ANSATTE OG TILLITSVALGTE
48.	NOTE 2	REGNSKAPSPRINSIPPER			
54.	NOTE 3	KRITISKE ESTIMATER OG VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPPER	85.	NOTE 21	ANDRE DRIFTSKOSTNADER
56.	NOTE 4	SEGMENTINFORMASJON	86.	NOTE 22	PENSJONSFORPLIKTELSER
57.	NOTE 5	KAPITALDEKNING	88.	NOTE 23	SKATT
60.	NOTE 6	FINANSIELL RISIKOSTYRING			BALANSE
		KREDITTRISIKO	89.	NOTE 24	SERTIFIKATER, OBLIGASJONER OG ANDRE VERDIPAPIRER TIL VIRKELIG VERDI
63.	NOTE 7	FORDRINGER PÅ OG GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER	90.	NOTE 25	VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER
64.	NOTE 8	UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER	94.	NOTE 26	FINANSIELLE DERIVATER
67.	NOTE 9	OVERFØRING AV UTLÅN TIL SPAREBANK 1 BOLIGKREDITT AS	95.	NOTE 27	AKSJER, ANDELER OG ANDRE EGENKAPITALINTERESSER
68.	NOTE 10	ALDERSFORDELING PÅ FORFALTE UTLÅN	97.	NOTE 28	GOODWILL
69.	NOTE 11	TAP PÅ UTLÅN, GARANTIER M.V.	98.	NOTE 29	VARIGE DRIFTSMIDLER - EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR
70.	NOTE 12	KREDITTRISIKOEKSPONERING FOR HVER INTERNE RISIKORATING	99.	NOTE 30	ANDRE EIENDELER
71.	NOTE 13	MAKSIMAL KREDITTRISIKO-EKSPONERING, IKKE HENSYNTATT PANTESTILLELSER	99.	NOTE 31	INNSKUDD FRA KUNDER
72.	NOTE 14	KREDITTKVALITET PR. KLASSE AV FINANSIELLE EIENDELER	100.	NOTE 32	GJELD VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER
		MARKEDSRISIKO	101.	NOTE 33	ANNEN GJELD OG FORPLIKTELSER
74.	NOTE 15	MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL RENTERISIKO	102.	NOTE 34	ANSVARLIG LÅNEKAPITAL
		LIKVIDITETSRISIKO	103.	NOTE 35	EIERINTERESSER I KONSERNSELSKAPER, FELLES KONTROLLERT VIRKSOMHET OG TILKNYTTETE SELSKAPER
75.	NOTE 16	FORFALLSANALYSE AV EIENDELER OG FORPLIKTELSER/ LIKVIDITETSRISIKO			ØVRIGE OPPLYSNINGER
		RESULTATREGNSKAP	104.	NOTE 36	NÆRSTÅENDE PARTER
78.	NOTE 17	NETTO RENTEINNTEKTER	105.	NOTE 37	RESULTAT PR. EGENKAPITALBEVIS OG BEREGNING AV EGENKAPITALBEVISBRØK
79.	NOTE 18	NETTO PROVISJONS- OG ANDRE INNTEKTER	106.	NOTE 38	EGENKAPITALBEVIS EIERE OG SPREDNING PÅ EGENKAPITALBEVIS
80.	NOTE 19	NETTO RESULTAT FRA FINANSIELLE EIENDELER	107.	NOTE 39	IMPLEMENTERING IFRS 16
			108.	NOTE 40	IMPLEMENTERING IFRS 9
			113.	NOTE 41	HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Note 1 Generell informasjon

SpareBank 1 BV konsernet er en regional virksomhet innenfor bank, eiendomsmegling og regnskapstjenester med markedsområde i Nedre Buskerud og Vestfold.

Konsernets hovedvirksomhet består pr 31.12.2018 av morbanken, samt de heleide datterselskapene Eiendoms-Megler 1 BV AS og SpareBank 1 Regnskapshuset BV AS. I tillegg eier banken 60 % av Z-Eiendom AS. Virksomhetene er lokalisert i Kongsberg, Mjøndalen, Lier, Drammen, Holmestrand, Horten, Tønsberg, Nøtterøy, Sandefjord og Larvik.

For fullstendig selskapsstruktur datterselskaper, felleskontrollerte virksomheter (FKV) og tilknyttede selskap (TS), se note 35.

SpareBank 1 BV er medlem i SpareBank 1-alliansen.

SpareBank 1 BV er totalleverandør av produkter og tjenester innen områdene:

- Finansiering
- Sparing og plassering
- Forsikring
- Betalingsformidling
- Eiendomsmegling
- Regnskapsføring og økonomisk rådgivning

Konsernregnskapet ble endelig godkjent av styret 07.03.2019 og av representantskapet 28.03.2019.

Presentasjon av styret finnes i kapittel 4, og presentasjon av bankens representantskap finnes i kapittel 9.

Note 2

Regnskapsprinsipper

Grunnlaget for utarbeidelse av årsregnskapet

Selskaps- og konsernregnskapet er avlagt i samsvar Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er godkjent av EU og gjort gjeldende i Norge etter forskrift om IFRS-forordning og regnskapsloven, for regnskapsår som starter 1. januar 2018 eller senere. Selskaps- og konsernregnskapet er avlagt under forutsetningen om fortsatt drift.

Endring i regnskapsprinsipper i 2018

IFRS 9 ble implementert 01.01.18. For nærmere omtale av effekten av implementeringen se note 40.

IFRS 9 introduserte en endring i IAS 1.82 med virkning fra 01.01.18. Som følge av denne endringen skal renteinntekter beregnet etter effektiv rentes metode presenteres separat i resultatoppstillingen. Dette innebærer at renteinntekter på finansielle eiendeler målt til amortisert kost og finansielle eiendeler målt til virkelig verdi over utvidet resultat er presentert i regnskaplinjen «Renteinntekter – eiendeler målt til amortisert kost». Renteinntekter på finansielle eiendeler målt til virkelig verdi over resultat er presentert i regnskaplinjen «Renteinntekter – eiendeler målt til virkelig verdi». Sammenligningstall er ikke omarbeidet.

IFRS 15 er et omfattende rammeverk for inntektsføring etter IFRS som erstatter så godt som all tidligere veiledning på inntektsføring, med unntak av finansielle instrumenter innenfor virkeområdet til IFRS 9. Standarden trådte i kraft 01.01.18. Konsernet har vurdert virkningen av IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter og ser ikke at denne har hatt vesentlige konsekvenser.

IFRS standarder og fortolkninger som er vedtatt men ikke trådt i kraft i 2018.

Nye og endrede regnskapsstandarder og fortolkninger utgitt av IASB vil kunne påvirke konsernets fremtidige rapportering. Alle mulige effekter av de nye standardene er ikke gjennomgått men i det følgende vil de endringer som kan tenkes å påvirke konsernets fremtidige rapportering i vesentlig grad omtales.

IFRS 16 Leieavtaler

Implementering av IFRS 16 Leieavtaler, med virkning fra 01.01.19, vil primært påvirke leietakers regnskapsføring og vil føre til at vesentlige leieavtaler for konsernet balanseføres. Standarden fjerner dagens skille mellom operasjonell og finansiell leie og krever innregning av en bruksrettseiendel (rett til å bruke den leide eiendelen) og en finansiell forpliktelse til å betale leie for vesentlige leiekontrakter.

SpareBank 1 BV vil benytte oss av fritakene i IFRS 16 for kortsiktige leieavtaler (under 12 måneder) og leieavtaler av lav verdi (under 5.000 USD).

SpareBank 1 BV vil velge å anvende IFRS 16 modifisert retrospektivt og sammenligningstall vil ikke bli utarbeidet. Eiendel og forpliktelse settes dermed lik per 1. januar 2019. Konsernet har kun faste leieforpliktelser. Nå verdien av leieforpliktelsen beregnes ved å neddiskontere resterende leiebetalinger med bankens marginale lånerente (fundingrente). Opsjoner til å forlenge leieperioden tas med dersom de med rimelig sikkerhet forventes å bli benyttet. Nåverdien for opsjonen innregnes da i leieforpliktelsen og bruksretten.

Resultatregnskapet vil også påvirkes ved at driftskostnader vil bli erstattet med renter på leieforpliktelsen og avskrivninger på bruksretten. Rentekostnader beregnes ved å bruke neddiskonteringsrenten på leieforpliktelsen. Utleiers regnskapsføring forblir i hovedsak uendret fra IAS 17. Utleier fortsetter å regnskapsføre leieavtaler enten som operasjonelle eller finansielle leieavtaler avhengig av om leieavtalene i all hovedsak overføres risiko og avkastning knyttet til eierskap av den underliggende eiendelen til leietaker. SpareBank 1 BV har kun operasjonelle leieavtaler pr 31.12.2018.

Basert på leieavtalene som er inngått ved utgangen av 2018 vil implementering av IFRS 16 gi en «rett til bruk» -eiendel og leieforpliktelse som balanseføres fra 1. januar 2019 på ca 90 mill for morbank og ca 110 mill for konsernet. Netto resultateffekt er for 2019 beregnet til ca 0,7 mill for morbank og ca 0,9 mill for konsernet.

Andre endringer i IFRS

IASB har publisert enkelte nye eller endrede standarder som er vurdert til ikke å ha innvirkning på konsernet. Dette omfatter IFRS 3, IFRS 10, IFRS 14, IAS 1, IAS 8 og IAS 28.

I det etterfølgende beskrives de viktigste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelse av morbankregnskapet og konsernregnskapet. Disse prinsippene er benyttet på samme måte i alle perioder som er presentert, dersom ikke annet fremgår av beskrivelsen.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK) som også er bankens funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i tusen kroner med mindre noe annet er angitt.

Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet omfatter banken og dens datterforetak. Som datterforetak regnes alle foretak hvor banken har kontroll, dvs. full beslutningsmyndighet til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter.

Datterforetak er konsolidert fra det tidspunkt Banken har overtatt kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt Banken gir fra seg kontroll.

Alle mellomværende, inntekter, samt kostnader mellom konsernselskaper er eliminert fullt ut.

Ved overtakelse av kontroll i et foretak (virksomhets-sammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser innregnes som goodwill. En eventuell negativ differanse resultatføres umiddelbart. Regnskapsføring av goodwill etter førstegangsinnregning er omtalt under avsnittet om Immaterielle eiendeler.

Eierandeler i selskaper der konsernet sammen med andre har bestemmende innflytelse (Felleskontrollert virksomhet; FKV), eller betydelig innflytelse (Tilknyttede Selskaper; TS) er vurdert etter egenkapitalmetoden.

I morbankens regnskap er investeringer i datterselskap, felleskontrollerte foretak og tilknyttede foretak bokført til historisk kost. Ved indikasjon på verdifall, foretas nedskrivningstest.

Segmentrapportering

Et virksomhetssegment er en del av virksomheten som leverer produkter eller tjenester som er gjenstand for risiko og avkastning som er forskjellig fra andre virksomhetsområder. Et geografisk marked (segment) er en del av virksomheten som leverer produkter og tjenester innenfor et avgrenset geografisk område som er gjenstand for risiko og avkastning som er forskjellig fra andre geografiske markeder. SpareBank 1 BV rapporterer pt etter virksomhetssegmenter.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet det. Generalforsamlingen og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre det.

Hendelser frem til det tidspunkt regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter og kontantekvivalenter består av kontanter og innskudd i Norges Bank.

Finansielle instrumenter

IFRS 9 Finansielle instrumenter erstattet IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling fra 01.01.18. Se note 2 i årsregnskapet for 2017 for prinsipper anvendt i 2017 etter IAS 39.

IFRS 9 omhandler innregning, klassifisering og måling, nedskrivning, fraregning og sikringsbokføring.

Overgangsregler

IFRS 9 anvendes retrospektivt, med unntak for sikringsbokføring. Retrospektiv anvendelse innebærer at banken skal lage åpningsbalansen 01.01.18 som om de alltid har anvendt de nye prinsippene. Sammenligningstallene for 2017 er likevel ikke omarbeidet etter de nye prinsippene i tråd med standardens krav. Effektene av nye prinsipper i åpningsbalansen for 2018 er derfor ført mot egenkapitalen.

Banken har valgt å videreføre sikringsbokføring etter IAS 39.

Klassifisering og måling

Finansielle eiendeler

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre målekategorier;

- virkelig verdi med verdiendring over resultatet
- virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader (OCI) med og uten reklassifisering
- amortisert kost

For finansielle eiendeler skilles det mellom gjeldsinstrumenter, derivater og egenkapitalinstrumenter. Gjeldsinstrumenter er alle finansielle eiendeler som ikke er derivater eller egenkapitalinstrumenter.

Gjeldsinstrumenter

Gjeldsinstrumenter med kontraktsfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål å motta kontraktsmessige kontantstrømmer måles til amortisert kost.

Gjeldsinstrumenter med kontraktsfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell både for å motta kontraktsmessige kontantstrømmer og for salg, måles til virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader (OCI), med renteinntekt og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over andre inntekter og kostnader (OCI) reklassifiseres til ordinært resultat ved salg eller avhendelse av eiendelene.

Øvrige gjeldsinstrumenter skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Dette gjelder gjeldsinstrumenter med kontantstrømmer som ikke bare er betaling av normal rente og hovedstol, og gjeldsinstrumenter som holdes i en forretningsmodell hvor formålet i hovedsak ikke er mottak av kontraktsfestede kontantstrømmer.

1. Utlån til og fordring på kredittinstitusjoner

Utlån til og fordring på kredittinstitusjoner måles til amortisert kost.

2. Utlån til og fordring på kunder med flytende rente

I Norge er pt vilkår det normale for utlån til personmarkedet og til deler av bedriftsmarkedet. Vilklårene er normalt standardiserte og gjelder likt for alle utlån av denne typen. Låntagers rett til tidlig innløsning og konkurransen mellom banker gjør at utlånenes kontantstrømmer i liten grad vil kunne avvike fra hva som er definert som betaling av renter og hovedstol på gitte datoer i IFRS 9.

Bankens vurdering er derfor at disse utlånenes betingelser er konsistent med måling og klassifisering til amortisert kost.

3. Utlån til og fordringer på kunder med flytende rente med pant i boligeiendom

Utlån til og fordringer på kunder med flytende rente med pant i boligeiendom (avgrenset til deler av portefølje klargjort for salg til SpareBank 1 Boligkreditt AS) er målt og klassifisert til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Dette da forretningsmodellens formål er vurdert til både å være for å motta kontraktsmessige kontantstrømmer og salg.

4. Utlån til og fordring på kunder med fastrente

Utlån til og fordringer på kunder med fastrente måles og klassifiseres til virkelig verdi med verdiendring over resultat (virkelig verdi opsjonen).

5. Rentebærende verdipapirer

Konsernets portefølje av rentebærende verdipapirer inneholder både sertifikater og obligasjoner. Rentebærende verdipapirer måles og klassifiseres til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Derivater

Alle derivater måles og klassifiseres i utgangspunktet til virkelig verdi med verdiendring over resultatet, men derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter regnskapsføres i tråd med prinsippene for sikringsbokføring.

1. Sikringsbokføring

Banken benytter virkelig verdi sikring for å styre sin renterisiko for gjeld ved utstedelse av verdipapirer til fastrente. Banken vurderer og dokumenterer sikringens

effektivitet, både ved førstegangs klassifisering og på løpende basis. Ved virkelig verdi sikring blir sikringsinstrumentet regnskapsført til virkelig verdi og sikringsobjektet blir regnskapsført til amortisert kost justert for endring i virkelig verdi av den sikrede risiko. Endringer i disse verdiene blir resultatført. Anvendelse av sikringsbokføring krever at sikringen er svært effektiv. Sikringen anses som svært effektiv hvis det ved inngåelsen og i sikringens løpetid kan forventes at endringer i virkelig verdi for sikringsinstrumentet i vesentlig grad oppveier endringer i virkelig verdi av sikringsobjektet i forhold til den risiko som sikres. Ved beregning av sikrings-effektiviteten i ettertid, måles virkelig verdi av de sikrede instrumentene og sammenligner den med endringen i virkelig verdi av det sikrede objektet.

Kun sikringer knyttet til bankens innlånsvirksomhet defineres som «virkelig verdisikring».

Banken har ingen kontrakter som kvalifiserer for kontantstrømsikring.

Egenkapitalinstrumenter

Investeringer i egenkapitalinstrumenter måles og klassifiseres til virkelig verdi med verdiendring over resultat.

1. Aksjer, egenkapitalbevis og andeler

Aksjeporteføljen til banken består i all hovedsak av strategiske anleggsaksjer. Tilgjengelig for salg-kategorien som eksisterte i IAS 39 ble ikke videreført i IFRS 9. Aksjer mm klassifisert som tilgjengelig for salg etter IAS 39 er derfor målt virkelig verdi med verdiendringer over resultatet med virkning fra 01.01.18.

Finansielle forpliktelser

Konsernets finansielle forpliktelser regnskapsføres til amortisert kost.

1. Innskudd

Innskudd fra kunder måles til amortisert kost.

2. Langsiktige innlån (gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og innskudd fra kredittinstitusjoner)

Innlån innregnes førstegang til opptakskost. Dette er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag for transaksjonsutgifter.

Innlån med flytende rente måles deretter til amortisert kost og eventuell over-/underkurs blir periodisert over løpetiden.

Innlån med fast rente som er swappet til flytende rente sikringsbokføres (virkelig verdi sikring) med neddiskontering etter gjeldende rentekurve.

Tapsavsetninger på brutto utlån og garantier

Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på

forventet kredittap (ECL). Den generelle modellen for tapsavsetninger av finansielle eiendeler i IFRS 9 gjelder for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader (OCI), og som ikke hadde inntrufne tap ved første gangs balanseføring. I tillegg er lånetilsagn og finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet omfattet.

Målingen av avsetningen for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring skal det avsettes for 12 måneders forventet tap. 12 måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de neste 12 månedene. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden.

Forventet kredittap er beregnet basert på nåverdien av alle kontantstrømmer over gjenværende forventet levetid, dvs. forskjellen mellom de kontraktsmessige kontantstrømmer i henhold til kontrakten og den kontantstrømmen som banken forventer å motta, diskontert med effektiv rente på instrumentet.

Nedskrivningsmodellen

Tapsanslaget beregnes månedlig, og bygger på data i datavarehuset som har historikk over konto- og kunde-data for hele kredittporteføljen, utlån, kreditt og garantier. Tapestimaterne beregnes basert på 12 måneders og livslang sannsynlighet for kundens mislighold (probability of default – PD), lånets tap ved mislighold (loss given default – LGD) og lånets eksponering ved mislighold (exposure at default – EAD).

Datavarehuset inneholder historikk for observert misligholdsrate (PD) og observert tapsgrad (LGD). Dette vil danne grunnlag for å lage gode estimater på fremtidige verdier for PD og LGD.

Banken vurderer fremtidsrettet informasjon som makro-økonomiske faktorer som for eksempel arbeidsledighet, BNP-vekst, renter, boligpriser og økonomiske prognoser for å kunne gi fremtidsrettet informasjon som er så korrekt som mulig. I tillegg inngår forventet løpetid på utlån i estimater for fremtidsrettet informasjon. Det produseres månedsrapporter for validering og stresstesting, som inneholder historikk for observert PD og observert LGD. Dette er viktige analyser for å kunne lage gode estimater på PD og LGD fremover som ECL-formelen krever. Stresstestene inneholder ulike scenario for makro-økonomiske hovedstørrelser og hvordan dette kan påvirke estimatene for PD, LGD, EAD, EL (forventet tap) og UL (risikojustert kapital) i både regulatoriske og øko-

nomiske kredittmodeller. Basisscenarioet fra stress-testene er laget på bakgrunn av referansebanen i Pengepolitisk rapport fra Norges Bank. Dette gir et grunnlag for å lage et basisscenario for IFRS 9-beregningene.

Definisjonen av mislighold under trinn 3 (se under) er sammenfallende med intern risikostyring og kapitalkravs beregninger. Her anvendes 90 dagers overtrekk som et viktig kriterium for mislighold. Kriteriene for vesentlig økning i kredittrisiko beskrives i trinn 1 og 2 under. Vesentlig økning i kredittrisiko måles for det enkelte utlånet. Tapsavsetningen i trinn 2 og 3 beregnes og rapporteres i grupper av finansielle instrumenter. For utlånsporteføljen skilles det mellom person- og bedriftsmarkedet.

Trinn 1

Dette er startpunkt for alle finansielle eiendeler omfattet av den generelle tapsmodellen. Alle eiendeler som ikke har vesentlig høyere kredittrisiko enn ved førstegangsinnregning får en avsetning til tap som tilsvarer 12 måneders forventet tap. I denne kategorien ligger alle eiendeler som ikke er overført til trinn 2 eller 3.

Følgende kriterier må være oppfylt for at det ikke har skjedd en vesentlig økning i kredittrisiko:

- PD er mindre enn doblet fra innvilgelse, og/eller
- PD < 1,25 %

Trinn 2

I trinn 2 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, men hvor det ikke er objektive bevis på tap (risikoklasse er ikke J eller K). For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Avgrensing mot trinn 1 avhenger av om det har skjedd en vesentlig økning i kredittrisiko. Vesentlig endring i kredittrisiko inntreffer dersom betaling er forsinket med 30 dager uavhengighet av nivået på PD eller eiendeler knyttes til kunder som har kommet på watchlist. Kundene på watchlist har som hovedregel en vesentlig økning i kredittrisiko dersom PD er minst doblet siden innvilgelse, og PD er høyere enn 1,25 %.

Følgende kriterier må dermed være oppfylt for at det skal ha skjedd en vesentlig økning i kredittrisiko:

- PD er minst doblet siden innvilgelse, og
- PD > 1,25 % eller
- minst 30 dagers forsinket betaling

Trinn 3

I trinn 3 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden innvilgelse, og hvor det foreligger kredittforringelse på balansedato. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Bankens definert at det foreligger kredittforringelse når et utlån er i mislighold (risikoklasse J eller

K). Denne definisjonen er i tråd med definisjonen som gjelder for intern risikostyring og for regulatorisk kapitalkravs-beregning for IRB-bankene. Se for øvrig note 8 for nærmere beskrivelse og fordeling av risikoklasser.

Mislighold defineres som følgende:

- 90 dager overtrekk og beløp over 1.000 kroner.
- Tapsavsetning/konstatert
- Konkurs/gjeldsordning

Når det er overveiende sannsynlige at tapene er endelige klassifiseres tapene som konstaterte.

Innregning og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes på handledagen, det vil si tidspunktet banken blir part i instrumentenes kontraktmessige betingelser.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktmessige rettighetene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen er utløpt, eller når rettighetene til kontantstrømmene fra eiendelen er overført på en slik måte at risiko og avkastning knyttet til eierskapet i det alt vesentlige er overført.

Finansielle forpliktelser fraregnes når de kontraktmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

Modifiserte eiendeler og forpliktelser

Dersom det gjøres modifiseringer eller endringer i vilkårene til en eksisterende finansiell eiendel eller forpliktelse behandles instrumentet som en ny finansiell eiendel dersom de reforhandlede vilkårene er vesentlig forskjellig fra de gamle vilkårene. Dersom vilkårene er vesentlig forskjellig fraregnes den gamle finansielle eiendelen eller forpliktelsen, og en ny finansiell eiendel eller forpliktelse innregnes. Generelt vurderes et utlån til å være en ny finansiell eiendel dersom det utstedes ny lånedokumentasjon, samtidig som det foretas ny kredittprosess med fastsettelse av nye lånevilkår.

Dersom det modifiserte instrumentet ikke vurderes å være vesentlig forskjellig fra det eksisterende instrumentet, anses instrumentet regnskapsmessig å være en videreføring av det eksisterende instrumentet. Ved en modifisering som regnskapsføres som en videreføring av eksisterende instrument, diskonteres de nye kontantstrømmene med instrumentets opprinnelige effektive rente og eventuell forskjell mot eksisterende balanseført beløp resultatføres.

Overføring av låneporteføljer

Banken har inngått avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i fast eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. Banken vurderer at praktisk talt all risiko og avkastning ved eierskap knyttet til solgte utlån er overført. Alle overførte lån er fraregnet i bankens balanse. I henhold til inngått forvaltningsavtale med disse to selskapene

i alliansen, forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. I tillegg til salgssummen mottar banken et vederlag i form av løpende provisjoner for lånene. Det vises til nærmere omtale i note 9.

Varige driftsmidler

Eiendom, anlegg og utstyr førstegangs-innregnes til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid etter IAS 16. Ved fastsetting av avskrivningsplan, splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi for bankens og konsernets eiendeler. Tomter og kunst avskrives ikke, men testes periodisk for nedskrivning ved indikasjoner på verdifall. Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives, er gjenstand for en nedskrivningstest i samsvar med IAS 36, når omstendighetene indikerer det.

Banken har ikke klassifisert driftsmidler etter IAS 40 (investeringseiendommer).

Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten ved oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskap er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill testes årlig for verdifall og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for nedskrivninger. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Gevinst eller tap ved salg av en virksomhet inkluderer balanseført verdi av goodwill vedrørende den solgte virksomheten.

Pensjoner

Ytelsesbaserte ordninger

Pensjonsforpliktelser og -kostnader for ytelsesbaserte pensjonsordninger beregnes etter forsikringsmessige prinsipper av uavhengig aktuar. Pensjonskostnaden består av periodens pensjonsopptjening for de ansatte som inngår i ordningen, renter av netto forpliktelse, samt eventuelle planendringer. Det gjøres påslag for både arbeidsgiveravgift og finansskatt i beregning av årlig pensjonskostnad og i beregning av netto pensjonsforpliktelse.

Ved beregning av netto forpliktelse (nåverdi forpliktelse fratrukket virkelig verdi av pensjonsmidler) kan det oppstå aktuarmessige gevinster og tap (estimativvik) som følge av endringer i forutsetninger eller erfaringsavvik. Estimativvik regnskapsføres over utvidet resultat (andre inntekter og kostnader) i den perioden de oppstår.

Bankens kollektive ytelsesbaserte ordninger ble avvirket i 2018.

Innskuddsbaserte ordninger

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at banken ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt

størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Innbetalinger for ordningen kostnadsføres direkte. Premier til AFP blir også behandlet som en innskuddsbasert ordning.

Det henvises til note 22 for nærmere beskrivelse av og endringer i bankens pensjonsordninger.

Usikre forpliktelser

Banken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og etter samme prinsipper, og rapporteres sammen med disse.

Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig.

Avsetning for restruktureringsutgifter foretas når banken har en avtalemessig eller rettslig forpliktelse.

Ansvarlige lån og fondsobligasjoner

Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Ansvarlige lån klassifiseres som forpliktelse i balansen og måles til amortisert kost slik som andre langsiktige lån.

Fondsobligasjon klassifiseres som hybridkapital under egenkapital. Rentekostnadene på fondsobligasjonen presenteres ikke som rentekostnad i resultat, men føres direkte mot egenkapitalen med fratrukk for skatt.

Utbytte

Avsatt utbytte til bankens egenkapitalbeveiseiere klassifiseres som egenkapital frem til det tidspunkt utbyttet blir endelig fastsatt av bankens representantskap.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter -og kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost, resultatføres løpende basert på effektiv rentes metode. Den effektive renten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid. Alle gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres over forventet løpetid. For rentebærende instrumenter som måles til virkelig verdi, vil renten klassifiseres som renteinntekt eller -kostnad, mens effekten av verdiendringer klassifiseres som inntekt/kostnad fra andre finansielle investeringer eller over OCI.

IFRS 9 introduserte en endring i IAS 1.82 med virkning fra 01.01.18. Som følge av denne endringen skal renteinntekter beregnet etter effektiv rentes metode presenteres separat i resultatoppstillingen. Dette innebærer at renteinntekter på finansielle eiendeler målt til amor-

tisert kost og finansielle eiendeler målt til virkelig verdi over utvidet resultat er presentert i regnskapslinjen «Renteinntekter, amortisert kost». Renteinntekter på finansielle eiendeler målt til virkelig verdi over resultat er presentert i regnskapslinjen «Renteinntekter – eiendeler målt til virkelig verdi». Sammenligningstall er ikke omarbeidet.

Dersom en finansiell eiendel eller en gruppe av like eiendeler er nedskrevet som følge av verditap, resultatføres renteinntektene ved å benytte renten som fremtidige kontantstrømmer diskonteres med for å beregne verditapet.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opp tjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i bankens regnskap, resultatføres når transaksjonen slutføres.

Transaksjoner og beholdninger i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved kurs på transaksjonstidspunktet. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner, eller til omregning av beholdninger av pengeposter på balanse dagen, innregnes i resultatet.

Skatt

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og endring i utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinnregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes en eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen.

Formuesskatt regnes ikke som skatt etter IAS 12 og er ført som driftskostnad.

Note 3

Viktige estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

Tap på utlån og garantier

Banken gjennomgår hele bedriftsmarkedsp porteføljen årlig. Store og risikoutsatte engasjementer, samt misligholdte og tapsutsatte engasjementer gjennomgås kvartalsvis. Engasjementer som er misligholdt over 30 dager vurderes som tapsutsatte engasjementer.

Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt og senest etter 90 dager, eller dersom de har en særdeles dårlig betalingshistorikk.

Måling av ECL (forventet kreditttap) i henhold til IFRS 9 krever vurdering av når det har vært vesentlig økning i kredittrisiko og ved fastsettelse av nivået på verdifall, særlig med hensyn til estimeringen av beløp og tidspunkt for fremtidige kontantstrømmer og sikkerhetsverdier. Disse estimatene er drevet av en rekke faktorer der endringer kan resultere i ulike nivåer av tapsavsetninger. Elementer av ECL-modellen som inneholder vurdering og estimater inkluderer:

- Den interne PD modellen, som angir sannsynlighet for mislighold
- Kriterier som vurderer om det har vært en vesentlig økning i kredittrisiko, slik at det beregnes livstids forventet kreditttap
- Bruken av fremtidsrettet informasjon om makro-økonomiske forhold, samt vekting av ulike sannsynligheter og hvordan disse kan påvirke estimatene for PD, LGD og EAD.

Det vises til note 2 for nærmere beskrivelse av prinsipper/ny tapsmodell etter IFRS 9.

Det vises samtidig til note 40 for nærmere omtale av effekter knyttet til implementering av IFRS 9 pr. 1. januar 2018.

Virkelig verdi

Eiendeler som vurderes til virkelig verdi over resultatregnskapet vil normalt omsettes i aktive markeder og verdien vil således kunne fastsettes med rimelig grad av sikkerhet.

Med unntak av noen få aksjer, er det norske aksjemarkedet lite likvid. Aksjekurser vil i de fleste tilfeller være sist omsatte kurs. I noen tilfeller der likviditeten er dårlig og det fremkommer større uforklarte prisbevegelser rundt årsskiftet, vil kursen kunne være fastsatt som volumvektet gjennomsnitt over en tidsperiode, vanligvis desember.

Tilsvarende vil virkelig verdi for eiendeler og forpliktelser

som regnskapsføres til amortisert kost og som fremkommer i noter, kunne være estimater basert på diskonterte forventede kontantstrømmer, multiplikatoranalyser eller andre beregningsmetoder. Slike vil kunne være beheftet med betydelig usikkerhet.

Virkelig verdi derivater

Virkelig verdi av derivater fremkommer vanligvis ved bruk av verddivurderingsmodeller der prisen på underliggende faktorer, eksempelvis renter og valuta, innhentes i markedet. For opsjoner vil volatiliteter være observerte implisitte volatiliteter eller beregnede volatiliteter basert på historiske kursbevegelser for underliggende. I de tilfeller bankens risikoposisjon er tilnærmet nøytral, vil midtkurser bli anvendt. Med nøytral risikoposisjon menes at eksempelvis renterisiko innenfor et løpetidsbånd er tilnærmet null. I motsatt fall brukes den relevante kjøps- eller salgskurs for å vurdere nettoposisjonen.

For derivater der motpart har svakere kredittrating enn banken, vil prisen reflektere en underliggende kreditt- risiko.

Likviditetsportefølje

Bankens likviditetsportefølje klassifiseres og måles til virkelig verdi over resultatet i samsvar med IFRS 9.4.1.4 basert på formålet med porteføljen. For de instrumenter der det er direkte observerbare priser i markedet blir disse benyttet til verdsettelsen. Resterende del av porteføljen verdsettes ved å beregne nåverdien av estimert kontantstrøm basert på observerbar avkastningskurve, herunder inkludert en indikert kredittspread på utsteder fra et anerkjent meglerhus eller Reuters/Bloomberg prissettingstjeneste

Fastrenteutlån

Virkelig verdi av fastrenteutlån til kunder er beregnet som nåverdien av avtalte kontantstrømmer diskontert med en observerbar rentekurve med tillegg for en beregnet margin.

Goodwill og øvrige immaterielle eiendeler

Nedskrivning av goodwill vurderes årlig, eller oftere dersom det forekommer hendelser eller endrede omstendigheter som indikerer mulig verdifall. For alle vurderingsenheter foretas vurdering av å verifisere om verdien fortsatt er til stede. En vurderingsenhet kan omfatte goodwill fra flere transaksjoner og nedskrivningstesten foretas på samlet balanseført goodwill i vurderingsenheten. Fremtidige kontantstrømmer tar utgangspunkt i historiske resultater, samt budsjetter.

Pensjoner

Netto pensjonsforpliktelser og årets pensjonskostnad er basert på en rekke estimater hvorav; avkastning på pensjonsmidlene, fremtidig rente- og inflasjonsnivå, lønnsutvikling, turnover, utvikling i grunnbeløp og den generelle utviklingen i antall uføretrygdede og levealder er av stor betydning.

Usikkerheten er i stor grad knyttet til bruttoforpliktelsen og ikke til den nettoforpliktelsen som fremkommer i balansen.

Økonomiske forutsetninger lagt til grunn i alle ordninger er i tråd med NRS veiledning om pensjonsforutsetninger. Det vises i denne forbindelse til egen pensjonsnote.

Note 4 Segmentinformasjon

Segmentopplysningene er knyttet til den måten konsernet styres og følges opp på internt i virksomheten gjennom resultat- og kapitalrapportering, fullmakter og rutiner.

Rapporteringen av segmenter er inndelt i følgende områder: Personmarkeds-kunder(PM) og bedrifts-markeds-kunder(BM) som inkluderer morbank og

datterselskaper knyttet til eiendomsmeglervirksomhet og regnskapstjenester. I øvrige datterselskap inngår datterselskaper som forvalter eiendom.

Konsernelimineringer fremkommer sammen med ufordelt virksomhet i egen kolonne (Ikke rapporterbare segmenter).

Konsern 31.12.2018 (tusen kroner)

Resultat	PM	BM	Øvrige datter-selskaper	Ikke rapporterbare segmenter	Totalt
Netto renteinntekter	348.923	230.806	(638)	13.825	592.916
Netto provisjons- og andre inntekter	345.603	88.005	37.984	134.322	605.914
Driftskostnader	405.988	160.033	1.783	(101.622)	466.182
Resultat før tap	288.538	158.778	35.563	249.769	732.648
Tap på utlån og garantier	-1.317	1.713	-	254	650
Resultat før skatt	289.855	157.065	35.563	249.515	731.998

Balanse

Utlån til kunder	21.858.901	6.830.304	-	842.744	29.531.949
Individuell nedskrivning utlån	(44.455)	(112.371)	-	(640)	(157.466)
Andre eiendeler	105.208	11.902	13.530	7.075.784	7.206.424
Sum eiendeler pr. segment	21.919.654	6.729.835	13.530	7.917.887	36.580.907
Innskudd fra og gjeld til kunder	13.783.259	7.761.562	-	593.759	22.138.580
Annen gjeld og egenkapital	8.136.395	(1.031.727)	13.530	7.324.128	14.442.327
Sum egenkapital og gjeld pr. segment	21.919.654	6.729.835	13.530	7.917.887	36.580.907

Konsern 31.12.2017
(tusen kroner)

Resultat	PM	BM	Øvrige datter-selskaper	Ikke rapporterbare segmenter	Totalt
Netto renteinntekter	335.308	216.724	(276)	8.660	560.415
Netto provisjons- og andre inntekter	333.837	89.527	13.043	214.962	651.369
Driftskostnader	403.074	159.371	8.848	27.471	598.764
Resultat før tap	266.071	146.880	3.919	196.151	613.021
Tap på utlån og garantier	4.901	-4.310	-	-	591
Resultat før skatt	261.170	151.190	3.919	196.151	612.430

Balanse

Utlån til kunder	19.657.722	7.075.899	-	724.275	27.457.896
Individuell nedskrivning utlån	(14.659)	(52.294)	-	-	(66.953)
Gruppenedskrivning utlån	(32.689)	(59.861)	-	-	(92.550)
Andre eiendeler	128.344	845.852	138.630	6.059.656	7.172.481
Sum eiendeler pr. segment	19.738.718	7.809.596	138.630	6.783.931	34.470.875
Innskudd fra og gjeld til kunder	12.851.543	7.674.643	-	475.780	21.001.966
Annen gjeld og egenkapital	6.887.175	134.953	138.630	6.308.150	13.468.908
Sum egenkapital og gjeld pr. segment	19.738.718	7.809.596	138.630	6.783.931	34.470.875

Note 5 Kapitaldekning

SpareBank 1 BV benytter standardmetoden for beregning av kapitaldekning. Dette innebærer at kapitalkravet, hva gjelder kredittisiko, beregnes etter standardiserte risiko-vekter for ulike eksponeringskategorier. Operasjonell risiko beregnes etter basismetoden.

SpareBank 1 BV gjennomfører årlig en revidering av interne måltall, hvor krav til soliditet er et av hovedområdene. Det blir utarbeidet måltall både hva gjelder kapitaldekning og ren kjernekapitaldekning.

Pr 31. desember 2018 er kravet til bevaringsbuffer 2,5%, systembuffer 3,0%, samt motsyklisk buffer på 2,0%. Disse kravene kommer i tillegg til krav om ren kjernekapital på 4,5%, slik at samlet minstekrav er 12,0 %. I tillegg har Finanstilsynet fastsatt et spesifikt pilar 2-krav for SpareBank 1 BV på 1,9%. Bankens minstekrav til ren kjernekapital utgjør følgelig 13,9%.

Utvidet konsolidering for eierforetak i samarbeidende gruppe

Under regelverket CRD IV ligger SpareBank 1 BV pt under vesentlighetsgrensen for rapportering av full konsolidert kapitaldekningsoppgave.

Det utarbeides således ikke kapitaldekning på konsolidert nivå.

Finanstilsynet har imidlertid, med hjemmel i finanstilsynsloven § 4 punkt 3, pålagt bankene utvidet konsolideringsplikt for eierforetak i samarbeidende gruppe for eierandeler under 10%. Kravet trådte i kraft 1. januar 2018. Bestemmelsen gjelder eierandeler i andre finansforetak som forestår den virksomheten som samarbeidet omfatter, jf. Finansforetaksloven § 17-13. Fra 2018 anvender banken regelen om forholdsmessig konsolidering av eierandeler i samarbeidende gruppe.

Forholdsmessig konsolidering

	31.12.2018
Ansvarlig kapital	
Ren kjernekapital	4.160.617
Kjernekapital	4.470.112
Ansvarlig kapital	4.988.542
Beregningsgrunnlag	24.917.577
Kapitaldekning	
Ren Kjernekapitaldekning	16,70 %
Kjernekapitaldekning	17,94 %
Kapitaldekning	20,02 %
Uvektet kjernekapitaldekning (Leverage ratio)	8,24 %

Følgende foretak inngår i forholdsmessig konsolidering:

SpareBank 1 Boligkreditt
SpareBank 1 Næringskreditt
SpareBank 1 Kredittkort AS
SpareBank 1 SMN Finans AS
SamSpar Bankinvest I AS (BN Bank)

Morbank	31.12.2018	31.12.2017
Ansvarlig kapital (tusen kroner)	31.12.2018	31.12.2017
Eierandelskapital	946.516	946.194
Overkursfond	1.026.427	1.025.989
Utjevningfond	411.299	281.336
Sparebankens fond	1.855.062	1.626.027
Fond for urealisert gevinst/tap	9.879	16.870
Gavefond	6.540	6.540
Avsatt utbytte klassifisert som egenkapital	186.149	151.443
Sum balanseført egenkapital (eksklusiv hybridkapital)	4.441.873	4.054.400
Verdijusteringer på aksjer og obligasjoner målt til virkelig verdi (AVA)	(7.950)	(6.288)
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	(1.149.921)	(815.854)
Utbytte avsatt til utdeling, klassifisert som egenkapital	(186.149)	(151.443)
Sum ren kjernekapital	3.097.853	3.080.815
Hybridkapital	250.000	250.000
Fondsobligasjon	32.000	40.000
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	(39.074)	(105.118)
Sum kjernekapital	3.340.779	3.265.697
Tilleggskapital utover kjernekapital		
Tidsbegrenset ansvarlig kapital*	400.000	351.307
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	(31.262)	(115.535)
Netto ansvarlig kapital	3.709.517	3.501.469
Risikoveid beregningsgrunnlag		
Eiendeler som ikke inngår i handelsporteføljen	16.105.698	16.339.576
Operasjonell risiko	1.758.783	1.480.869
CVA-tillegg (motpartsrisiko derivater)	27.459	29.275
Totalt beregningsgrunnlag	17.891.940	17.849.720
Ren Kjernekapital	17,31 %	17,26 %
Kjernekapital	18,67 %	18,30 %
Kapitaldekning	20,73 %	19,62 %
Uvektet kjernekapital (Leverage ratio)	9,14 %	9,36 %
Bufferkrav		
Bevaringsbuffer (2,50 %)	447.299	446.243
Motsyklisk buffer (2,00 % / 1,50 %)	357.839	356.994
Systemrisikobuffer (3,00 %)	536.758	535.492
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	1.341.896	1.338.729
Minimumskrav til ren kjernekapital (4,50 %)	805.137	803.237
Tilgjengelig kjernekapital utover minimumskrav og bufferkrav	950.820	938.849

	31.12.2018	31.12.2017
Lokale og regionale myndigheter	44.838	52.368
Offentlig eide foretak	18.171	20.374
Institusjoner	106.207	335.357
Foretak	1.997.340	1.982.754
Massemarked	2.581.078	2.575.512
Pantsikkerhet i bolig- og fritidseiendom	8.009.171	7.201.789
Pantsikkerhet i næringseiendom	2.230.810	2.702.211
Forfalte engasjement	82.578	73.203
Obligasjoner med fortrinnsrett	255.003	236.556
Fordringer på institusjoner og foretak med kortsiktig rating	137.498	191.794
Andeler i Verdipapirfond	47.698	46.026
Egenkapitalposisjoner	528.815	680.376
Øvrige engasjement	66.491	241.256
Sum Kredittisiko	16.105.698	16.339.576

Det er i forskrift om ansvarlig kapital gitt overgangsbestemmelser for fondsobligasjoner og ansvarlige lån tatt opp før forskriftens ikrafttredelse. I perioden fra og med 1. jan 2015 til 31. des. 2021 kan kapitalinstrumenter som er tatt opp før 31. des 2011 og ikke oppfyller kravene i beregningsforskriftens del B, medregnes med følgende andeler:

2015:	70 %
2016:	60 %
2017:	50 %
2018:	40 %
2019:	30 %
2020:	20 %
2021:	10 %

SpareBank 1 BV har en fondsobligasjon som er utstedt i henhold til gammelt regelverk.

Note 6

Finansiell risikostyring

Risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 BV skal skape finansiell og strategisk merverdi gjennom:

- å ha en god risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring og konsernets verdigrunnlag.
- å ha en god forståelse av hvilke risikoer som er drivere for inntjening, kostnader og tap.
- å i størst mulig grad prise tjenester og produkter i tråd med underliggende risiko.
- å ha en tilstrekkelig soliditet sett i forhold til langsiktige strategiske mål, initiativ og valgt risikoprofil, og samtidige tilstrebe en optimal kapitalanvendelse i de ulike forretningsområdene.
- Å utnytte synergi- og diversifiseringseffekter
- å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring er virksomhetsstyringen bygget på følgende rammeverk:

- Konsernets strategiske mål bilde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Finansiell framskrivning og stresstester
- Risikostrategier (fastsettelse av risikoevne og risikovilje)
- Kapitalstyring (inkl risikojustert avkastning og kapitalbehovsvurderinger)
- Rapportering og oppfølging
- Evaluering og tiltak
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

SpareBank 1 BV er eksponert for ulike typer risiko

Kjernevirksomheten til banknæringen er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. SpareBank1 BV bruker betydelige ressurser på å videreutvikle prosesser for helhetlig risikostyring i tråd med ledende praksis.

SpareBank1 BV eksponeres for ulike typer risiko, nedenfor er de vesentligste listet:

Kredittrisiko: risikoen for tap som følge av kunder eller andre motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Konsentrasjonsrisiko: risikoen for at det oppstår en opphopning av eksponering mot en enkelt kunde, bransje eller geografisk område.

Likviditetsrisiko: risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler uten vesentlige ekstrakostnader.

Markedsrisiko: risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkeder.

Operasjonell risiko: risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Compliance risiko: risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomisk tap som følge av manglende etterlevelse av lover og forskrifter.

Forretningsrisiko: risikoen for uventede inntekts- og kostnadssvingninger som følge av endringer i eksterne forhold som markedsituasjonen eller myndighetenes reguleringer.

Omdømme risiko: risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, det vil si hos kunder, motparter, aksjemarked og/eller myndigheter.

Strategisk risiko: risikoen for tap som følge av feilslåtte strategiske satsinger.

Eierisiko: risikoen for at SpareBank 1 BV blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene.

Risikoeksponeringen i SpareBank1 BV

Konsernet har som mål å ha en moderat til lav risikoprofil, samt å ha en så høy kvalitet i sin risikoppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Bankens risikoprofil er kvantifisert gjennom mål for risikojustert avkastning, forventet tap, nødvendig økonomisk kapital og regulatorisk krav til kapitaldekning.

Konsernet legger vekt på å ha en kontroll- og styringsstruktur som fremmer målrettet og uavhengig styring og kontroll.

Nedenfor er de risikogrubbene som i størst grad påvirker finansiell rapportering beskrevet nærmere. For ytterligere beskrivelse av risikoforhold og risikohåndtering vises det til Pilar III rapport og rapport som behandler prinsipper og praksis knyttet til eierstyring og selskapsledelse.

Rapportene ligger tilgjengelige på bankens hjemmeside under investor relations (IR) <https://www.sb1bv.no>.

Kredittrisiko

Kredittrisiko styres gjennom rammeverket for kredittinnvilgelse, engasjementoppfølging og porteføljestyling som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig.

Konsernets kredittstrategi består av overordnede kredittstrategiske rammer for å sikre en diversifisert portefølje og en tilfredsstillende risikoprofil. Rammene setter blant annet grenser for misligholdssannsynlighet, forventet tap, risikojustert kapital og hvor stor andel av samlet utlånseksponering som kan være mot bedriftsmarkedet. For å unngå uønsket konsentrasjonsrisiko setter de kredittstrategiske rammene også begrensninger knyttet til eksponering og risikoprofil på porteføljnivå, og for ulike bransjer og enkeltkunder. Disse begrensningene kommer i tillegg til de rammene som "Forskrift om store engasjementer" fastsetter.

De kredittpolitiske retningslinjene fastsetter minimumskrav som gjelder for alle typer finansiering, unntatt for engasjementer innvilget som ledd i utøvelse av særskilte kredittsikringsfullmakter. I tillegg til de generelle kredittpolitiske retningslinjene, er det utarbeidet et sett av mer spesifikke kredittpolitiske retningslinjer knyttet til bransjer eller segmenter som kan innebære en særskilt risiko. Eksempelvis settes det ved finansiering av eiendomsengasjementer minimumskrav til henholdsvis egenkapital, forhåndssalg på boligprosjekter og finansieringsgrad i forhold til leieinntekter på eiendom for utleie.

Styret er ansvarlig for konsernets låne- og kredittinnvilgelser, men delegerer innen visse rammer kredittfullmaktene til administrerende direktør, som igjen kan viderelegere disse innenfor egne fullmakter. De delegerte kredittfullmaktene er personlige og knyttet opp mot det enkelte engasjements misligholdssannsynlighet og sikkerhetsdekning.

Konsernet bruker kredittmodeller for risikoklassifisering, risikoprising og porteføljestyling. Risikoklassifiserings-systemet baserer seg på følgende hovedkomponenter:

- 1. Sannsynlighet for mislighold (PD):** Kundene blir klassifisert i misligholdsklasser ut fra sannsynligheten for mislighold i løpet av en 12 måneders periode basert på et langsiktig utfall. Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av historiske dataserier for finansielle nøkkeltall knyttet til inntjening og tæring, samt på grunnlag av ikke-finansielle kriterier som atferd og alder. For å gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes det ni misligholdsklasser (A – I). I tillegg har konsernet to misligholdsklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/ eller nedskrevne engasjement.

- 2. Eksponering ved mislighold (EAD):** Dette er en beregnet størrelse som beregner konsernets antatte eksponering mot kunden ved mislighold. Denne eksponeringen består av henholdsvis utlånsvolum, garantier og innvilgede ikke trukne rammer. Garantier og innvilgede ikke-trukne rammer på kunder multipliseres med en konverteringsfaktor.

- 3. Tapsgrad ved mislighold (LGD):** Dette er en beregnet størrelse av hvor mye det er antatt at konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. Vurderingen tar hensyn til verdien av underliggende sikkerheter og de kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stille sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en lavkonjunktur. Det benyttes sju klasser (1 – 7) for klassifisering av engasjementer i henhold til tapsgrad ved mislighold.

Konsernet driver kontinuerlig videreutvikling og etterprøving av risikostyringssystemet og kredittinnvilgelsesprosessen for å sikre god kvalitet over tid. Den kvantitative valideringen skal sikre at de benyttede estimater for misligholdssannsynlighet, eksponering ved mislighold og tapsgrad ved mislighold holder en tilstrekkelig god kvalitet. Det gjennomføres analyser som vurderer modellenes evne til å rangere kundene etter risiko (diskrimineringssevne), og evnen til å fastsette riktig nivå på risiko-parameterne. I tillegg analyseres stabiliteten i modellenes estimater og modellenes konjunkturfølsomhet. Den kvantitative valideringen suppleres også med mer kvalitative vurderinger. I tillegg til kredittrisikoen i utlånporteføljen har konsernet kredittrisiko gjennom likviditetsporteføljen. Denne porteføljen består i hovedsak av verdipapirer med lav risiko som kvalifiserer for låneadgang i Norges Bank.

Det vises til note 7-14 for nærmere beskrivelse av porteføljen pr. 31.12.2018.

Likviditetsrisiko styres gjennom konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir revidert og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstyringen bygger på rammer og gjenspeiler konsernets vedtatte risikoprofil. Strategien setter rammer for størrelsen på likviditetsreserver og lengden på den tidsperioden som banken skal være uavhengig av ny markedsfinansiering.

Konsernets utlån finansieres hovedsakelig med kundeinnskudd og langsiktig verdipapirgjeld. Likviditetsreserven består av kontanter, deponerbare papirer i Norges Bank, ikke benyttede kommitterte trekkrettigheter, boliglån som er klargjort for salg til SpareBank 1 Boligkreditt AS samt børsnoterte verdipapirer. Salg av godt sikrede

boliglån til SpareBank1 Boligkreditt AS bidrar til å dempe finansieringsbehovet og dermed likviditetsrisikoen til SpareBank1 BV. Det er etablert en egen beredskapsplan for likviditet.

Det er Finansavdelingen som har ansvaret for den daglige risikostyringen, mens controller-funksjonen i økonomiavdelingen og avdeling for risikostyring og compliance overvåker og rapporterer til styret utnyttelse av rammer i henhold til likviditetsstrategien.

Det vises til note 16.

Markedsrisiko styres gjennom strategi for markedsrisiko med spesifisering av risikorammer, rapporteringslinjer og fullmakter behandles og vedtas av styret minimum årlig. Ved fastsettelse av størrelsen på rammene og ved beregning av kapitalbehov knyttet til markedsrisiko benyttes stresstester og analyser av negative markedsbevegelser.

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i rentenivået. Konsernets renterisiko reguleres av rammer for maksimal verdiendring ved en endring i rentenivået på to prosent. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort og konsernets renterisiko er lav.

Spreadrisiko defineres som risikoen for endringer i markedsverdi av obligasjoner som en følge av generelle endringer i kredittspreader. Kredittspreadrisiko uttrykker taps-potensialet på obligasjonsporteføljen som går ut-over konkurserisikoen.

Valutakursrisiko er risikoen for tap ved endringer i valutakursene. I og med at SpareBank1 BV er valutaagent og konsernets har inngått en avtale med SpareBank1 SMN knyttet til leveranse av valutatransaksjoner til konsernets kunder, vil valutarisikoen bestå av garantier stilt overfor SpareBank 1 SMN for enkelte av konsernets kunder som har tatt opp valutalån eller inngått avtaler om valuta-derivater, samt en begrenset valutaeksponering i utenlandske sedler i konsernets filialer. Det er etablert strengere krav til rådgiving og vurdering av kundens kompetanse når garantier for valutalån skal innvilges.

Kursrisiko på verdipapirer er risikoen for tap som oppstår ved endringer i verdien på obligasjoner, sertifikater og egenkapitalpapirer som konsernet har investert i. Konsernets risikoeksponering mot denne formen for risiko er regulert gjennom rammer for maksimale investeringer i de ulike porteføljene.

Det vises til note 15,16 og 26 for nærmere beskrivelse av porteføljen pr. 31.12.2018.

Operasjonell risiko styres gjennom risikostategien som fastsettes årlig av styret for å definere konsernets risikovilje.

SpareBank1 BV anser organisasjonskultur å være den viktigste enkeltfaktoren i operasjonell risikostyring. Det gjennomføres jevnlig organisasjonsundersøkelser som måler organisasjonens tilfredshet og risikokultur.

For å sikre at det styres etter et oppdatert og relevant risikobilde har konsernet en risikobasert og dynamisk tilnærming til styring av operasjonell risiko, hvor risikoanalyser oppdateres og risikoreduserende tiltak implementeres løpende. Videre gjennomføres det i samarbeid mellom risikostyringsenheten og prosess- og risikoeiere for de ulike forretningsområdene en årlig dokumentasjon av operasjonelle risikoen i konsernet.

Eierisiko er risikoen for at SpareBank 1 BV blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og /eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene.

SpareBank 1 BV har i hovedsak eierisiko gjennom indirekte eierandeler i SpareBank 1 Gruppen AS (3,04 %) og BN Bank ASA (3,86 %), samt direkte eierandeler i SpareBank 1 Boligkreditt AS (6,43 %), Sparebank 1 Næringskreditt AS (6,89 %), SpareBank1 Kredittkort AS (6,33 %), Sparebank 1 SMN Finans AS (6,49 %), Spare-Bank 1 Betaling AS (4,53 %), SpareBank 1 Asept AS (4,73 %) og SpareBank 1 ID AS (5,83 %).

Compliance risiko (etterlevelsesrisiko) styres gjennom rammeverket for compliance som fremkommer av bankens compliance-policy og skal sikre at konsernet ikke pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomisk tap som følge av manglende implementering og etterlevelse av lover og forskrifter. Konsernets compliance-policy vedtas av styret og beskriver hovedprinsippene for ansvar og organisering.

SpareBank 1 BV er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Fokusområder er fortløpende oppfølging av etterlevelse av gjeldende regelverk og å sørge for at konsernet har beste tilpasning til kommende endringer i regelverk.

SpareBank 1 BV sin compliance-funksjon er organisert uavhengig av forretningsenhetene. Avdelingen har det overordnede ansvaret for rammeverk, oppfølging og rapportering innenfor complianceområdet.

Note 7 Fordringer på og gjeld til kredittinstitusjoner

Morbank			Konsern	
2017	2018	(tusen kroner)	2018	2017
958.969	687.490	Utlån til og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	719.799	976.731
305.000	305.000	Utlån til og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	305.000	305.000
1.263.969	992.490	Sum	1.024.799	1.281.731

Rentemetode: flytende

Morbank			Konsern	
2017	2018	(tusen kroner)	2018	2017
-	-	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	-	-
111.984	-	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	-	111.984
111.984	-	Sum	-	111.984

Rentemetode: flytende

Note 8 Utlån til og fordringer på kunder

Bankens kredittportefølje til kunder er fordelt i segmentene BM og PM. Engasjementene risikoklassifiseres etter IRB modeller som er utviklet i Sparebank 1 Alliansen. Det vises til note 6 for nærmere beskrivelse av risikoklassifiseringssystemet.

Bankens erfaringer med risikoklassifiseringsmodellen er god og profilen på engasjementsfordelingen understøttes av øvrige engasjementsvurderinger. Porteføljen synes stabil over tid.

I forbindelse med implementering av ny tapsmodell etter IFRS 9, er porteføljen klassifisert i 3 trinn. For nærmere omtale av tapsnedskrivninger etter IFRS 9 henvises til note 2 og 40.

	Morbank		Konsern	
	31.12.18	31.12.17	31.12.18	31.12.17
Brutto utlån til og fordring på kunder (tusen kroner)				
Laveste risiko	10.124.168	13.293.892	10.124.168	13.293.892
Lav risiko	8.471.648	6.224.273	8.471.648	6.224.273
Middels risiko	8.885.784	6.397.865	8.882.036	6.372.799
Høy risiko	909.032	815.729	899.898	815.729
Svært høy risiko	827.729	594.357	827.729	594.357
Misligholdt og nedskrevet	341.781	156.846	326.470	156.846
Sum brutto utlån til og fordring på kunder	29.560.142	27.482.961	29.531.949	27.457.896

Brutto utlån til og fordring på kunder til amortisert kost

	31.12.2018				31.12.2017
Morbank	Trinn 1	Trinn2	Trinn 3	Total	
Laveste risiko	8.841.495	10.900	-	8.852.395	12.611.832
Lav risiko	7.833.637	62.976	-	7.896.613	5.913.724
Middels risiko	7.431.610	851.028	-	8.282.638	6.166.113
Høy risiko	570.412	282.667	-	853.079	797.953
Svært høy risiko	336.775	475.842	-	812.617	568.491
Misligholdt og nedskrevet	-	-	334.703	334.703	156.846
Sum brutto utlån til og fordring på kunder til amortisert kost	25.013.929	1.683.413	334.703	27.032.045	26.214.959

	31.12.2018				31.12.2017
Konsern	Trinn 1	Trinn2	Trinn 3	Total	
Laveste risiko	8.841.495	10.900	-	8.852.395	12.611.832
Lav risiko	7.833.637	62.976	-	7.896.613	5.913.724
Middels risiko	7.427.862	851.028	-	8.278.890	6.141.047
Høy risiko	561.277	282.667	-	843.944	797.953
Svært høy risiko	336.775	475.842	-	812.617	568.491
Misligholdt og nedskrevet	-	-	319.393	319.393	156.846
Sum brutto utlån til og fordring på kunder til amortisert kost	25.001.046	1.683.413	319.393	27.003.852	26.189.894

Brutto utlån til og fordring på kunder til virkelig verdi (FVP&L (FVO))

Morbank og Konsern	31.12.2018	31.12.2017
Laveste risiko	1.271.773	682.060
Lav risiko	575.035	310.548
Middels risiko	603.146	231.753
Høy risiko	55.953	17.776
Svært høy risiko	15.112	25.866
Misligholdt og nedskrevet	7.078	-
Sum brutto utlån til og fordring på kunder til virkelig verdi	2.528.098	1.268.003

Garantier	31.12.2018				31.12.2017
Morbank og Konsern	Trinn 1	Trinn2	Trinn 3	Total	
Laveste risiko	193.026	-	-	193.026	202.101
Lav risiko	183.902	11.533	-	195.435	156.941
Middels risiko	126.200	8.182	-	134.382	211.465
Høy risiko	78.297	4.498	-	82.795	102.338
Svært høy risiko	7.423	32.465	-	39.888	33.685
Misligholdt og nedskrevet	-	-	10.017	10.017	10.738
Sum garantier	588.849	56.677	10.017	655.543	717.269

Tilsagn (utlån og garantier)	31.12.2018				31.12.2017
	Trinn 1	Trinn2	Trinn 3	Total	
Laveste risiko	415.555	-	-	415.555	-
Lav risiko	440.361	-	-	440.361	-
Middels risiko	200.259	-	-	200.259	-
Høy risiko	21.895	-	-	21.895	-
Svært høy risiko	12.250	-	-	12.250	-
Misligholdt og nedskrevet	-	-	200	200	-
Sum tilsagn	1.090.320	-	200	1.090.520	n/a

Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap

Morbank		Konsern	
2017	2018	2018	2017
2.551	1.640	1.640	2.551
3.749	3.651	3.651	3.749
16.784	15.909	15.909	16.784
10.252	8.641	8.641	10.252
19.311	21.098	21.098	19.311
7.353	9.061	9.061	7.353
60.000	60.000	60.000	60.000

Morbank				Konsern				
2017		2018		Utlån fordelt på geografiske områder (tusen kroner)	2018		2017	
Brutto andel	Utlån	Brutto andel	Utlån		Utlån	Brutto andel	Utlån	Brutto andel
65,7 %	18.049.326	62,9 %	18.587.382	Vestfold	18.559.190	62,8 %	18.024.262	65,6 %
25,4 %	6.979.216	26,6 %	7.870.533	Buskerud	7.870.533	26,7 %	6.979.216	25,4 %
8,6 %	2.359.184	10,1 %	2.991.322	Norge forøvrig	2.991.322	10,1 %	2.359.184	8,6 %
0,3 %	95.234	0,4 %	110.904	Utlandet	110.904	0,4 %	95.234	0,3 %
100,0 %	27.482.961	100,0 %	29.560.142	Sum brutto utlån fordelt på geografiske områder	29.531.949	100,0 %	27.457.896	100,0 %

Morbank				Konsern				
2017		2018		Engasjement fordelt på sektor og næring	2018		2017	
22.080.010		23.565.885			Lønnstakere o.l	23.565.885		22.080.010
263.387		321.792		Jordbruk og skogbruk	321.792		263.387	
265.381		272.695		Industri og produksjon	272.695		265.381	
238.657		345.345		Bygg og anlegg	345.345		238.657	
347.190		532.127		Varehandel/Hotell og restaurant	532.127		347.190	
				Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	6.014.898		6.123.341	
6.123.341		6.043.091		Transport og tjenesteytende næringer	386.029		356.694	
356.694		386.029		Offentlig forvaltning	-		-	
-		-		Utlandet og andre	353.151		164.806	
164.806		353.151						
29.839.466		31.820.115		Totalt	31.791.922		21.706.964	

2017		2018		Brutto utlån fordelt på sektor og næring	2018		2017	
20.336.290		22.496.782			Lønnstakere o.l	22.496.782		20.336.290
242.587		271.589		Jordbruk og skogbruk	271.589		242.587	
244.423		248.317		Industri og produksjon	248.317		244.423	
219.810		303.591		Bygg og anlegg	303.591		219.810	
319.771		320.710		Varehandel/Hotell og restaurant	320.710		319.771	
				Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	5.366.328		5.614.699	
5.639.764		5.394.522		Transport og tjenesteytende næringer	324.053		328.525	
328.525		324.053		Offentlig forvaltning	-		-	
-		-		Utlandet og andre	200.578		151.791	
151.791		200.578						
27.482.961		29.560.142		Totalt	29.531.949		27.457.896	

Note 9

Overføring av utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS

Banken har avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS. I henhold til inngått forvaltningsavtale med dette selskapet i alliansen forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjoner for de plikter som følger med forvaltningen av lånene. Banken har vurdert de regnskapsmessige implikasjonene dithen at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte utlånene er overført. Det innebærer full fraregning. Mottatt vederlag for lån som er overført til Sparebank 1 Boligkreditt AS tilsvarer bokført verdi og vurderes å samsvare med lånenes virkelige verdi på overføringstidspunktet. Banken innregner alle rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved overføringen separat som eiendeler eller forpliktelser.

Hvis kredittforetaket får tap på overtatte lån har det en viss motregningsrett i provisjoner fra samtlige banker som har overført lån. Det foreligger dermed en begrenset gjenværende involvering knyttet til solgte utlån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon. Denne motregningsadgangen anses imidlertid ikke å være av en slik karakter at den endrer på konklusjonen om at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap er overført. Bankens maksimale eksponering for tap er representert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalen.

Mill. kr	Bokført verdi eiendel	Virkelig verdi eiendel	Bokført verdi forpliktelse	Virkelig verdi forpliktelse	Maksimal eksponering for tap
Gjenværende involvering	0	0	0	0	22,9

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt. Dette innebærer at bankene kommitterer seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av 12 måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt holder etter sine interne retningslinjer likviditet for de neste tolv måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derved kun dersom foretaket ikke lenger har likviditet for de neste tolv måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement knyttet til dette.

Kredittforetakene kan foreta videresalg av utlån som er kjøpt av banken, samtidig som bankens rett til å forvalte kundene og motta provisjon følger med. Dersom banken ikke er i stand til å betjene kundene kan retten til betjening og provisjon falle bort. Videre kan banken ha opsjon til å kjøpe tilbake utlån under gitte betingelser.

SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. Banken har en eierandel på 6,43% pr 31.12.2018 (6,24 % pr 31.12.2017). SpareBank 1 Boligkreditt AS erverver utlån med pant i boliger og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 % av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt AS og Banken har, utover retten til å forestå forvaltning og motta provisjon, samt rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. Banken forestår forvaltningen av de solgte utlånene og Banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har solgt og kostnadene i selskapet.

Boliglån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt er økt med en netto verdi av 674 mill kroner i 2018 Totalt er det fra-regnet boliglån til Sparebank 1 Boligkreditt for 11.740 mill kroner ved utgangen av regnskapsåret. Gjenværende involvering er som følger:

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS har banken også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt AS til enhver tid har en ren kjernekapitaldekning som minst tilsvarer myndighetenes fastsatt krav (inkludert bufferkrav og krav til pilar 2). Aksjonærene skal, dersom tilfredsstillende kapitaldekning ikke kan oppnås på andre måter, tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er primært proratarisk (og ikke solidarisk), og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt AS, subsidiært solidarisk begrenset oppad til det dobbelte av det som bankens andel av aksjene ellers skulle tilsi.

Note 10

Aldersfordeling på forfalte utlån

Tabellen viser forfalte terminer på utlån fordelt på antall dager etter forfall.

Konsern	Under 30 dager	31–90 dager	Over 91 dager	Totalt
2018 (tusen kroner)				
Utlån til og fordringer på kunder				
Privatmarkedet	5.447	554	11.475	17.475
Bedriftsmarkedet	906	515	18.552	19.973
Sum	6.353	1.069	30.027	37.448

Konsern	Under 30 dager	31–90 dager	Over 91 dager	Totalt
2017 (tusen kroner)				
Utlån til og fordringer på kunder				
Privatmarkedet	1.714	532	11.048	13.293
Bedriftsmarkedet	15.630	334	2.055	18.019
Sum	17.343	866	13.103	31.312

(Det er ikke utarbeidet tall for morbank, da disse er identiske med konserntallene)

Note 11

Tap på utlån, garantier m.v.

2017	2018	(tusen kroner)	2018	2017
11.049		Periodens endring i individuelle nedskrivninger		7.074
(457)		Periodens endringer i garantiavsetning		(457)
(14.117)		Periodens nedskrivninger på grupper av utlån		(14.117)
-	596	Periodens endringer i tapsavsetninger trinn 1	596	
-	(13.198)	Periodens endringer i tapsavsetninger trinn 2	(13.198)	
-	10.593	Periodens endringer i tapsavsetninger trinn 3	9.993	
7.880	4.469	Periodens konstaterte tap med tidligere nedskrivninger	4.469	7.880
1.405	(199)	Periodens konstaterte tap uten tidligere nedskrivninger	(199)	1.405
(701)	(183)	Periodens inngang på tidligere konstaterte nedskrivninger.	(183)	(701)
(493)	(828)	Andre korreksjoner/amortisering på nedskrivninger	(828)	(493)
4.566	1.250	Periodens tap på utlån og garantier	650	591
5.731	8.247	Renteinntekter inntektsført på nedskrevne utlån	8.247	5.731

	Morbank			
Tapsavsetninger på utlån og garantier	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Sum
01.01.2018	34 667	50 399	85 917	170 983
Avsetning til tap overført til Trinn 1	7.120	(6.982)	(138)	-
Avsetning til tap overført til Trinn 2	(2.098)	7.494	(5.396)	-
Avsetning til tap overført til Trinn 3	(583)	(5.366)	5.949	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	17.641	4.577	285	22.502
Økning i måling av tap	3.066	11.455	29.850	44.370
Reduksjon i måling av tap	(14.853)	(12.935)	(4.774)	(32.562)
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	(9.697)	(11.440)	(11.313)	(32.451)
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-	(4.469)	(4.469)
Innbetalinger på tidligere nedskrivninger(konstaterte)	-	-	600	600
Endringer i modell/risikoparametre	-	-	-	-
Valuta og andre bevegelser	-	-	-	-
31.12.2018	35.263	37.201	96.510	168.975
Herav tapsavsetninger på balanseført utlån	31.119	35.977	94.945	162.041
Herav tapsavsetninger på ubenyttede kreditter og garantier	4.144	1.224	1.565	6.933
Herav tapsavsetninger PM	10.422	15.833	19.030	45.285
Herav tapsavsetninger BM	24.841	21.369	77.480	123.690

	Konsern			
Tapsavsetninger på utlån og garantier	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Sum
01.01.2018	34.667	50.399	81.942	167.008
Avsetning til tap overført til Trinn 1	7.120	(6.982)	(138)	-
Avsetning til tap overført til Trinn 2	(2.098)	7.494	(5.396)	-
Avsetning til tap overført til Trinn 3	(583)	(5.366)	5.949	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	17.641	4.577	285	22.502
Økning i måling av tap	3.066	11.455	29.250	43.770
Reduksjon i måling av tap	(14.853)	(12.935)	(4.774)	(32.562)
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	(9.697)	(11.440)	(11.313)	(32.451)
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-	(4.469)	(4.469)
Innbetalinger på tidligere nedskrivninger(konstaterte)	-	-	600	600
Endringer i modell/risikoparametre	-	-	-	-
Valuta og andre bevegelser	-	-	-	-
31.12.2018	35.263	37.201	91.935	164.400
Herav tapsavsetninger på balanseført utlån	31.119	35.977	90.370	157.466
Herav tapsavsetninger på ubenyttede kreditter og garantier	4.144	1.224	1.565	6.933
Herav tapsavsetninger PM	10.422	15.833	19.030	45.285
Herav tapsavsetninger BM	24.841	21.369	72.905	119.115

*Fra 2018 erstatter tapsavsetninger i trinn 1 og 2 i hovedsak tidligere gruppenedskrivninger. Tapsavsetninger i trinn 3 erstatter i hovedsak tidligere individuelle nedskrivninger.

2017	2018	Tap fordelt på sektor og næring	2018	2017
2.054	(1.063)	Lønnstakere o.l	(1.063)	2.054
-	(24)	Jordbruk og skogbruk	(24)	-
14.729	(4.027)	Industri og bergverk	(4.027)	14.729
(7.264)	4.220	Bygg og anlegg	4.220	(7.264)
2.851	(7.744)	Varehandel/Hotell og restaurant	(7.744)	2.851
21.463	(7.902)	Eiendomsdrift og annen forretningsmessig tjenesteyting	(8.502)	17.488
3.456	5.625	Transport og tjenesteytende næringer	5.625	3.456
(32.721)	12.166	Utlandet og andre	12.166	(32.721)
4.566	1.250	Tap på utlån til kunder	650	591

2017	Individuelle nedskrivninger	2017		
45.562	Individuelle nedskrivninger på utlån og garantier pr. 01.01.	45.562		
19.919	+ IB fra Sparebank 1 Nøtterøy-Tønsberg	19.919		
1.279	+ Økning i individuelle nedskrivninger i perioden på tidligere tapsførte	1.279		
(11.896)	- Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	(11.896)		
29.089	+ Nye individuelle nedskrivninger i perioden	25.114		
(7.880)	- Konstaterte tap i perioden med tidligere individuelle nedskrivninger	(7.880)		
76.072	Individuelle nedskrivninger på utlån og garantier*	72.097		
70.928	*Herav nedskrivning utlån	66.953		
5.144	*Herav nedskrivning garantier	5.144		
2017	Gruppenedskrivninger	2017		
80.505	Nedskrivning på grupper av utlån og garantier pr. 01.01.	80.505		
26.162	+ IB fra Sparebank 1 Nøtterøy-Tønsberg	26.162		
(14.117)	Økning (+)/ Reduksjon (-) i gruppenedskrivninger i perioden	(14.117)		
92.550	Gruppenedskrivning ved periodens slutt	92.550		
Misligholdte og tapsutsatte engasjement		2017	2016	2015
Misligholdte engasjement		152.816	122.432	140.459
Øvrige tapsutsatte engasjement		124.825	59.035	291.533
Totalt tapsutsatte engasjement		277.641	181.467	431.992
Individuelle nedskrivninger på misligholdte eng.		21.667	20.853	29.054
Renter ved reversering av diksonterte nedskrivninger				
Individuelle nedskrivninger på ikke misligholdte eng.		50.430	24.709	84.584
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjement		205.544	135.905	318.354

For misligholdte engasjementer over 90 dager er aldersfordelingen som følger:

	2017
3 måneder t.o.m 6 måneder	50.934
6 måneder t.o.m 12 måneder	22.416
Over 12 måneder	79.467
Totalt	152.816

Note 12 Kreditrisikoeksponering for hver interne risikorating

Morbank og Konsern

(tusen kroner)	Historisk mislighold i %	Gjennomsnittlig usikret eksponering i %		Gjennomsnittlig usikret eksponering i %	
		2018	2018	2017	2017
Laveste risiko	-	0,00 %	-	0,00 %	-
Lav risiko	-	0,13 %	39.630	0,25 %	68.596
Middels risiko	-	0,81 %	239.735	0,72 %	198.026
Høy risiko	-	1,11 %	327.620	0,60 %	165.931
Høyeste risiko	-	0,34 %	99.409	0,18 %	49.617
Mislighold og nedskrevet	11,4 %	0,14 %	40.997	0,08 %	22.347
Totalt			747.391		504.518

Noten beskriver bankens samlede kreditteksponering i den laveste sikkerhetsklassen (usikret eksponering). Historisk mislighold i prosent baseres på gjennomsnittlig usikret eksponeringsandel i risikoklassene J og K, som er forbeholdt misligholdte og tapsutsatte engasjementer.

Note 13 Maksimal kreditrisikoeksponering, ikke hensyntatt pantestillelser

Tabellen nedenfor viser maksimalt eksponering mot kreditrisiko for komponentene i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantestillelser og tillatte motregninger.

Morbank		Konsern	
Brutto eksponering		Brutto eksponering	
2017	2018	2018	2017
(tusen kroner)			
Eiendeler			
100.501	98.026	98.026	100.501
1.263.969	992.490	1.024.799	1.281.731
29.839.466	31.820.115	31.791.922	29.814.401
5.444.705	5.782.310	5.884.484	5.435.711
39.893	48.670	48.670	39.893
38.605	-	-	38.605
153.282	97.986	150.446	276.040
36.880.422	38.839.597	38.998.347	36.986.882
Forpliktelses			
302.802	271.618	271.618	302.802
377.515	349.044	349.044	377.515
18.740	16.185	16.185	18.740
17.476	20.705	20.705	17.476
1.639.972	1.715.253	1.715.253	1.639.972
2.356.505	2.372.805	2.372.805	2.356.505
37.596.955	39.497.149	39.655.899	37.703.415
Total kreditrisikoeksponering ekskl. ubenyttede kreditter			
2017	2018	2018	2017
Kreditteksponering knyttet til utlån inkl. ubenyttede kreditter			
29.674.660	29.449.005	29.420.812	29.649.595
164.806	111.137	111.137	164.806
29.839.466	29.560.142	29.531.949	29.814.401

Hva gjelder kreditteksponering er det kun posten utlån som fordeles etter geografiske områder, ref. note 8.

Sikkerheter pr. sikkerhetsklasse

Tabellen under viser total verdi av sikkerheter fordelt pr. sikkerhetsklasse i bankens risikoklassifiseringssystem. Verdiene er beregnet ut i fra et gjennomsnitt av intervallene innenfor hver klasse.

Morbank og konsern	Prosentvis snitt pr klasse	2018	2017
Sikkerhetsklasse 1	120 %	3.564.412	3.644.387
Sikkerhetsklasse 2	110 %	4.729.625	4.476.624
Sikkerhetsklasse 3	90 %	6.850.335	6.611.657
Sikkerhetsklasse 4	70 %	8.593.927	7.237.449
Sikkerhetsklasse 5	50 %	1.452.965	1.658.109
Sikkerhetsklasse 6	30 %	133.177	165.375
Sikkerhetsklasse 7	10 %	73.382	49.189
Sum sikkerheter fra risikoklassifisering		25.397.823	23.842.789

Note 14

Kredittkvalitet pr. klasse av finansielle eiendeler

Kredittkvaliteten av finansielle eiendeler håndteres ved at SpareBank 1 Alliansen benytter sine interne retningslinjer for kredittrater.

Tabellen nedenfor viser kredittkvaliteten pr. klasse av eiendeler for utlånsrelaterte eiendeler i balansen, basert på bankens eget kredittratingsystem.

2018 Morbank	Noter	Verken forfalt eller nedskrevet					Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kreditt-institusjoner	7	992.490	-	-	-	-	-	992.490
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	8.852.177	6.903.581	5.855.368	388.665	423.259	73.731	22.496.781
Bedriftsmarked	8	1.271.012	1.571.376	2.831.224	645.592	524.951	219.206	7.063.361
Sum brutto utlån		11.115.679	8.474.957	8.686.592	1.034.257	948.210	292.937	30.552.632
Finansielle investeringer								
Noterte statsobligasjoner	24	205.160	-	-	-	-	-	205.160
Noterte andre obligasjoner	24	90.607	2.447.153	210.559	-	-	-	2.748.319
Unoterte obligasjoner	24	221.766	10.493	833.277	-	-	-	1.065.536
Sum finansielle investeringer		517.533	2.457.646	1.043.836	-	-	-	4.019.015
Påløpte renter		14.225	-	-	-	-	-	14.225
Sum finansielle investeringer		531.758	2.457.646	1.043.836	-	-	-	4.033.240
Totalt		11.647.437	10.932.603	9.730.428	1.034.257	948.210	292.937	34.585.872

2017 Morbank	Noter	Verken forfalt eller nedskrevet					Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kreditt-institusjoner	7	1.263.969	-	-	-	-	-	1.263.969
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	8.615.152	6.036.851	4.904.563	355.626	347.162	76.936	20.336.290
Bedriftsmarked	8	1.200.169	1.389.775	3.296.374	723.467	396.879	140.006	7.146.671
Sum brutto utlån		11.079.290	7.426.626	8.200.936	1.079.094	744.041	216.943	28.746.930
Finansielle investeringer								
Noterte statsobligasjoner	24	261.866	-	-	-	-	-	261.866
Noterte andre obligasjoner	24	117.668	2.198.795	273.846	-	-	-	2.590.309
Unoterte obligasjoner	24	175.390	51.249	724.794	-	-	-	951.433
Sum finansielle investeringer		554.925	2.250.044	998.640	-	-	-	3.803.608
Påløpte renter		12.626	-	-	-	-	-	12.626
Sum finansielle investeringer		567.551	2.250.044	998.640	-	-	-	3.816.234
Totalt		11.646.840	9.676.670	9.199.576	1.079.094	744.041	216.943	32.563.164

2018 Konsern	Noter	Verken forfalt eller nedskrevet					Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kreditt-institusjoner	7	1.024.799	-	-	-	-	-	1.024.799
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	8.852.177	6.903.581	5.855.368	388.665	423.259	73.731	22.496.781
Bedriftsmarked	8	1.271.012	1.571.376	2.827.476	636.458	524.951	203.895	7.035.168
Sum brutto utlån		11.147.988	8.474.957	8.682.844	1.025.123	948.210	277.626	30.556.748
Finansielle investeringer								
Noterte statsobligasjoner	24	205.160	-	-	-	-	-	205.160
Noterte andre obligasjoner	24	90.607	2.447.153	210.559	-	-	-	2.748.319
Unoterte obligasjoner	24	221.766	10.493	833.277	-	-	-	1.065.536
Sum finansielle investeringer		517.533	2.457.646	1.043.836	-	-	-	4.019.015
Påløpte renter		14.225	-	-	-	-	-	14.225
Sum finansielle investeringer		531.758	2.457.646	1.043.836	-	-	-	4.033.240
Totalt		11.679.746	10.932.603	9.726.680	1.025.123	948.210	277.626	34.589.988

2017 Konsern	Noter	Verken forfalt eller nedskrevet					Forfalt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko		
Utlån til og fordringer på kreditt-institusjoner	7	1.281.731	-	-	-	-	-	1.281.731
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	8.615.152	6.036.851	4.904.563	355.626	347.162	76.936	20.336.290
Bedriftsmarked	8	1.200.169	1.389.775	3.271.309	723.467	396.879	140.006	7.121.606
Sum brutto utlån		11.097.052	7.426.626	8.175.871	1.079.094	744.041	216.943	28.739.627
Finansielle investeringer								
Noterte statsobligasjoner	24	261.866	-	-	-	-	-	261.866
Noterte andre obligasjoner	24	117.668	2.198.795	273.846	-	-	-	2.590.309
Unoterte obligasjoner	24	175.390	51.249	724.794	-	-	-	951.433
Sum finansielle investeringer		554.925	2.250.044	998.640	-	-	-	3.803.608
Påløpte renter		12.626	-	-	-	-	-	12.626
Sum finansielle investeringer		567.551	2.250.044	998.640	-	-	-	3.816.234
Totalt		11.664.602	9.676.670	9.174.511	1.079.094	744.041	216.943	32.555.861

Note 15

Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Markedsrisiko er risikoen for at virkelig verdi eller bankens fremtidige kontantstrømmer fra finansielle instrumenter vil svinge som følge av endringer i renter, valutakurser, markedspriser, eller kurser på egenkapitalinstrumenter.

Renterisiko er sannsynligheten for at endringer i markedsrenten vil påvirke kontantstrømmer eller virkelig verdi av bankens finansielle instrumenter. Styret har fastsatt rammer for bankens renteeksponering.

Morbank		Konsern		
2017	2018		2018	2017
Sensitivitet på netto rentekost	Sensitivitet på netto rentekost	Økning i basispunkter	Sensitivitet på netto rentekost	Sensitivitet på netto rentekost
(3.982)	(6.936)	+25	(6.936)	(3.982)
(7.963)	(13.872)	+50	(13.872)	(7.963)
(15.926)	(27.744)	+100	(27.744)	(15.926)
(31.852)	(55.489)	+200	(55.489)	(31.852)

Bankens risikoeksponering vises i note 12 og 13.

Metode benyttet for sensitivitetsanalysen

BankRisk er et system for styring av renterisiko og likviditet i bank. Det har standard rapporter for beregning av rente- og likviditetsrisiko. Det foretas beregninger av

Det foretas løpende overvåking og rapportering av bankens renteeksponering. Banken benytter instrumenter for å sikre at eksponering er innenfor fastsatte rammer. Innvirkning på egenkapitalen vil være tilnærmet lik beregningene som angitt i tabellen under.

durasjon, forfallsoversikter m.v. på obligasjonsbeholdninger, innlån i obligasjoner og plasseringer og innlån i pengemarkedet og renteswapper.

Note 16

Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser/Likviditetsrisiko

2018 Morbank						
(Millioner kroner)	På forespørsel/uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Konter og fordringer på sentralbanker	98	-	-	-	-	98
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	687	305	-	-	992
Utlån til og fordringer på kunder	-	2.721	361	2.081	24.397	29.560
Tapsavsetning trinn 1 og 2	-	-	-	(67)	-	(67)
Tapsavsetning trinn 3	-	-	(95)	-	-	(95)
Obligasjoner/sertifikater- utpekt til virkelig verdi over resultatregnskapet	-	14	193	3.783	43	4.033
Aksjer	1.749	-	-	-	-	1.749
Derivater	-	40	4	13	(8)	49
Immaterielle eiendeler	-	-	-	-	-	-
Eiendom, anlegg og utstyr	25	-	-	-	-	25
Eiendel ved skatt	12	-	-	-	-	12
Andre eiendeler	-	61	-	-	-	61
Sum eiendeler	1.884	3.523	768	5.810	24.432	36.418
Herav utenlandsk valuta	3	-	-	-	-	-
Gjeld						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	-	-	-
Innskudd fra og gjeld til kunder	19.479	2.251	418	13	1	22.162
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	326	1.218	6.724	489	8.757
Derivater	-	1	(1)	42	(3)	39
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	116	-	-	116
Andre forpliktelser	-	137	20	-	50	207
Ansvarlig lånekapital	-	5	-	440	-	445
Avsatt utbytte som egenkapital	-	-	186	-	-	186
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	-	-	-
Hybridkapital som egenkapital	-	-	150	100	-	250
Egenkapital	4.256	-	-	-	-	4.256
Sum gjeld og egenkapital	23.735	2.720	2.107	7.319	537	36.418
Netto likvid eksponering på balanseposter	(21.851)	803	(1.339)	(1.509)	23.895	-

Nedbetalingslån er fordelt over tid etter gjeldende nedbetalingsplan. Kasse-, drifts- og brukskreditt er gruppert under restløpetid under 3 måneder.

2018 Konsern						
(Millioner kroner)	På forespørsel/ uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	98	-	-	-	-	98
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	33	687	305	-	-	1.025
Utlån til og fordringer på kunder	-	2.692	361	2.081	24.397	29.531
Tapsavsetning trinn 1 og 2	-	-	-	(67)	-	(67)
Tapsavsetning trinn 3	-	-	(90)	-	-	(90)
Obligasjoner/sertifikater- utpekt til virkelig verdi over resultatregnskapet	-	14	193	3.783	43	4.033
Aksjer	-	-	-	-	-	1.851
Derivater	-	40	4	13	(8)	49
Immaterielle eiendeler	-	-	-	-	25	25
Eiendom, anlegg og utstyr	35	-	-	-	-	35
Eiendel ved skatt	13	-	-	-	-	13
Andre eiendeler	-	78	-	-	-	78
Sum eiendeler	2.030	3.511	773	5.810	24.457	36.581
Gjeld						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	-	-	-
Innskudd fra og gjeld til kunder	19.456	2.251	418	13	1	22.139
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	326	1.218	6.724	489	8.757
Derivater	-	1	(1)	42	(3)	39
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	118	-	-	118
Andre forpliktelser	-	164	20	-	50	234
Ansvarlig lånekapital	-	5	-	440	-	445
Avsatt utbytte som egenkapital	-	-	186	-	-	186
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	-	-	-
Hybridkapital som egenkapital	-	-	150	100	-	250
Egenkapital	4.412	-	-	-	-	4.412
Sum gjeld og egenkapital	23.868	2.747	2.109	7.319	537	36.581
Netto likvid eksponering på balanseposter	(21.838)	764	(1.336)	(1.509)	23.920	-

Nedbetalingslån er fordelt over tid etter gjeldende nedbetalingsplan. Kasse-, drifts- og brukskreditt samt flexilån er gruppert under restløpetid under 3 måneder.

Likviditetsrisiko – Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser

2018 Morbank						
(Millioner kroner)	På forespørsel/ uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	-	-	-
Innskudd fra og gjeld til kunder	19.479	2.251	418	13	1	22.162
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	326	1.218	6.724	489	8.757
Derivater	-	1	(1)	42	(3)	39
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	116	-	-	116
Andre forpliktelser	-	137	20	-	50	207
Ansvarlig lånekapital	-	5	-	440	-	445
Hybridkapital som egenkapital	-	-	150	100	-	250
Avsatt utbytte som egenkapital	-	-	186	-	-	186
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	-	-	-
Sum gjeld og egenkapital	19.479	2.720	2.107	7.319	537	32.162

Likviditetsrisiko – Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser

2018 Konsern						
(Millioner kroner)	På forespørsel/ uten restløpetid	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	Over 5 år	Totalt
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	-	-	-
Innskudd fra og gjeld til kunder	19.456	2.251	418	13	1	22.139
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	326	1.218	6.724	489	8.757
Derivater	-	1	(1)	42	(3)	39
Forpliktelser ved periodeskatt	-	-	118	-	-	118
Andre forpliktelser	-	164	20	-	50	234
Ansvarlig lånekapital	-	5	-	440	-	445
Hybridkapital som egenkapital	-	-	150	100	-	250
Avsatt utbytte som egenkapital	-	-	186	-	-	186
Avsatt til gaver som egenkapital	-	-	-	-	-	-
Sum gjeld og egenkapital	19.456	2.747	2.109	7.319	537	32.168

Note 17 Netto renteinntekter

Morbank		(tusen kroner)	Konsern	
2017	2018		2018	2017
Renteinntekter				
13.219	13.355	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	13.355	13.219
800.221	867.046	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder	865.671	799.300
60.814	70.355	Renter og lignende inntekter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	70.355	60.814
(7.605)	(7.177)	Andre renteinntekter og lignende inntekter	(5.959)	(6.779)
866.649	943.578	Sum renteinntekter	943.422	866.553
Rentekostnader				
1.310	688	Renter og lignende kostnader på gjeld til kredittinstitusjoner	688	1.310
153.406	163.988	Renter og lignende kostnader på innskudd fra og gjeld til kunder	163.937	153.367
118.116	156.478	Renter og lignende kostnader på utstedte verdipapirer	156.478	118.116
17.804	13.667	Renter og lignende kostnader på ansvarlig lånekapital	13.667	17.804
15.220	15.033	Andre rentekostnader og lignende kostnader	15.735	15.541
305.856	349.855	Sum rentekostnader	350.506	306.137
560.793	593.723	Netto renteinntekter	592.916	560.415
Gjennomsnittrenter og gjennomsnittlig rentebærende eiendeler og gjeld				
2017	2018		2018	2017
Eiendeler				
27.443.320	28.836.647	Gjennomsnittlig rentebærende saldo utlån til kunder	28.836.647	27.443.320
2,97 %	3,01 %	Gjennomsnittrente utlån til kunder	3,01 %	2,97 %
3.811.881	4.056.548	Gjennomsnittlig rentebærende saldo verdipapirplasseringer	4.056.548	3.811.881
1,74 %	1,73 %	Gjennomsnittrente verdipapirplassering	1,73 %	1,74 %
Gjeld				
21.204.098	21.541.125	Gjennomsnittlig rentebærende saldo innskudd	21.541.125	21.204.098
0,72 %	0,76 %	Gjennomsnittrente innskudd	0,76 %	0,72 %
7.787.785	8.642.815	Gjennomsnittlig rentebærende saldo innlån verdipapirer	8.642.815	7.787.785
1,86 %	2,05 %	Gjennomsnittrente innlån verdipapirer	2,05 %	1,86 %

Note 18 Netto provisjons- og andre inntekter

Morbank		(tusen kroner)	Konsern	
2017	2018		2018	2017
Provisjonsinntekter				
6.984	6.655	Garantiprovisjon	6.655	6.984
1.384	1.249	Interbankprovisjon	1.249	1.384
5.081	7.605	Kredittformidling	7.605	5.081
19.569	19.686	Verdipapiromsetning og forvaltning	19.686	19.569
87.699	95.298	Betalingsformidling	95.298	87.699
50.160	49.190	Forsikringstjenester	49.190	50.160
6.945	7.070	Andre provisjonsinntekter	7.070	6.945
100.317	94.852	Provisjon fra Bolig- og Næringskreditt	94.852	100.317
278.140	281.605	Sum provisjonsinntekter	281.605	278.140
Provisjonskostnader				
1.767	1.384	Interbankgebyrer	1.384	1.767
9.973	10.978	Betalingsformidling	10.978	9.973
2.976	3.010	Andre provisjonskostnader	3.010	2.976
14.715	15.372	Sum provisjonskostnader	15.372	14.715
263.424	266.233	Sum netto provisjonsinntekter	266.233	263.424
Andre inntekter				
279	-	Driftsinntekter fast eiendom	240	1.725
(535)	12.738	Gevinst ved salg av anleggsmidler	90.726	(535)
7.368	6.051	Andre driftsinntekter	4.608	5.138
-	-	Driftsinntekter eiendomsmegling	111.402	101.190
-	-	Driftsinntekter regnskapshus	33.497	34.656
7.112	18.789	Sum andre driftsinntekter	240.473	142.173
270.536	285.022	Sum netto provisjons- og andre inntekter	506.706	405.598

Note 19

Netto resultat fra finansielle eiendeler

Morbank			Konsern	
2017	2018	(tusen kroner)	2018	2017
111.745	76.586	Sum utbytte fra aksjer	31.988	18.858
1.129	143.105	Utbytte fra datterselskaper	56.377	66.139
-	-	Inntekt fra eierinteresser i felleskontrollert virksomhet	(8.561)	-
-	(100.533)	Nedskrivning på finansielle eiendeler i datterselskaper	47.816	66.139
1.129	42.571	Sum netto resultat fra eierinteresser	66.139	33.307
88.568	-	Inntektsføring negativ goodwill		89.527
Netto resultat fra andre finansielle investeringer:				
19.695	(16.704)	Obligasjoner og sertifikater - til virkelig verdi over resultat	(16.704)	19.695
19.695	(16.704)	Sum inntekter fra obligasjoner og sertifikater	(16.704)	19.695
(1.467)	(2.756)	Netto verdiendringer på sikrede obligasjoner og derivater	(2.756)	(1.467)
8.309	3.709	Netto verdiendringer på sikrede fastrente utlån og derivater	3.709	8.309
3.970	8.080	Netto verdiendringer på sikrede fastrente innskudd og øvrige finansielle derivater	8.080	3.970
10.812	9.033	Sum inntekter fra finansielle derivater	9.033	10.812
25.242	20.897	Aksjer - til virkelig verdi over resultat	20.897	25.242
11.603	698	Realiserte tilgjengelig for salg instrumenter	698	11.603
-	-	Nedskrivning av tilgjengelig for salg instrumenter	(1.731)	-
36.845	21.595	Sum inntekter fra aksjer	19.864	36.845
3.897	7.211	Netto transaksjonsgevinst	7.211	3.897
3.897	7.211	Sum netto inntekter fra valutahandel	7.211	3.897
272.690	140.293	Netto resultat fra finansielle eiendeler	99.208	245.772

Note 20

Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse for 2018 er i henhold til forskrift om finansforetak § 15,2.

SpareBank 1 BV sin godtgjørelsesordning

Policy for godtgjørelse i SpareBank1 BV 2018 ble vedtatt av styret den 9. november 2017. Retningslinjene omfatter Sparebank 1 BV morbank. For datterselskapene er det utarbeidet egne retningslinjer. Retningslinjene omfatter fastlønn, variabel godtgjørelse og ansattgoder (pensjon, forsikringer og øvrige ansattgoder). Det er særskilte regler for ledende ansatte.

SpareBank 1 BV sin policy for godtgjørelse skal:

- bidra til måloppnåelse og ønsket atferd
- bidra til å tiltrekke og beholde relevant kompetanse
- fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med bankens risiko, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter
- være i samsvar med Finansforetaksforskriften kap. 15

Den samlede godtgjørelsen skal være konkurransedyktig og godtgjørelse skal bygge på likelønnsprinsippet, uavhengig av kjønn.

Godtgjørelsesutvalg

Styret i SpareBank 1 BV har opprettet et godtgjørelsesutvalg som består av tre styremedlemmer hvorav den ene er ansattrepresentant. Utvalget skal forberede saker for styret og har i hovedsak ansvar for å:

- årlig vurdere og foreslå total lønn og annen godtgjørelse for administrerende direktør
- årlig behandle konsernets policy for godtgjørelse inkl. modell for resultatbasert belønning
- innstille på ramme for resultatbasert belønning
- påse at praktiseringen av konsernets godtgjørelsesordning er i henhold til gjeldene regler.

Utvalget skal også kunne benyttes som rådgivende instans for administrerende direktør ved fastsettelse av vilkår for ledergruppen.

Veiledende retningslinjer 2018/19**Godtgjørelse til administrerende direktør**

Den samlede godtgjørelse til administrerende direktør består av fastlønn (hovedelement), variabel godtgjørelse, naturalytelser og pensjons- og forsikringsordninger. Administrerende direktørs fastlønn og variabel godtgjørelse fastsettes årlig av styret etter innstilling fra godtgjørelsesutvalget. Vurderingen tar utgangspunkt i oppnådde resultater på definerte målområder i henhold til balansert målstyring, individuelle prestasjoner samt lønnsutviklingen i sammenlignbare stillinger.

Variabel godtgjørelse kan opptjenes årlig, men skal være basert på resultater og oppnådde mål siste to år. Administrerende kan motta resultatbasert belønning på lik linje med øvrige ansatte basert på vedtatt modell for resultatbasert belønning. Naturalytelser følger tilsvarende praksis som øvrige ledende ansatte.

Det er inngått egen pensjonsavtale med administrerende direktør. Pensjonsavtalen medfører en utbetaling av pensjon på 70 % av årslønn uten avkortning frem til fylte 67 år, med anledning til å fratruke fra fylte 62 år. Etter fylte 67 år avkortes beløpet forholdsmessig i forhold til antall opptjeningsår < 30 år. Beregnet pensjonsforpliktelse er plassert i fond som er pantsatt til fordel for administrerende direktør.

Administrerende direktør har ordinær oppsigelsestid på 6 måneder.

Modell for resultatbasert belønning

Modell for resultatbasert belønning (variabel belønning) gjelder samtlige ansatte i morbank. Resultat vurderes ut ifra på forhånd fastsatte finansielle og ikke-finansielle kriterier (vektet balansert målkort). Variabel godtgjørelse baseres på en kombinasjon av vurdering av banken som helhet, den enkelte avdeling og den ansattes måloppnåelse. Samlet godtgjørelse kan utgjøre maksimalt 10% av brutto lønn.

Modell for resultatbasert belønning er to-delt. Styret vedtar endelig ramme basert på en samlet vurdering av måloppnåelse. Ved måling av resultater og måloppnåelse blir også parameterne for risiko, likviditet og soliditet vurdert. 50 % av tildelt ramme utbetales som bonus til alle ansatte i morbank med et likt kronemessig beløp for samtlige ansatte. Resterende 50 % av tildelt ramme fordeles ut som individuell godtgjørelse basert på resultater og måloppnåelse i henhold til balanserte målkort på team, avdeling eller enhet. Utbetalingen skjer årlig og etterskuddsvis etter at årsregnskapet er behandlet i styret.

Godtgjørelse til ledende ansatte

Øverste leder for den enkelte virksomhetsområde ivaretar styring og kontroll av risiko i egen virksomhet gjennom sitt lederskap. Variabel godtgjørelse til identifiserte ansatte er basert på modell for resultatbasert belønning som omtalt ovenfor og omfatter totalt 18 personer for 2018 ihht til Finanstilsynets rundskriv om godtgjørelsesordningen (15/2014). Grunnlaget for vurdering av variabel godtgjørelse baseres på foretakets resultater i periode på minst to år.

Ansatte med kontrolleroppgaver (risikostyring og compliance) samt tillitsvalgte inngår i ordinær modell for resultatbasert belønning. Godtgjørelse til ansatte med kontrolleroppgaver skjer uavhengig av resultater i virksomheten de kontrollerer.

Halvparten av den individuelle belønningen blir utbetalt som lønn første året. Resterende del fordeles over tre år og kan derved ikke disponeres fritt av den enkelte. Samlet variabel godtgjørelse til identifiserte ansatte følger vedtatt modell for resultatbasert belønning inkludert regelen om maksimalt 10% av brutto lønn. Samlet variabel godtgjørelsetillemdeansatteinkludertadministrerende direktør utgjorde totalt 1,825 millioner kroner i 2018.

Etterlønsordninger

Etterlønsavtaler for medlemmer av konsernledelsen kan inngås etter nærmere avklaring mellom administrer-

ende og styret. Direktører for PM, BM og Forretnings- og organisasjonsutvikling er gitt en etterlønn på 6 måneder mot fraskrivelse av oppsigelsesvernet. Administrerende har en tilsvarende avtale om 12 måneder etterlønn, men mulighet for avkortning til 6 måneder etter fylte 59 år gitt visse vilkår.

Pensjon

Konsernet har etablert en felles innskuddsbasert pensjonsordning gjeldende fra 1. september 2018. Ansatte som tidligere har hatt ytelsesbaserte pensjoner har fått en egen kompensasjonsordning. Årlig innskudd er individuelt beregnet for å gi samme verdi som den tidligere ytelsesbaserte avtalen ville hatt ved avtalt pensjonsalder.

Redegjørelse

Styret bekrefter at retningslinjene for fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse for 2018 er fulgt.

Morbank		Konsern		
2017	2018		2018	2017
		Personalkostnader		
175.074	158.251	Lønn	242.348	257.356
20.517	(77.059)	Pensjonskostnader (note 22)	(70.620)	25.883
52.394	50.962	Sosiale kostnader	65.698	66.182
247.985	132.153	Sum personalkostnader	237.426	349.420
		Ansatte pr. 31.12.		
230	227	Gjennomsnittlig antall årsverk	335	338
233	222	Antall årsverk pr 31.12.	326	345
241	228	Antall ansatte pr 31.12.	340	357

For ytterligere informasjon vedrørende nærstående vises til note 36.

For informasjon om egenkapitalbevis eiet av ledende ansatte, styre og generalforsamlingsmedlemmer av vises til note 38.

Lån og garantier til tjeneste og tillitsmenn:	2018	2017
Lån til ansatte i morbank	652.924	569.864
Lån til ansatte i datterselskaper	151.743	133.468

Ytelser til konsernledelsen:

Spesifikasjoner av ytelser/lån

Konsernledelsen 2018	Lønn	Res.basert belønning utbetalt	Natural- ytelser	Samlet godtgjørelse	Periodisert pensjonskost.	Lån*	Antall egenkapitalbevis
Rune Fjeldstad**	2.830	137	72	3.039	3.408	5.974	61.736
Geir Årstein Hansen	1.526	77	226	1.829	421	1.827	8.126
Marianne Sommerro Evensen	1.110	77	38	1.225	307	3.610	6.236
Johan Hjerkin	1.286	46	147	1.479	129	-	12.408
Stian Thomassen	1.596	76	136	1.808	121	-	8.695
Tonje Stormoen	1.056	64	73	1.193	55	2.458	8.282
Lasse Olsen	1.617	89	126	1.832	124	2.202	16.025
Samlet godtgjørelse til konsernledelsen	11.021	566	818	12.405	4.565	16.071	121.508

* Lån til ledende ansatte følger vilkår for ordinære funksjonærlån med rentesats 1,85 % innenfor en ramme på 5,00 kr mill pr 31.12.18. Utover rammen følges ordinære kundevilkår.

** Pensjonsforpliktelsen for adm.dir Rune Fjeldstad utgjør kr 14,4 mill pr. 31.12.18

Styret 2018	Honorar	Lån	Antall egenkapitalbevis
Øyvind Birkeland, styreleder	321	-	2.000
Heine Wang, nestleder	226	-	-
Eric Sandtrø	171	-	15.000
Kristin Søia Barkost	165	-	-
Janne Sølvi Weseth	160	5.652	4.500
Hanne Myhre Gravdal, medlem ansattes repr.	132	4.130	4.681
Geir Arne Vestre, medlem ansattes repr.	145	1.940	2.783
Samlet godtgjørelse til styret	1.320	11.722	28.964
Representantskap 2018	Honorar	Lån	
Lars Ole Bjørnsrud, leder	57	4.938	
Øvrige representanter representantskap/valgkomite	106	22.078	
Samlet godtgjørelse til representantskap	163	27.016	

Spesifikasjoner av ytelser/lån

Konsernledelsen 2017	Lønn	Res.basert belønning utbetalt	Natural- ytelser	Samlet godtgjørelse	Periodisert pensjonskost.	Lån*	Antall egenkapital-bevis
Rune Fjeldstad**	2.745	82	35	2.862	5.032	8.334	51.055
Geir Årstein Hansen	1.472	37	217	1.726	235	1.817	7.445
Marianne Sommerro Evensen	1.060	37	26	1.123	412	3.547	5.555
Johan Hjerkin (ansatt 08.05.17)	744	-	80	824	61	-	6.000
Stian Thomassen	1.558	42	114	1.714	83	-	1.259
Tonje Stormoen	975	12	21	1.008	159	2.437	7.601
Lasse Olsen	1.551	42	116	1.709	86	1.698	15.344
Samlet godtgjørelse til konsernledelsen	10.105	252	609	10.966	6.068	17.833	94.259

* Lån til ledende ansatte følger vilkår for ordinære funksjonærlån med rentesats 1,83 % innenfor en ramme på 3,25 kr mill pr 31.12.17. Utover rammen følges ordinære kundevilkår.

**Pensjonskostnad for adm. dir. Rune Fjeldstad består i hovedsak av en engangseffekt knyttet til formell etablering av individuell pensjonsavtale. Pensjonsforpliktelsen utgjør kr 10,4 mill pr. 31.12.17

Styret 2017	Honorar	Lån	Antall egenkapital-bevis
Øyvind Birkeland, styreleder	321	-	2.000
Heine Wang, nestleder	226	-	-
Gisle Alf Dahn (gikk ut av styret i 4. kv. 2017)	128	-	-
Eric Sandtrø (valgt inn i styret i 4. kv. 2017)	22	-	-
Kristin Søja Barkost	165	-	-
Janne Sølvi Weseth	160	-	-
Hanne Myhre Gravdal, medlem ansattes repr.	132	2.210	1.000
Geir Arne Vestre, medlem ansattes repr.	145	1.949	2.375
Samlet godtgjørelse til styret	1.299	4.159	3.375

Representantskap 2017	Honorar	Lån
Lars Ole Bjørnsrud, leder	57	2.221
Øvrige representanter representantskap/valgkomite	245	22.078
Samlet godtgjørelse til representantskap	302	24.299

Note 21

Andre driftskostnader

Morbank			Konsern	
2017	2018	(tusen kroner)	2018	2017
82.586	88.484	IT-kostnader	95.072	89.765
16.970	17.633	Markedskostnader	19.508	19.995
10.668	6.516	Ordinære avskrivninger (note 29)	8.192	18.934
-	-	Nedskrivning av goodwill (note 28)	-	3.273
4.700	4.125	Formuesskatt	4.125	4.700
38.581	34.943	Bygg-/driftskostnader	41.302	34.878
69.532	52.609	Øvrige driftskostnader	60.558	77.799
223.036	204.310	Sum driftskostnader	228.756	249.343
		Godtgjørelse til revisor (tusen kroner)		
873	680	Ordinær revisjon	964	1.267
13	-	Andre attestasjonstjenester	32	83
71	25	Skatterådgivning	61	71
393	302	Andre tjenester utenfor revisjon	339	527
1.351	1.006	Sum godtgjørelse til ekstern revisor eks. mva	1.396	1.948

Note 23 Skatt

Morbank			Konsern	
2017	2018	(tusen kroner)	2018	2017
628.432	681.326	Resultat før skattekostnad	731.998	612.430
4.700	4.125	Formuesskatt	4.125	4.700
(7.927)	(4.611)	Poster ført direkte mot egenkapitalen	(4.611)	(7.927)
(248.852)	(148.615)	+/- permanente forskjeller	(173.627)	(219.712)
(22.802)	(87.555)	+/- endring midlertidige forskjeller i henhold til spesifikasjon	(102.806)	12.498
353.551	444.670	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt	455.079	401.989
88.388	111.168	Herav betalbar skatt 25 %	113.770	100.497
123	523	Kildeskatt	523	123
4.700	4.125	Formuesskatt 0,15 %	4.125	4.700
93.211	115.816	Betalbar skatt i balansen	118.418	105.321
5.700	21.898	+/- endring i utsatt skatt	25.701	(7.888)
1.982	(1.153)	Skatt på poster ført direkte mot egenkapitalen	(1.222)	6.664
(123)	(523)	Kildeskatt	(523)	(123)
524	837	For (mye)/lite avsatt skatt tidligere år	(2.338)	524
105.188	136.875	Årets skattekostnad inkl. formuesskatt	140.036	108.392
4.700	4.125	Formuesskatt	4.125	4.700
100.488	132.750	Årets skattekostnad ekskl. formuesskatt	135.912	103.692
2017	2018	Sammensetning av balanseført og resultatført utsatt skatt/utsatt skattefordel	2018	2017
(11.184)	(3.243)	Midlertidige forskjeller på:	(4.280)	(13.269)
1.932	5.698	Driftsmidler	5.980	2.344
13.276	7.643	Gevinst/Tapskonto	7.643	13.276
(141.711)	(54.454)	Verdjusterte fastrenteutlån	(53.712)	(141.062)
39.278	17.649	Pensjonsforpliktelse	17.649	39.278
(36.791)	(20.937)	Verdipapirer	(20.937)	(36.791)
(8.640)	-	Finansiell Derivat	1.145	(13.301)
-	-	Andre midlertidige forskjeller	(4.018)	(3.812)
-	-	Fremførbart skattemessig underskudd		
(143.840)	(47.644)	Sum midlertidige forskjeller	(50.531)	(153.337)
(35.960)	(11.911)	+Utsatt skatt/-Utsatt skattefordel	(12.633)	(38.334)
2017	2018	Avstemming av resultatført periodeskatt med resultat før skatt	2018	2017
157.108	170.332	25% av resultat før skatt	183.000	153.108
(61.038)	(36.123)	Permanente forskjeller	(42.376)	(53.833)
3.894	(2.296)	Skatt på poster ført direkte mot egenkapitalen	(2.374)	3.894
524	837	For (mye)/lite avsatt tidligere år	(2.338)	524
100.488	132.750	Skattekostnad på ordinært resultat	135.912	103.693
15,87 %	19,37 %	Skattekostnad i prosent	18,46 %	16,80 %
2017	2018	Skattekostnad på totalresultat	2018	2017
100.488	132.750	Sum skattekostnad resultatregnskap	135.912	103.692
(1.982)	1.153	Skatt på estimatavik pensjoner	1.153	(1.982)
98.505	133.902	Sum skattekostnad på totalresultat	137.065	101.710

Note 24 Sertifikater, obligasjoner og andre verdipapirer til virkelig verdi

Generell beskrivelse

Alle obligasjoner og sertifikater måles til virkelig verdi over resultatet

Morbank		Sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor		Konsern	
2017	2018	(tusen kroner)		2018	2017
250.000	250.000	Stat		250.000	250.000
261.866	256.798	- pålydende		256.798	261.866
		- virkelig verdi			
327.000	314.000	Annen offentlig utsteder		314.000	327.000
329.879	315.156	- pålydende		315.156	329.879
		- virkelig verdi			
2.997.045	3.280.945	Finansielle foretak		3.280.945	2.997.045
3.027.147	3.316.721	- pålydende		3.316.721	3.027.147
		- virkelig verdi			
183.000	130.000	Ikke-finansielle foretak		130.000	183.000
184.716	130.340	- pålydende		130.340	184.716
		- virkelig verdi			
3.803.608	4.019.015	Sum sertifikater og obligasjoner, virkelig verdi:		4.019.015	3.803.608
12.626	14.225	Påløpte renter		14.225	12.626
3.816.234	4.033.240	Sum sertifikater og obligasjoner, inklusiv påløpte renter:		4.033.240	3.816.234

Sertifikater og obligasjoner fordelt på forfall

31.12.2018	< 6 mnd	6–12 mnd	1–3 år	3–5 år	> 5 år
Stat	-	-	51.638	205.160	-
Annen offentlig utsteder	-	30.439	90.253	194.464	-
Finansielle foretak	30.138	53.203	1.246.912	1.858.903	127.565
Ikke-finansielle foretak	39.318	40.058	20.111	10.900	19.953
31.12.2017	< 6 mnd	6–12 mnd	1–3 år	3–5 år	> 5 år
Stat	-	-	53.466	-	208.400
Annen offentlig utsteder	25.012	65.804	46.511	167.554	24.998
Finansielle foretak	40.057	40.128	1.141.089	1.569.595	236.278
Ikke-finansielle foretak	24.141	45.327	95.106	-	20.142

Morbank		Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi		Konsern	
2017	2018	(tusen kroner)		2018	2017
208.400	205.160	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked		205.160	208.400
3.595.208	3.813.855	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata		3.813.855	3.595.208
-	-	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata		-	-
3.803.608	4.019.015	Sertifikater og obligasjoner, handelsformål		4.019.015	3.803.608

Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	Verdsettelse basert på priser i aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Total
Handelsformål				
Inngående balanse 01.01.2018	208.400	3.595.208	-	3.803.608
Kjøp, salg i 2018	-	237.036	-	237.036
Verdiregulering i 2018				
- verdiregulering over resultatregnskap	(3.240)	(18.389)	-	(21.629)
Utgående balanse 31.12.2018	205.160	3.813.855	-	4.019.015

Note 25

Virkelig verdi på finansielle instrumenter

Morbank				Konsern				
2017		2018		(tusen kroner)	2018		2017	
Endring til virkelig verdi	Bokført verdi	Endring til virkelig verdi	Bokført verdi		Bokført verdi	Endring til virkelig verdi	Bokført verdi	Endring til virkelig verdi
				Eiendeler				
100.501	100.501	98.026	98.026	Kontanter og fordringer på sentralbanker	98.026	98.026	100.501	100.501
1.263.969	1.263.969	992.490	992.490	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1.024.799	1.024.799	1.281.731	1.281.731
26.214.594	26.214.594	27.032.045	27.032.045	Utlån til og fordringer på kunder til amortisert kost	27.003.852	27.003.852	26.189.529	26.189.529
1.268.367	1.268.367	2.528.098	2.528.098	Utlån til og fordringer på kunder til virkelig verdi	2.528.098	2.528.098	1.268.367	1.268.367
3.816.234	3.816.234	4.033.240	4.033.240	Sertifikater og obligasjoner og andre verdipapirer til virkelig verdi	4.033.240	4.033.240	3.816.234	3.816.234
257.978	257.978	251.087	251.087	Aksjer, andeler og andre vp. til virkelig verdi over resultat	251.087	251.087	257.978	257.978
880.469	880.469	1.069.887	1.069.887	Aksjer, andeler og andre verdipapirer tilgjengelig for salg	1.069.887	1.069.887	880.469	880.469
42.815	42.815	48.670	48.670	Derivater	48.670	48.670	42.815	42.815
33.844.927	33.844.927	36.053.543	36.053.543	Sum eiendeler	36.057.659	36.057.659	33.837.624	33.837.624
				Forpliktelses				
111.984	111.984	-	-	Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	111.984	111.984
20.220.041	20.220.041	21.499.904	21.499.904	Innskudd fra og gjeld til kunder til amortisert kost	21.476.147	21.476.147	20.182.483	20.182.483
819.483	819.483	662.433	662.433	Innskudd fra og gjeld til kunder til virkelig verdi	662.433	662.433	819.483	819.483
5.916.233	5.916.233	6.434.239	6.434.239	Verdipapirgjeld til amortisert kost	6.434.239	6.434.239	5.916.233	5.916.233
1.944.540	1.944.540	2.322.651	2.322.651	Verdipapirgjeld til virkelig verdi	2.322.651	2.322.651	1.944.540	1.944.540
54.302	54.302	39.080	39.080	Derivater	39.080	39.080	54.302	54.302
496.686	496.686	445.258	445.258	Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	445.258	445.258	496.686	496.686
29.563.269	29.563.269	31.403.565	31.403.565	Sum Forpliktelses	31.379.808	31.379.808	29.525.711	29.525.711
				Forpliktelses og garantiansvar utenfor balansen				
3.678.500	3.678.500	4.300.000	4.300.000	Forpliktelses (rentebytteavtaler)	4.300.000	4.300.000	3.678.500	3.678.500
717.340	717.340	657.552	657.552	Garantiansvar	657.552	657.552	717.340	717.340
242.658	242.658	217.085	217.085	Pantstillelser	217.085	217.085	242.658	242.658

Finansielle instrumenter innregnet til amortisert kost

Bankens utlån og innlån kan hovedsakelig ikke omsettes i et aktivt marked. Overføringer av blant annet innlån til en annen part vil kreve godkjenning fra den enkelte kunde. Bankens risikopåslag på utlånene endres kun ved større endringer i markedsforholdene. Slike utlån anses i hovedsak å ha flytende rentebetingelser. Bankens kredittpåslag for disse utlån er ikke endret ved årets slutt. Samme margin ville bli lagt til grunn for nye utlån på balansedagen.

Banken har justert kredittisikopåslaget gjennom 2018 for lån med referansebaserte betingelser som følge av volatiliteten i kredittspredene gjennom året. Banken har ved årets slutt foretatt en fornyet vurdering av kredittisikoen og vurdert at en reprising av lånene ville blitt foretatt til de samme påslagene. Kundene kan innfri denne type lån til pålydende. Banken vurderer derfor at lån med referansebaserte betingelser innregnet til amortisert kost representerer beste estimat på virkelig verdi.

Verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital vurdert til amortisert kost representerer beste estimat på virkelig verdi. Instrumentene har flytende rente og det er ingen endringer i kredittspredene.

Prinsipper som ligger til grunn for å fastsette virkelig verdi for finansielle instrumenter som ikke er regnskapsført til virkelig verdi:

Eiendeler som anses å ha virkelig verdi lik bokført verdi

Bokført verdi anses å tilsvare virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser som er likvide eller har kort tid til forfall (mindre enn tre måneder).

Finansielle instrumenter innregnet til virkelig verdi

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdsettelse basert på noterte priser i aktivt marked. Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og fondsandeler, statskasserveksler, statsobligasjoner og sertifikater som omsettes i aktive markeder.

Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata. Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eien-

delene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i et ikke aktivt marked.

- Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der det er tilgjengelig og belager seg minst mulig på bankens egne estimater.
- Virkelig verdi av rentebytteavtaler er beregnet som nåverdien av estimert fremtidig kontantstrøm basert på observerbar rentekurve.
- Virkelig verdi av obligasjoner og sertifikater (eiendeler og forpliktelser) er beregnet som nåverdien av estimert kontantstrøm basert på observerbar avkastningskurve, herunder inkludert en indikert kredittspread på utsteder fra et anerkjent meglerhus eller Reuters/Bloomberg prissettingstjeneste.
- I kategorien inngår blant annet obligasjoner, sertifikater, egenkapitalinstrumenter, egen verdipapirgjeld til virkelig verdi og derivater.

Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare data. Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

- Virkelig verdi av fastrenteinnskudd og –utlån: Banken bruker basisrente/referansrente på lånene og diskonterer med egen swapkurve for beregning av fundingmargin. Banken har ikke «dag 1-gevinst». Ved verdiberegning av etterfølgende tidspunkt leser banken inn kunderente, korrigerer for funding- og kundemargin. Swaprenten på diskonteringsdatoen vil fremkomme. Denne blir så sammenlignet med swaprenten på beregningstidspunktet hensyntatt restløpetiden. Endring av kundemarginen (administrativt påslag, påslag for forventet tap og EK-avkastning) i lånets løpetid, blir ikke vurdert/hensyntatt.
- Egenkapitalinvesteringer blir verdsatt til virkelig verdi etter følgende forhold: 1. Pris ved siste kapitalutvidelse eller siste omsetning mellom uavhengige parter, justert for endring i markedsforholdene siden kapitalutvidelsen/omsetningen. 2. Virkelig verdi basert på forventede framtidige kontantstrømmer for investeringen.
- På de resterende finansielle instrumentene blir virkelig verdi fastsatt på grunnlag av verdianslag innhentet fra eksterne parter. For de unoterte aksjer hvor en ikke kan foreta en tilstrekkelig pålitelig måling av virkelig verdi benyttes anskaffelseskost, eller nedskrevet bokført verdi.
- I kategorien inngår blant annet egenkapitalinstrumenter, lån klargjort til boligkreditt og bankens egne fastrenteutlån.

Konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi pr. 31.12.2018

Eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteutlån	-	-	1.686.961	1.686.961
- Klargjorte lån til Boligkreditt	-	-	821.137	821.137
- Obligasjoner og sertifikater	205.160	3.813.855	-	4.019.015
- Egenkapitalinstrumenter	251.087	-	-	251.087
- Derivater	-	48.670	-	48.670
- Egenkapitalinstrumenter	18.130	-	1.051.757	1.069.887
Sum eiendeler	474.377	3.862.525	3.559.855	7.896.757

Forpliktelse	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteinnskudd	-	-	-	-
- Verdipapirgjeld til virkelig verdi	-	2.322.651	-	2.322.651
- Derivater	-	39.080	-	39.080
Sum forpliktelser	-	2.361.731	-	2.361.731

Konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi pr. 31.12.2017

Eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteutlån	-	-	1.268.367	1.268.367
- Obligasjoner og sertifikater	208.400	3.595.208	-	3.803.608
- Egenkapitalinstrumenter	257.978	-	-	257.978
- Derivater	-	42.815	-	42.815
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	19.395	-	861.074	880.469
Sum eiendeler	485.773	3.638.023	2.129.441	6.253.237

Forpliktelse	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Fastrenteinnskudd	-	-	819.483	819.483
- Verdipapirgjeld til virkelig verdi	-	1.944.540	-	1.944.540
- Derivater	-	54.302	-	54.302
Sum forpliktelser	-	1.998.842	819.483	2.818.325

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 pr. 31.12.2018

	Fastrente-utlån	Aksjer til virkelig verdi over res.	Aksjer tilgjengelig for salg	Fastrente-innskudd	Klargjorte lån til boligkreditt
Inngående balanse 1.1.2018	1.268.367	-	861.074	819.483	-
Endring som følge av overgang til IFRS9	-	-	-	-819.483	-
Tilgang	611.252	-	166.378	-	821.137
Avgang	(199.605)	-	(8.786)	-	-
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	6.947	-	33.091	-	-
Utgående balanse 31.12.2018	1.686.961	-	1.051.757	-	821.137

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 pr. 31.12.2017

	Fastrente-utlån	Aksjer til virkelig verdi over res.	Aksjer tilgjengelig for salg	Fastrente-innskudd
Inngående balanse 1.1.2017	1.046.317	34.935	591.164	554.172
Tilført ved fusjon med SpareBank 1 Nøtterøy - Tønsberg	447.872	34.571	200.774	74.744
Tilgang	87.470	444	70.464	814.081
Avgang	(311.457)	(66.765)	(11.566)	(622.455)
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	(1.835)	(3.185)	10.238	(1.059)
Utgående balanse 31.12.2017	1.268.367	-	861.074	819.483

Note 26

Finansielle derivater

Finansielle derivater

Generell beskrivelse:

Oppstillingen nedenfor viser virkelig verdi av bankens finansielle derivater bokført som eiendeler og gjeld, samt nominelle verdier av kontraktene. Positiv markedsverdi av kontrakter blir bokført som eiendel, mens negativ markedsverdi blir bokført som gjeld. Kontraktsvolumet, viser størrelsen av derivatenes underliggende eiendeler, og er grunnlaget for måling av endringer i virkelig verdi av bankens derivater. Derivatforretningene er knyttet til ordinær bankvirksomhet og gjennomføres for å redusere risiko knyttet til bankens likviditetsportefølje og bankens innlån i finansmarkedene og for å avdekke og redusere risiko relatert til kunderettede aktiviteter. Kun sikringer knyttet til bankens innlånsvirksomhet defineres

som «virkelig verdisikring» i henhold til IFRS standard IAS 39.

Virkelig verdisikring

Netto tap knyttet til sikringsinstrumentene ved virkelig verdisikring var 24,5 mill i 2018 mot netto tap på 19,5 mill i 2017. Netto gevinst på sikringsobjekter knyttet til den sikrede risikoen var 22,5 mill i 2018 mot netto gevinst på 26,2 mill i 2017.

Bankens styre har fastsatt rammer for maksimal risiko på bankens posisjoner for bankens balanse. Det er etablert rutiner som sørger for at de fastsatte posisjoner holdes.

Det er ikke utarbeidet tall for morbank, da disse er identiske med konserntallene.

Konsern

Sikring av kunderelaterte eiendeler Til virkelig verdi over resultatet	2018			2017		
	Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler	Forpliktelse	Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler	Forpliktelse
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler/swap	1.725.000	42.848	32.449	1.515.000	442	48.844
Sum ikke-standardiserte kontrakter	1.725.000	42.848	32.449	1.515.000	442	48.844
Standardiserte rentekontrakter (futures)	-	-	-	-	-	-
Sum renteinstrumenter	1.725.000	42.848	32.449	1.515.000	442	48.844

Sikring av innlån

Til virkelig verdi over resultatet

Sikring av innlån Til virkelig verdi over resultatet	2018			2017		
	Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler	Forpliktelse	Kontraktssum	Virkelig verdi Eiendeler	Forpliktelse
Renteinstrumenter						
Rentebytteavtaler/swap (dekker også cross currency)	2.575.000	5.822	6.631	2.163.500	39.451	5.459
Sum ikke-standardiserte kontrakter	2.575.000	5.822	6.631	2.163.500	39.451	5.459
Standardiserte rentekontrakter (futures)	-	-	-	-	-	-
Sum renteinstrumenter	2.575.000	5.822	6.631	2.163.500	39.451	5.459
Totalt renteinstrumenter	4.300.000	48.670	39.080	3.678.500	39.893	54.303

Finansielle derivater til virkelig verdi	Virkelig verdi 2018		Virkelig verdi 2017	
	Eiendeler	Forpliktelse	Eiendeler	Forpliktelse
Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked	-	-	-	-
Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	48.670	39.080	39.893	54.303
Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	-	-	-	-
Finansielle derivater til virkelig verdi	48.670	39.080	39.893	54.303

Note 27

Aksjer, andeler, obligasjoner og andre egenkapitalinteresser

Generell beskrivelse

Banken klassifiserer og måler aksjer til virkelig verdi over resultatet. Dersom det ikke finnes et aktivt marked for en finansiell eiendel (eller eiendelen er unotert), kan konsernet beregne virkelig verdi ved bruk av ulike

verdsettelsesmodeller. Dersom eiendelen ikke lar seg måle pålitelig, vurderes kostpris som mest pålitelig tilnærming, jfr. IFRS 9. Alle obligasjoner og sertifikater måles til virkelig verdi over resultatet.

Morbank		Aksjer og andeler	Konsern	
2017	2018	(tusen kroner)	2018	2017
257.977	251.087	Kortsiktige plasseringer	251.087	257.977
257.977	251.087	- til virkelig verdi over resultatet	251.087	257.977
880.469	1.069.887	Langsiktige plasseringer	1.069.887	880.469
	1.069.887	- til virkelig verdi over resultatet	1.069.887	-
880.469	-	- tilgjengelig for salg	-	880.469
1.138.447	1.320.974	Sum aksjer og andeler	1.320.974	1.138.447

Morbank/Konsern

	Markedsverdi/ bokf. verdi 2018	Markedsverdi/ bokf. verdi 2017
Kortsiktige plasseringer		
Børsnoterte Egenkapitalbevis	106.786	97.447
Børsnoterte aksjer	3.210	13.162
Unoterte aksjer/Egenkapitalbevis	-	-
Aksjefond	28.122	38.559
Kombinasjonsfond	12.011	8.952
Obligasjonsfond	100.958	99.857
Til virkelig verdi over resultat morbank/konsern	251.087	257.977
	Markedsverdi/ bokf. verdi 2018	Markedsverdi/ bokf. verdi 2017
Langsiktige plasseringer		
Unoterte aksjer/andeler innenfor SpareBank 1 Alliansen	1.003.903	831.073
Diverse andre unoterte aksjer	65.984	49.396
Til virkelig verdi over resultat morbank/konsern	1.069.887	880.469

Morbank		Aksjer og andeler til virkelig verdi		Konsern	
2017	2018	(tusen kroner)		2018	2017
257.977	251.087	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked		251.087	257.977
-	-	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata		-	-
-	-	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata		-	-
257.977	251.087	Aksjer, andeler kortsiktig plassering		251.087	257.977
19.395	18.130	Verdsettelse basert på priser i et aktivt marked		18.130	19.395
-	-	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata		-	-
861.074	1.051.757	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata		1.051.757	861.074
880.469	1.069.887	Aksjer, andeler langsiktig plassering		1.069.887	880.469

Aksjer og andeler til virkelig verdi	Verdsettelse basert på priser i aktivt marked	Verdsettelse basert på observerbare markedsdata	Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata	Total
Kortsiktig plassering				
Inngående balanse 01.01.2018	257.977	-	-	257.977
Kjøp, salg i 2018	10.786	-	-	10.786
Verdiregulering i 2018	-	-	-	-
- verdiregulering over resultatregnskap	-17.676	-	-	-17.676
Utgående balanse 31.12.2018	251.087	-	-	251.087
Langsiktig plassering				
Inngående balanse 01.01.2018	19.395	-	861.074	880.469
Kjøp, salg i 2018	-	-	159.670	159.670
Verdiregulering i 2018	-	-	-	-
- verdiregulering over resultatregnskap	(1.265)	-	31.013	29.748
Utgående balanse 31.12.2018	18.130	-	1.051.757	1.069.887

Note 28 Goodwill

Morbank		Konsern		
2017	2018	(tusen kroner)	2018	2017
		Goodwill		
-	-	Anskaffelseskost pr 1.1	36.512	29.554
-	-	IB fra SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	-	6.958
-	-	Tilgang	-	(89.527)
-	-	Avgang	-	89.527
-	-	Anskaffelseskost pr 31.12	36.512	36.512
-	-	Akkumulerte nedskrivninger 1.1	11.858	8.585
-	-	Årets nedskrivninger	-	3.273
-	-	Avgang	-	-
-	-	Akkumulerte nedskrivninger 31.12	11.858	11.858
-	-	Balanseført goodwill pr. 31.12	24.654	24.654

Beløpene fremkommer som differanse mellom identifiserbare eiendeler inklusive merverdi i det oppkjøpte selskap og kostpris for det oppkjøpte selskap. Goodwillpostens elementer relaterer seg til fremtidig inntjening i selskapet og underbygges av nåverdiveregninger av fremtidig forventet inntjening som dokumenterer en fremtidig økonomisk fordel ved kjøp av selskapet.

2017	2018	Balanseført verdi består av;	2018	2017
-	-	Fusjon mellom Eiendomsmegler 1 Vestfold og Eiendomsmegler 1 Buskerud i 2009	2.548	2.548
-	-	Oppkjøp regnskapsbyråer - datterselskaps kjøp av 100 % av aksjene i 2013	15.148	15.148
-	-	Z Eiendom AS - fra fusjon med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg i 2017	6.958	6.958
-	-	Balanseført verdi 31.12.	24.654	24.654
		Årets nedskrivninger:		
-	-	EM1 NæringsMegling 1 AS - resterende goodwill i 50 % av selskapet	-	3.273
-	-	Årets nedskrivninger	-	3.273

Goodwill postens elementer verddivurderes årlig og nedskrives dersom det etter en konkret vurdering er grunnlag for det.

Note 29

Varige driftsmidler – eiendom, anlegg og utstyr

Morbank			Konsern			
Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt	2018 (tusen kroner)	Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt
92.770	38.475	131.245	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr.1.1.18	172.831	47.902	220.733
-	3.520	3.520	Tilgang	-	4.238	4.238
(80.123)	(4.411)	(84.534)	Avgang	(147.084)	(4.416)	(151.500)
12.647	37.584	50.231	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr. 31.12.18	25.747	47.724	73.471
(36.632)	(21.095)	(57.727)	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 01.01.18	(43.788)	(28.637)	(72.425)
(650)	(5.865)	(6.515)	Årets avskrivning	(1.608)	(6.584)	(8.192)
34.057	4.796	38.853	Avskrivning knyttet til utgatte eiendeler	37.296	4.769	42.065
(3.225)	(22.164)	(25.389)	Akk.avskr. og nedskr. korrigert for objekter nedskrevet til 0 31.12.18	(8.100)	(30.452)	(38.552)
9.422	15.420	24.842	Balanseført verdi pr. 31.12.18	17.647	17.272	34.919

Morbank			Konsern			
Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt	2017 (tusen kroner)	Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transport	Totalt
7.688	21.987	29.675	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr.31.12.16	78.134	30.630	108.764
86.739	15.298	102.037	Anskaffelseskost v/fusjon	87.228	16.082	103.310
94.427	37.285	131.712	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr.1.1.17	165.362	46.712	212.074
	7.006	7.006	Tilgang	9.126	7.006	16.132
(1.657)	(5.816)	(7.473)	Avgang	(1.657)	(5.816)	(7.473)
92.770	38.475	131.245	Anskaffelseskost eller regulert verdi pr. 31.12.17	172.831	47.902	220.733
(2.672)	(11.536)	(14.208)	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.16	(2.902)	(18.401)	(21.303)
(32.632)	(6.718)	(39.350)	Akkumulert avskrivning v/fusjon	(32.632)	(6.718)	(39.350)
(35.304)	(18.254)	(53.558)	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 1.1.17	(35.534)	(25.119)	(60.653)
(3.121)	(7.546)	(10.667)	Årets avskrivning	(6.730)	(8.223)	(14.953)
1.793	4.705	6.498	Avskrivning knyttet til utgatte eiendeler	1.793	4.705	6.498
(36.632)	(21.095)	(57.727)	Akk.avskr. og nedskr. korrigert for objekter nedskrevet til 0 31.12.17	(40.471)	(28.637)	(69.108)
56.138	17.380	73.518	Balanseført verdi pr. 31.12.17	132.360	19.265	151.625

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Bruttoverdi av fullt ut avskrevne eiendeler fortsatt i bruk:

Bruttoverdien av anleggsmidler som fullt ut er avskrevet, beregnes å være utrangert. Utrangerte anleggsmidler vurderes til ikke lenger å være i bruk.

Omvurderinger:

Banken foretar ikke løpende omvurderinger av anleggsmidler.

Forpliktelser:

Banken har pr. 31.12.2018 ingen bindende avtaler om anskaffelse av nye anleggsmidler.

Note 30

Andre eiendeler

Morbank			Konsern		
2017	2018	(tusen kroner)	2018	2017	
14.958	40.245	Kundefordringer og forskuddsbetalinger	41.539	32.080	
5.513	5.233	Opptjente ikke mottatte inntekter	19.191	3.227	
19.895	9.940	Andre forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader	11.694	22.677	
3.438	5.816	Avsetnings- og interne konti	5.816	3.443	
39.893	48.670	Finansielle Derivatere	48.670	39.893	
83.697	109.904	Sum andre eiendeler	126.910	101.320	

Note 31

Innskudd fra kunder

Morbank				Konsern				
2017	2018	2018	2017	2018	2018	2017	2017	
Andel	Innskudd	Andel	Innskudd	(tusen kroner)	Andel	Innskudd	Innskudd	Andel
83,5 %	17.559.699	85,7 %	18.984.461	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	18.960.704	85,6 %	17.522.142	83,4 %
16,5 %	3.479.824	14,3 %	3.177.876	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	3.177.876	14,4 %	3.479.824	16,6 %
100,0 %	21.039.523	100,0 %	22.162.337	Sum innskudd fra kunder	22.138.580	100,00 %	21.001.966	100,00 %
				Innskudd fordelt på sektor og næring				
58,4 %	12.278.048	60,2 %	13.350.242	Lønnstakere o.l.	13.350.242	60,3 %	12.278.048	58,5 %
0,8 %	163.346	0,8 %	180.879	Jordbruk/skogbruk	180.879	0,8 %	163.346	0,8 %
0,9 %	196.224	0,9 %	197.312	Produksjon (industri)	197.312	0,9 %	196.224	0,9 %
2,6 %	538.476	2,7 %	593.131	Bygg og anlegg	593.131	2,7 %	538.476	2,6 %
3,3 %	698.895	3,4 %	750.927	Varehandel/hotell og restaurant	750.927	3,4 %	698.895	3,3 %
11,9 %	2.502.831	12,7 %	2.822.879	Eiendomsdrift/forretningsmessig tjenesteyting o.l.	2.799.122	12,6 %	2.465.274	11,7 %
6,7 %	1.404.558	5,4 %	1.201.043	Transport og tjenesteytende næringer	1.201.043	5,4 %	1.404.558	6,7 %
11,6 %	2.442.712	8,7 %	1.930.624	Offentlig forvaltning	1.930.624	8,7 %	2.442.712	11,6 %
3,9 %	814.433	5,1 %	1.135.300	Utlandet og andre	1.135.300	5,1 %	814.433	3,9 %
100,0 %	21.039.523	100,0 %	22.162.337	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	22.138.580	100,0 %	21.001.966	100,0 %
				Innskudd fordelt på geografiske områder				
62,4 %	13.132.107	60,0 %	13.301.320	Vestfold	13.277.563	60,0 %	13.094.550	62,3 %
27,9 %	5.877.422	28,0 %	6.214.443	Buskerud	6.214.443	28,1 %	5.877.422	28,0 %
8,3 %	1.737.551	10,6 %	2.351.975	Norge forøvrig	2.351.975	10,6 %	1.737.551	8,3 %
1,4 %	292.443	1,3 %	294.599	Utlandet	294.599	1,3 %	292.443	1,4 %
100,0 %	21.039.523	100,0 %	22.162.337	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	22.138.580	100,0 %	21.001.966	100,0 %

Note 32 Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Morbank				Konsern			
2017		2018		2018		2017	
Beløp	Gj.snittlig rentesats %	Beløp	Gj.snittlig rentesats %	Beløp	Gj.snittlig rentesats %	Beløp	Gj.snittlig rentesats %
-		-		-		-	
7.860.773	1,86 %	8.756.890	2,04 %	8.756.890	2,04 %	7.860.773	1,86 %
7.860.773		8.756.890		8.756.890		7.860.773	
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer							
Obligasjonsgjeld fordelt på forfallstidspunkt							
961.496	12 %	-	-	-	-	961.496	12 %
1.824.895	23 %	1.494.304	17 %	1.494.304	17 %	1.824.895	23 %
1.457.756	19 %	1.453.689	17 %	1.453.689	17 %	1.457.756	19 %
1.496.096	19 %	1.997.731	23 %	1.997.731	23 %	1.496.096	19 %
1.299.418	17 %	1.399.600	16 %	1.399.600	16 %	1.299.418	17 %
-	-	999.743	11 %	999.743	11 %	-	-
582.841	7 %	871.552	10 %	871.552	10 %	582.841	7 %
197.389	3 %	489.466	6 %	489.466	6 %	197.389	3 %
40.882	1 %	50.805	1 %	50.805	1 %	40.882	1 %
7.860.773		8.756.890		8.756.890		7.860.773	
Obligasjonsgjeld og andre langsiktige låneopptak							
Gjeld fordelt på vesentlige valutaer							
7.860.773		8.756.890		8.756.890		7.860.773	
Gjeld ved utstedelse av verdipapirer til virkelig verdi							
-		-		-		-	
1.944.540		2.322.651		2.322.651		1.944.540	
-		-		-		-	
1.944.540		2.322.651		2.322.651		1.944.540	

Note 33 Annen gjeld og forpliktelser

Morbank			Konsern	
2017	2018	(tusen kroner)	2018	2017
141.711	49.844	Pensjonsforpliktelser (note 22)	49.102	141.644
5.144	6.933	Avsetning Tap på garantier (note 11)	6.933	5.144
14.656	16.215	Leverandørgjeld	20.681	16.507
66.861	77.857	Annen gjeld	86.350	72.739
47.051	31.195	Tidsavgrensninger	34.364	50.825
15.840	16.044	Feriepenger	25.247	25.267
8.299	8.242	Arbeidsgiveravgift	11.569	12.156
54.302	39.080	Finansielle derivater (note 26)	39.080	54.302
353.864	245.410	Sum annen gjeld og forpliktelser	273.328	378.584
Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)				
18.740	16.185	Lånegarantier	16.185	18.740
302.802	271.618	Betalingsgarantier	271.618	302.802
377.515	349.044	Kontraktsgarantier	349.044	377.515
17.476	20.705	Annet garantiansvar	20.705	17.476
716.533	657.552	Sum stilte garantier	657.552	716.533
Andre forpliktelser				
1.639.972	1.715.253	Ubenyttede kreditter	1.715.253	1.639.972
2.710.369	2.618.215	Totale forpliktelser	2.646.133	2.735.089
Pantstillelse				
242.658	227.770	Verdipapirer	227.770	242.658

Note 34 Ansvarlig lånekapital

Morbank			Konsern	
2017	2018	(tusen kroner)	2018	2017
		Tidsbegrenset:		
100.000		2023 3 mnd Nibor + 2,45 (call opsjon 2018)	-	100.000
100.000		2023 3 mnd Nibor + 2,25 (call opsjon 2018)	-	100.000
250.000	250.000	2027 3 mnd Nibor + 1,50 (call opsjon 2022)	250.000	250.000
	150.000	2028 3 mnd Nibor + 1,44 (Call opsjon 2023)	150.000	
(10)	(1)	+ overkurs /- underkurs ansvarlig lån	(1)	(10)
1.317	1.191	Påløpte renter	1.191	1.317
451.307	401.190	Sum ansvarlig lån, tidsbegrenset	401.190	451.307
40.000	40.000	2099, rente 8,25 % (call opsjon 2020)	40.000	40.000
2.586	1.274	+ overkurs /- underkurs ansvarlig lån	1.274	2.586
2.794	2.794	Påløpte renter	2.794	2.794
45.379	44.068	Sum ansvarlig kapital, evigvarende	44.068	45.379
496.686	445.258	Total ansvarlig kapital	445.258	496.686
		Gjennomsnittlig rente NOK		
2,63 %	2,71 %	Gjennomsnitt rente tidsbegrenset	2,71 %	2,63 %
8,25 %	8,25 %	Gjennomsnitt rente evigvarende	8,25 %	8,25 %

Note 35 Eierinteresser i konsernselskaper, felleskontrollert virksomhet (FKV) og tilknyttede selskaper (TS)

Datterselskaper	Type	Anskaffet	Forretnings- kontor	Eierandel	Stemmeandel
EiendomsMegler 1 BV AS	Datter	Jan. 2000	Sandefjord	100 %	100 %
Imingen Holding AS	Datter	Nov. 2006	Kongsberg	100 %	100 %
Larvik Marina AS	Datter	Jan. 2017	Nøtterøy	100 %	100 %
Sparebank 1 Regnskapshuset BV AS	Datter	Sep. 2012	Drammen	100 %	100 %
Z Eiendom AS***	Datter	Jan. 2017	Nøtterøy	60 %	60 %

FKV og TS	Type	Forretnings- kontor	Eierandel	Stemmeandel
Samarbeidende Sparebanker AS*	FKV	Oslo	15,57 %	10,00 %
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS**	FKV	Oslo	19,28 %	19,28 %
EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS	FKV	Sandefjord	50,00 %	50,00 %

Investeringer i FKV og TS	Morbank		Konsern		
	Bankinvest 1 (BN Bank)	Samarbeidende Sparebanker AS	Bankinvest 1 (BN Bank)	Samarbeidende Sparebanker AS	EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS
Balanseført verdi 01.01	41.751	349.663	117.970	400.365	1.300
Fusjon med SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg	-	-	-	-	-
Egenkapitaljust./kap.forhøyelse	-	-	(137)	(1.006)	-
Eliminert mottatt utbytte 2018	-	-	-	(44.598)	-
Res.andel 2018	-	-	10.809	45.184	384
Balanseført verdi 31.12	41.751	349.663	128.641	399.945	1.684

* Samarbeidende Sparebanker AS (SamSpar) er eiet i fellesskap av 10 deltagende sparebanker. Det vises for øvrig til kapittel 4 i årsrapporten for nærmere beskrivelse av Alliansse-samarbeidet.

** Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS er eiet i fellesskap av de 10 deltagende sparebankene i SamSpar, samt SpareBank 1 SR-Bank ASA. Det vises for øvrig til kapittel 4 i årsrapporten for nærmere beskrivelse av Alliansse-samarbeidet.

*** De resterende 40 % i Z Eiendom AS eies av enkelte ansatte i selskapet.

Note 36

Nærstående parter

Lån til datterselskap, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter (DS, TS og FKV) er gitt til ordinære kundevilkår. Lån til andre nærstående parter følger også bankens øvrige kundevilkår.

Alle tall er morbank.

	Datterselskap, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	
	2018	2017
Lån (tusen kroner)		
Lån utestående pr. 1.1.	41.285	47.313
Netto lån i perioden	3.387	(6.028)
Utestående lån per 31.12.	44.672	41.285
Renteinntekter	1.715	1.840
Tap ved utlån	600	3.975
Innskudd (tusen kroner)		
Innskudd per 1.1.	32.772	33.984
Netto lån i perioden	(4.555)	(1.212)
Innskudd per 31.12.	28.217	32.772
Rentekostnader	162	119
Utstedte garantier	-	-

Note 37

Resultat pr. egenkapitalbevis og beregning av egenkapitalbevisbrøk

Resultat pr. egenkapitalbevis er beregnet ved å dele den delen av årsresultatet som er tilordnet selskapets Egenkapitalbevisiere (fratrasket eventuelle egne Egenkapitalbevis) med et veid gjennomsnitt av antall Egenkapitalbevis gjennom året.

Resultat pr. egenkapitalbevis ¹	31.12.2018	31.12.2017
(tusen kroner)		
Korrigert årsresultat		
Årsresultat i henhold til årsregnskapet	548.576	527.943
- korrigert for negativ goodwill		(88.568)
- korrigert for renter på fondsobligasjon ført direkte mot EK	(11.543)	(11.682)
- korrigert for inntektsføring via resultat - overført til/fra FUG	6.991	82
- korrigert for implementeringseffekt IFRS 9	(2.361)	
Korrigert årsresultat	541.663	427.775
Egenkapitaleiernes andel 59,45 % av korrigert resultat	314.107	254.324
Årsresultat som er tilordnet selskapets Egenkapitalbevisiere	314.107	254.324
Antall utstedte Egenkapitalbevis	63.101	63.101
Resultat pr Egenkapitalbevis	4,98	4,03
Pari verdi	15,00	15,00

1. Iht §10-17 i Lov om finansforetak og finanskonsern

Beregning av egenkapitalbevisbrøk ²	01.01.2018	01.01.2017
Korrigert ansvarlig kapital		
Ansvarlig kapital i henhold til regnskapet	4.404.399	4.037.997
+ fond pensjonsregulering IAS 19	-	-
- fond for urealiserte gevinster (FUG)	(16.870)	(11.557)
- fondsobligasjoner	(350.000)	(350.000)
- ansvarlig lånekapital	-	-
- avsatt utbytte som er klassifisert som egenkapital	(151.443)	(49.618)
Sum korrigert ansvarlig kapital	3.886.086	3.626.822
Egenkapitalbevisbrøk		
Egenkapitalbeviskapital	946.194	946.480
Overkursfond	1.025.989	1.027.616
Utjevningsfond	281.336	182.150
Sum Egenkapitalbevisiere	2.253.519	2.156.246
Egenkapitalbevisbrøk	57,99 %	59,45 %

2. Iht §10-17 i Lov om finansforetak og finanskonsern

Foreslått utbytte for 2018	31.12.2018
(tusen kroner)	
Foreslått utbytte før offentliggjøring, ikke innregnet som fordeling til eierene i perioden	186.148
Foreslått utbytte pr. egenkapitalbevis	kr 2,95

Note 38 Egenkapitalbevisere og spredning av egenkapitalbevis

Utbyttepolitikk

SpareBank 1 BV har mål om å oppnå resultater som gir god avkastning på bankens egenkapital. Dette skal sikre eierne en langsiktig, stabil og konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og kursstigning på egenkapitalbevisene.

Det enkelte års overskudd vil fordeles forholdsmessig mellom eierandelskapitalen og grunnfondskapitalen i samsvar med deres relative andel av bankens egenkapital.

Banken legger til grunn at minimum 50 % av egenkapitalbevisernes andel av det enkelte års resultat utbetales som kontantutbytte.

Følgende momenter vil vektlegges ved fastsettelse av nivå på samlet årlig utdeling fra banken:

- Bankens soliditet
- Resultatutvikling
- Eksterne rammevilkår
- Langsiktig mål om stabil eierbrøk

Egenkapitalbevisere

Det var 4 938 egenkapitalbevisere pr 31.12.2018 og de 20 største var:

	Antall	%
1. SpareBank 1 Stiftelsen BV	15.642.787	24,79 %
2. Sparbankstiftelsen Nøtterøy-Tønsberg	10.925.503	17,31 %
3. Pareto AS	1.450.368	2,30 %
4. Verdipapirfondet Eika	1.347.748	2,14 %
5. Bergen Kommunale Pensjonskasse	935.614	1,48 %
6. Wenaasgruppen AS	810.000	1,28 %
7. Melesio Capital NYE AS	802.211	1,27 %
8. DNB Bank ASA	725.000	1,15 %
9. Catilina Invest AS	689.950	1,09 %
10. Landkreditt Utbytte	550.000	0,87 %
11. Sanden AS	540.000	0,86 %
12. JAG Holding AS	505.606	0,80 %
13. Salt Value AS	500.881	0,79 %
14. Bess Jahres Stiftelse	417.312	0,66 %
15. Foretakskonsulenter AS	411.230	0,65 %
16. Espedal & Co AS	404.073	0,64 %
17. Johansen Kjell Petter	362.000	0,57 %
18. Sole Active AS	361.341	0,57 %
19. Haugaland Kraft Pensjonskasse	332.367	0,53 %
20. Verdipapirfondet Nordea Norge	325.000	0,52 %
Sum 20 største egenkapitalbevisere	38.038.991	60,28 %
Øvrige egenkapitalbevisere	25.062.362	39,72 %
Totalt antall egenkapitalbevis (pålydende kr 15)	63.101.353	100,00 %

Bankens egenbeholdning utgjør 305

Note 39 IFRS 16

Implementering av IFRS 16 Leieavtaler, med virkning fra 1.1.2019, vil primært påvirke leietakers regnskapsføring og vil føre til at vesentlige leieavtaler for konsernet balanseføres. Standarden fjerner dagens skille mellom operasjonell og finansiell leie og krever innregning av en bruksrettseiendel (rett til å bruke den leide eiendelen) og en finansiell forpliktelse til å betale leie for vesentlige leiekontrakter.

IFRS 16 inneholder valgmulighet til å unnlate å innregne bruksretten og tilhørende leieforpliktelsen for en leieavtaler dersom leieavtalen er kortsiktig (under 12 måneder) eller leie av eiendelen har lav verdi. Konsernet vil benytte seg av dette fritaket.

SpareBank 1 BV har valgt å anvende IFRS 16 modifisert retrospektivt og sammenligningstall vil ikke bli utarbeidet. Eiendel og forpliktelse settes dermed lik per 1. januar 2019. Konsernet har kun faste leieforpliktelser. Nåverdien av leieforpliktelsen beregnes ved å neddiskontere resterende leiebetalinger med bankens marginale lånerente (fundingrente). Opsjoner til å forlenge leieperioden tas med dersom de med rimelig sikkerhet forventes å bli benyttet. Nåverdien for opsjonen innregnes da i leieforpliktelsen og bruksretten.

Resultatregnskapet vil også påvirkes fordi driftskostnader vil bli erstattet med renter på leieforpliktelsen og avskrivninger på bruksretten. Den totale kostnaden blir høyere de første årene av en leiekontrakt (renteelementet da er større) og lavere i senere år. Rentekostnader beregnes ved å bruke neddiskonteringsrenten på leieforpliktelsen. Utleiers regnskapsføring forblir i hovedsak uendret fra IAS 17. Utleier fortsetter å regnskapsføre leieavtaler enten som operasjonelle eller finansielle leieavtaler avhengig av om leieavtalene i all hovedsak overføres risiko og avkastning knyttet til eierskap av den underliggende eiendelen til leietaker. SpareBank 1 BV har kun operasjonelle leieavtaler som dermed beholdes i balansen og inntektsføres over leieperioden som tidligere.

Basert på leieavtalene som er inngått per 31. desember 2018 vil implementering av IFRS 16 gi en "rett til bruk"-eiendel og leieforpliktelse som balanseføres fra 1. januar 2019 på ca 90 mill for morbank og ca 110 mill for konsernet. Netto resultateffekt er for 2019 beregnet til ca 0,7 mill for morbank og ca 0,9 mill for konsernet.

Egenkapitalbevis eiet av ledende ansatte, styre- og representantskapsmedlemmer

Styret:

Øyvind Birkeland	2.000
Janne Sølvli Weseth	4500
Geir Vestre	2.783
Hanne Myhre Gravdal	4.681
Eric Sandtrø	15.000

Representantskapet:

Ole Vinje	6.000
Bjørn Hellevammen	19.004
Iver A Juel	271.215
Petter Bjertnæs (Pebje Holding AS)	176.752
Grete Evensen Øvrum (GEØ AS)	25.000
Torben Hedegart	24.750
Bjørn Hoffstad	9.613
Vigdis Askjem	6.176
Åsmund Skår	1.000
Kjell E. Nilsen	949
Thor Strand	499
Inger Kristin Eide	681
Thomas Engen	408
Henning Pedersen	681
Stine Skinlo	681
Fredrik Thorsen	408

Ledende ansatte:

Rune Fjeldstad	61.736
Geir Å. Hansen	8.126
Marianne S. Evensen	6.236
Tonje Stormoen	8.282
Lasse Olsen	16.025
Stian Thomassen	8.695
Johan Hjerkin	12.408

Note 40 IFRS 9

IFRS 9

IFRS 9 Finansielle instrumenter erstattet IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling med virkning fra 01.01.18. IFRS 9 omhandler innregning, klassifisering og måling, nedskrivning, fraregning og sikringsbokføring.

Overgangsregler

IFRS 9 anvendes retrospektivt. Reglene i IAS 39 for sikringsbokføring viderføres. Retrospektiv anvendelse innebærer at SpareBank 1 BV utarbeidet åpningsbalanse 01.01.18 som om de alltid har anvendt de nye prinsippene. Det betyr ikke at sammenligningstallene for 2017 må omarbeides etter de nye prinsippene, og standarden sier at de heller ikke har lov til å omarbeide sammenligningstallene med mindre dette kan gjøres uten bruk av etterpåklokskap. Effektene av nye prinsipper i åpningsbalansen for 2018 er ført mot egenkapitalen.

Klassifisering og måling

Finansielle eiendeler

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre målekategorier: virkelig verdi med verdiendring over resultatet, virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader (OCI) og amortisert kost. For finansielle eiendeler skilles det mellom gjeldsinstrumenter, derivater og egenkapitalinstrumenter, hvor gjeldsinstrumenter er alle finansielle eiendeler som ikke er derivater eller egenkapitalinstrumenter.

Finansielle eiendeler som er gjeldsinstrumenter

Gjeldsinstrumenter med kontraktsfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål å motta kontraktsmessige kontantstrømmer skal måles til amortisert kost. Det meste av konsernets utlån er klassifisert i denne klassen.

Instrumenter med kontraktsfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell for salg, skal måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Konsernets boliglån som skal selges til SpareBank 1 Boligkreditt ligger i denne klassen.

Instrumenter som i utgangspunktet skal måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI kan utpekes til måling til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet dersom dette eliminerer eller vesentlig reduserer et regnskapsmessig misforhold. Konsernets fastrenteutlån ligger i denne kategori.

Instrumenter med kontraktsfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte

datoer og som holdes i en forretningsmodell både for å motta kontraktsmessige kontantstrømmer og for salg, skal måles til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, med renteinntekt, valutaomregningseffekter og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over OCI skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhendelse av eiendelene.

Øvrige gjeldsinstrumenter skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Dette gjelder instrumenter med kontantstrømmer som ikke bare er betaling av normal rente og hovedstol, og instrumenter som holdes i en forretningsmodell hvor formålet i hovedsak ikke er mottak av kontraktsfestede kontantstrømmer. Konsernets portefølje av sertifikater og obligasjoner ligger i denne klassen.

Derivater og investeringer i egenkapitalinstrumenter

Alle derivater i konsernet måles til virkelig verdi med verdiendring i resultatet, men derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter skal regnskapsføres i tråd med prinsippene for sikringsbokføring.

Investeringer i egenkapitalinstrumenter skal måles i balansen til virkelig verdi. Verdiendringer skal som hovedregel føres i det ordinære resultatet, men et egenkapitalinstrument, som ikke er holdt for handelsformål og som ikke er et betinget vederlag etter en virksomhetsoverdragelse, kan utpekes som målt til virkelig verdi med verdiendringer over OCI. Alle aksjer i konsernet er enten klassifisert til virkelig verdi med verdiendring over resultatet, eller behandles etter egenkapitalmetoden.

Finansielle forpliktelser

For finansielle forpliktelser er reglene i hovedsak de samme som i tidligere IAS 39. En endring fra IAS 39 er at for finansielle forpliktelser som er bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet skal endringer i verdien som skyldes selskapets egen kredittrisiko innregnes i OCI, og ikke i det ordinære resultatet som i dag, med mindre innregningen i OCI skaper eller forsterker et regnskapsmessig misforhold. Konsernet har klassifisert all gjeld og kundeinnskudd til amortisert kost.

Sikringsbokføring

IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring ved at sikringseffektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring. Kravet om en sikringseffektivitet på 80–125 prosent er fjernet og erstattet med mer kvalitative krav, herunder at det skal være en økonomisk sammenheng mellom sikringsinstrument og sikringsobjekt, og at kredittrisiko ikke skal dominere verdiendringene til sikringsinstrumentet. Sikringsdokumentasjon kreves fortsatt.

Tapsnedskrivning utlån

Etter tidligere regler skulle nedskrivninger for tap bare finne sted når det var objektive bevis for at en tapsehendelse har inntruffet etter første gangs balanseføring. Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på forventet kreditttap (ECL). Den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler i IFRS 9 vil gjelde for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost, og som ikke hadde inntrufne tap ved første gangs balanseføring. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet og leieavtalefordringer omfattet.

Målingen av avsetningen for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring, skal det avsettes for 12-måneders forventet tap. 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de første 12 månedene. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Forventet kreditttap er beregnet basert på nåverdien av alle kontantstrømmer over gjenværende forventet levetid, dvs. forskjellen mellom de kontraktsmessige kontantstrømmer i henhold til kontrakten og den kontantstrømmen som banken forventer å motta, diskontert med effektiv rente på instrumentet.

I tillegg til den generelle modellen er det egne prinsipper for utstedte, herunder reforhandlede lån som behandles som nye, og kjøpte lån hvor det er påløpt kreditttap ved førstegangs balanseføring. For disse skal det beregnes en effektiv rente som hensyntar forventet kreditttap, og ved endringer i forventede kontantstrømmer skal endringen diskonteres med den opprinnelig fastsatte effektive renten og resultatføres. For disse eiendelene er det derved ikke behov for å overvåke hvorvidt det har vært en vesentlig økning i kredittrisiko etter førstegangs balanseføring da forventet tap over hele levetiden uansett skal hensyntas.

Innregning og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes på handledagen, det vil si tidspunktet banken blir part i instrumentenes kontraktsmessige betingelser.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen er utløpt, eller når rettighetene til kontantstrømmene fra eiendelen er overført på en slik måte at risiko og avkastning knyttet til eierskapet i det alt vesentlige er overført.

Finansielle forpliktelser fraregnes når de kontraktsmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

Modifiserte eiendeler og forpliktelser

Dersom det gjøres modifiseringer eller endringer i vilkårene til en eksisterende finansiell eiendel eller forpliktelse behandles instrumentet som en ny finansiell eiendel dersom de reforhandlede vilkårene er vesentlig forskjellig fra de gamle vilkårene. Dersom vilkårene er vesentlig forskjellig fraregnes den gamle finansielle eiendelen eller forpliktelsen, og en ny finansiell eiendel eller forpliktelse innregnes. Generelt vurderes et utlån til å være en ny finansiell eiendel dersom det utstedes ny lånedokumentasjon, samtidig som det foretas ny kredittprosess med fastsettelse av nye lånevilkår.

Dersom det modifiserte instrumentet ikke vurderes å være vesentlig forskjellig fra det eksisterende instrumentet, anses instrumentet regnskapsmessig å være en videreføring av det eksisterende instrumentet. Ved en modifisering som regnskapsføres som en videreføring av eksisterende instrument, diskonteres de nye kontantstrømmene med instrumentets opprinnelige effektive rente og eventuell forskjell mot eksisterende balanseført beløp resultatføres.

Innføringen av IFRS 9 har resultert i følgende prinsippendringer og effekter

Det følger i det videre en beskrivelse av de ulike finansielle instrumentene og hvordan de er klassifisert etter IAS 39 og IFRS 9 med tilhørende beskrivelse av hvilke vurderinger om er lagt til grunn i klassifiseringen.

Instrument/post			
Eiendeler	Beskrivelse	IAS 39*	IFRS 9*
P.t lån (lån til såkalt «for tiden» rente, som kan endres av banken innenfor offentlig regulerte frister)	P.t. vilkår er normale vilkår i Norge for utlån til bolig med flytende rente og til deler av bedriftsmarkedet, og vilkårene er normalt standardiserte og gjelder likt for alle utlån av denne typen. Låntagers rett til tidlig innløsning og konkurransen mellom banker gjør at lånenes kontantstrømmer i liten grad vil kunne avvike fra hva som er definert som betaling av renter og hovedstol på gitte datoer i IFRS 9. Bankens vurdering er derfor at disse utlånenes betingelser er konsistent med måling til amortisert kost.	AC	AC
Lån som skal selges til boligkredittforetak	SpareBank 1 BV overfører utvalgte utlån som kvalifiserer for overføring til boligkredittselskapene. Disse lånene holdes derfor for salg.	AC	FVP&L
Fastrenteutlån til kunder	I henhold til IFRS 9.B4.1.12(b) er betaling av en rimelig tilleggskompensasjon for tidlig innløsning av et finansielt instrument konsistent med at et instruments kontantstrømmer bare er betaling av rente og hovedstol. Underkurs er ikke en tilleggskompensasjon for tidlig innløsning, men et fradrag i kontantstrømmene som ellers skulle ha vært betalt. Som del av et instruments kontraktmessige vilkår vil derfor muligheten for betaling av underkurs medføre at instrumentet skal måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.	FVP&L (FVO)	FVP&L (FVO)
Aksjer, ikke trading	Tilgjengelig for salg-kategorien som eksisterer i IAS 39 blir ikke videreført i IFRS 9.	FVOCI (TFS)	FVP&L
Likviditetsportefølje	Bankens beholdning av rentebærende verdipapirer er i all hovedsak holdt som likviditetsreserver. Formålet med likviditetsreservene er i mange tilfeller å stille sikkerhet for ordinære lån i Norges Bank. Det er varierende grad av omsetning i konsernets likviditetsportefølje. Formålet med porteføljen er i mange tilfeller å stille sikkerhet for ordinære lån i Norges Bank. At porteføljen er en likviditetsportefølje medfører derfor ikke nødvendigvis at konsernet har intensjon om å selge instrumentene som inngår i porteføljen, da likviditet sikres gjennom sikkerhetsstillelse og lån i Norges Bank i stedet for salg av instrumenter som inngår i porteføljen. Porteføljen måles og følges opp til virkelig verdi.	FVP&L	FVP&L
Øvrige porteføljer	Bankens beholdning av rentebærende verdipapirer utover likviditetsporteføljen er definert som øvrig renteportefølje. Formålet med denne porteføljen er å oppnå en tilfredstillende avkastning på bankens overskuddslikviditet. Eventuelle beholdninger av ansvarlig obligasjonslån og fondsobligasjoner fra andre finansinstitusjoner vil inngå i denne porteføljen. Porteføljen måles og følges opp til virkelig verdi.	FVP&L	FVP&L
Forpliktelser			
Verdipapirgjeld	Prinsippene for klassifisering og måling av finansielle forpliktelser er i hovedsak som under IAS 39.	AC	AC

* Forklaring til tabell

OCI	Other Comprehensive Income (Utvidet resultatregnskap)
AC	Amortisert kost
FVOCI	Virkelig verdi med verdiendring over OCI (med reklassifisering)
FVP&L	Virkelig verdi med verdiendring over resultatet (pliktig)
FVP&L (FVO)	Virkelig verdi med verdiendring over resultatet pga. fair value option
FVOCI (NOP&L)	Virkelig verdi med verdiendring over OCI uten reklassifisering
FVOCIP&L	Virkelig verdi med endringer fra egen kredittrisiko over OCI og andre virkelig verdi-endringer over resultat

Konsern			Balansført beløp etter IAS 39	Balansført beløp etter IFRS 9	Implementerings-effekt	
Finansielle instrumenter	Note	Klassifisering etter IAS 39	Klassifisering etter IFRS 9			
Kontanter og fordringer på sentralbanker		Amortisert kost	Amortisert kost	100.501	100.501	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	Amortisert kost	Amortisert kost	1.281.731	1.281.731	-
Utlån til og fordringer på kunder til fast rente	8	Virkelig verdi opsjon*	Virkelig verdi opsjon*	1.268.003	1.268.003	-
Utlån til og fordringer på kunder for salg	8	Amortisert kost	Virkelig verdi over resultatet	200.000	200.000	-
Øvrige utlån til og fordringer på kunder	8	Amortisert kost	Amortisert kost	25.830.390	25.830.390	-
Tapsavsetninger på utlån til og fordringer på kunder		Amortisert kost	Amortisert kost	159.503	161.864	(2.361)
Sertifikater og obligasjoner	24	Virkelig verdi over resultatet	Virkelig verdi over resultatet	3.816.234	3.816.234	-
Finansielle derivater	30	Virkelig verdi over resultatet	Virkelig verdi over resultatet	39.893	39.893	-
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27	Tilgjengelig for salg	Virkelig verdi over resultatet	38.605	38.605	-
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27	Virkelig verdi over resultatet (trading)	Virkelig verdi over resultatet	257.977	257.977	-
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27	Tilgjengelig for salg	Virkelig verdi over resultatet	841.864	841.864	-
Gjeld til kredittinstitusjoner	7	Amortisert kost	Amortisert kost	(111.984)	(111.984)	-
Innskudd fra og gjeld til kunder	31	Amortisert kost	Amortisert kost	(20.182.483)	(20.182.483)	-
Innskudd fra og gjeld til kunder med fast rente	31	Virkelig verdi opsjon*	Amortisert kost	(819.483)	(817.919)	(1.564)
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	32	Amortisert kost/sikringsbokføring	Amortisert kost/sikringsbokføring	(7.860.773)	(7.860.773)	-
Finansielle derivater	33	Virkelig verdi over resultatet	Virkelig verdi over resultatet	(54.302)	(54.302)	-
Ansvarlig lånekapital	34	Amortisert kost	Amortisert kost	(496.687)	(496.687)	-
Total				4.308.989	4.312.914	(3.925)

Effekter ved implementering av IFRS 9

Konsern		Balansført beløp etter IAS 39	Endring som følge av reklassifisering	Endring som følge av ny måling	Balansført beløp etter IFRS 9
Finansielle eiendeler	Note	31. desember 2017			1.januar 2018
Amortisert kost					
Kontanter og fordringer på sentralbanker		100.501	-	-	100.501
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1.281.731	-	-	1.281.731
Utlån til og fordringer på kunder	8	26.030.390	(200.000)	-	25.830.390
Sertifikater og obligasjoner		-	-	-	-
Finansielle derivater		-	-	-	-
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser		-	-	-	-
Andre finansielle eiendeler		-	-	-	-
Sum effekt amortisert kost		27.312.121	(200.000)	-	27.112.121
Virkelig verdi over resultatet					
Kontanter og fordringer på sentralbanker		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder	8	1.268.003	200.000	-	1.468.003
Sertifikater og obligasjoner	24	3.816.234	-	-	3.816.234
Finansielle derivater	30	39.893	-	-	39.893
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27	1.099.841	38.605	-	1.138.446
Andre finansielle eiendeler		-	-	-	-
Sum effekt virkelig verdi over resultatet		6.324.472	238.605	-	6.563.077
Virkelig verdi over OCI- med resirkulering					
Kontanter og fordringer på sentralbanker		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder		-	-	-	-
Sertifikater og obligasjoner		-	-	-	-
Finansielle derivater		-	-	-	-
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser		-	-	-	-
Andre finansielle eiendeler		-	-	-	-
Sum effekt virkelig verdi over OCI- med resirkulering		-	-	-	-
Virkelig verdi over OCI- uten resirkulering (egenkapitalinstrumenter)					
Kontanter og fordringer på sentralbanker		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder		-	-	-	-
Sertifikater og obligasjoner		-	-	-	-
Finansielle derivater		-	-	-	-
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser		-	-	-	-
Andre finansielle eiendeler		-	-	-	-
Sum effekt virkelig verdi over OCI- uten resirkulering		-	-	-	-
Virkelig verdi over OCI- tilgjengelig for salg					
Kontanter og fordringer på sentralbanker		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		-	-	-	-
Utlån til og fordringer på kunder		-	-	-	-
Sertifikater og obligasjoner		-	-	-	-
Finansielle derivater		-	-	-	-
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	27	38.605	(38.605)	-	-
Andre finansielle eiendeler		-	-	-	-
Sum effekt virkelig verdi over OCI- tilgjengelig for salg		38.605	(38.605)	-	-
Sum finansielle eiendeler		33.675.198	-	-	33.675.198

Konsern		Balansført beløp etter IAS 39	Endring som følge av reklassifisering	Endring som følge av ny måling	Balansført beløp etter IFRS 9
Finansielle forpliktelser	Note	31. desember 2017			1.januar 2018
Amortisert kost					
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	7	(111.984)	-	-	(111.984)
Innskudd fra og gjeld til kunder	31	(20.182.483)	(819.483)	1.564	(21.000.402)
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	32	(7.860.773)	-	-	(7.860.773)
Finansielle derivater		-	-	-	-
Ansvarlig lånekapital	34	(496.687)	-	-	(496.687)
Andre finansielle forpliktelser		-	-	-	-
Sum effekt amortisert kost		(28.651.927)	(819.483)	1.564	(29.469.846)
Virkelig verdi over resultatet					
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner		-	-	-	-
Innskudd fra og gjeld til kunder	31	(819.483)	819.483	-	-
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		-	-	-	-
Finansielle derivater	33	(54.302)	-	-	(54.302)
Ansvarlig lånekapital		-	-	-	-
Andre finansielle forpliktelser		-	-	-	-
Sum effekt virkelig verdi over resultatet		(873.785)	819.483	-	(54.302)
Sum finansielle forpliktelser		(29.525.712)	-	1.564	(29.524.148)
		Tapsavsetning etter IAS 39 per 31.12.17	Endring som følge av reklassifisering	Endring som følge av ny måling	Tapsavsetning etter IFRS 9 per 01.01.18
Endring tapsavsetninger					
Utlån og fordringer og instrumenter holdt til forfall under IAS 39 som skal måles til amortisert kost under IFRS 9		159.503	-	2.361	161.864
Gjeldsinstrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg under IAS 39 som skal måles til amortisert kost under IFRS 9		-	-	-	-
Sum instrumenter målt til amortisert kost under IFRS 9		159.503	-	2.361	161.864

Note 41 Hendelser etter balansedagen

Det har ikke oppstått hendelser av vesentlig betydning for regnskapet etter balansedagen.

Eierstyring og selskapsledelse

Banken har, i samsvar med regnskapslovens § 3-3b, utarbeidet en egen rapport som behandler prinsipper og praksis knyttet til eierstyring og selskapsledelse. Rapporten er omtalt i eget avsnitt i årsberetningen,

mens den fullstendige rapporten ligger publisert på bankens hjemmeside www.s1bv.no under Investor/Virksomhetsstyring.

Erklæring fra styrets medlemmer og adm. dir.

Vi bekrefter at årsregnskapet for perioden 01. januar til 31. desember 2018, etter vår beste overbevisning, er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av morbankens og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle

stilling og resultat som helhet og at opplysninger i årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til morbanken og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer foretaket står ovenfor.

Tønsberg, 7. mars 2019
I styret for SpareBank 1 BV

Øyvind Birkeland
Styrets leder

Heine Wang
Styrets nestleder

Eric Sandtrø

Janne Sølvi Weseth

Kristin Sjøia Barkost

Hanne Myhre Gravdal
(ansattes repr.)

Geir A. Vestre
Ansattes representant

Rune Fjeldstad
(adm. direktør)

Ørjan Larsen
Økonomisjef

Revisjonsberetning 2018

KPMG AS
Sørkedalsveien 6
Postboks 7000 Majorstuen
0306 Oslo

Telephone +47 04063
Fax +47 22 60 96 01
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til Representantskapet i SpareBank 1 BV

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert SpareBank 1 BVs årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noteopplysninger, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noteopplysninger, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til SpareBank 1 BV per 31. desember 2018 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet SpareBank 1 BV per 31. desember 2018 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Offices in:

KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Statsautoriserte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Oslo	Elverum	Mo i Rana	Stord
Alta	Finnnes	Molde	Straume
Arendal	Hamar	Skien	Tromsø
Bergen	Haugesund	Sandefjord	Trondheim
Bodø	Knarvik	Sandnessjøen	Tynset
Drammen	Kristiansand	Stavanger	Ålesund

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2018. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

1. Forventet kredittap på utlån og garantier som ikke er kredittforringet (Steg 1 og 2)

Det vises til note 2 Regnskapsprinsipper, note 3 Viktige estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper, note 8 Utlån til og fordringer på kunder, note 11 Tap på utlån og garantier m.v., note 40 IFRS 9, samt styrets årsberetning i avsnittet tap og tapsavsetninger.

Beskrivelse av forholdet	Vår revisjonsmessige tilnærming
<p>Forventet kredittap på utlån og garantier som ikke er kredittforringet utgjør MNOK 67 for morselskapet og MNOK 67 for konsernet per 31.12.2018. Dette tilsvarer 0,23% av brutto utlån for morselskapet og 0,23% av brutto utlån for konsernet.</p> <p>IFRS 9 har medført endringer i reglene for innregning og måling av forventede kredittap på utlån, fordringer og garantier sammenlignet med tidligere regelverk. Etter tidligere regelverk, IAS 39 skulle kun tapshendelser som var inntruffet vurderes. IFRS 9 krever at banken innregner et forventet kredittap (ECL) allerede ved etablering av lån og garantier.</p> <p>For å fastsette forventet kredittap utøver ledelsen skjønn, spesielt knyttet til følgende parametere;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sannsynlighet for mislighold (PD), • Tap ved mislighold (LGD), • Eksposering ved mislighold (EAD), • Definisjon av vesentlig økning i kredittisiko, • Identifisering og vurdering av kredittforringede engasjementer, herunder realisasjonsverdier for sikkerheter. <p>SpareBank 1 BV har gjennom et felles prosjekt i SpareBank 1 - alliansen utviklet en egen modell for beregning av ECL hvor de benytter grunnlagsdata, eksempelvis PD, LGD og EAD som input i beregning av forventet kredittap.</p> <p>Da forventet kredittap i stor grad vil påvirkes av ledelsens forventninger og estimater har vi vurdert posten som et sentralt forhold ved revisjonen.</p>	<p>Vi har dannet oss en forståelse av hvordan konsernet har implementert de nye reglene knyttet til innregning og måling av forventet kredittap og påsett at dette er gjennomført i tråd med standardens krav.</p> <p>Vi har vurdert bankens definisjon av vesentlig økning av kredittisiko og påsett at dette er implementert i modellen.</p> <p>Vi har innhentet attestasjonsuttalelse fra uavhengig revisor som har vurdert Sparebank 1 - alliansens modell. Forhold som inngår i attestasjonsuttalelsen inkluderer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • om PD, LGD og EAD som inngår i regnemodellen er korrekt beregnet, • datagrunnlaget som benyttes i beregningene er korrekt, og • regnemodellen beregner tap i overensstemmelse med kravene i IFRS 9 <p>Vi har forsikret oss om revisorens kompetanse og objektivitet, samt gjennomgått rapporten for å vurdere mulige avvik og konsekvenser for vår revisjon.</p> <p>For å utfordre ledelsens estimater og forventninger som er lagt til grunn i beregningene av forventet kredittap har vi blant annet;</p> <ul style="list-style-type: none"> • dannet oss en forståelse av hvordan ledelsen følger opp og godkjenner modellens beregninger, • vurdert ledelsens justeringer tilknyttet output av modellen, • vurdert modellberegnete forventede kredittap mot sammenlignbare banker og vår kjennskap til bransjen.

2. Forventet kredittap på kredittforringede utlån og garantier (Steg 3)

Det vises til note 2 Regnskapsprinsipper, note 3 Viktige estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper, note 8 Utlån til og fordringer på kunder, note 11 Tap på utlån og garantier m.v., note 40 IFRS 9, samt styrets årsberetning i avsnittet tap og tapsavsetninger.

Beskrivelse av forholdet	Vår revisjonsmessige tilnærming
<p>Forventet kredittap på utlån og garantier som er kredittforringet utgjør MNOK 95 for morselskapet og MNOK 90 for konsernet per 31.12.2018. Dette tilsvarer 0,32 % av brutto utlån for morselskapet og 0,31% av brutto utlån for konsernet.</p> <p>IFRS 9 krever at det for kredittforringede engasjementer beregnes et forventet kredittap over hele engasjementets løpetid. Fastsettelse av forventet kredittap innebærer stor grad av skjønn fra ledelsens side.</p> <p>Sentrale momenter i ledelsens vurderinger er;</p> <ul style="list-style-type: none"> • identifisering av kredittforringede engasjementer, • forutsetninger for fastsettelsen av størrelse og tidfesting av forventede kontantstrømmer inkludert verdsettelse av sikkerheter. <p>På bakgrunn av størrelsen på brutto utlån, iboende kredittisiko, nedskrivningenes størrelse og estimatene som ligger til grunn, anser vi forventet kredittap som et sentralt forhold ved revisjonen.</p>	<p>Vi har dannet oss en forståelse av hvordan konsernet identifiserer og følger opp engasjementer som er kredittforringet.</p> <p>For å utfordre ledelsens prosess for identifisering av kredittforringede engasjementer har vi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • utført analyser mot eksterne data for å identifisere eventuelle ytterligere kredittforringede engasjementer, og • testet et risikobasert utvalg av engasjementer med hensyn til om de burde vært behandlet som kredittforringet. <p>For et utvalg tapsutsatte og kredittforringede engasjementer har vi utfordret ledelsens estimater ved å;</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdere størrelse og tidfesting av kontantstrømmer, • teste sikkerhetsverdier mot interne og eksterne verdsettelse, og • vurdere bankens beregninger av tap.

3. IT-systemer og applikasjonskontroller

Beskrivelse av forholdet	Vår revisjonsmessige tilnærming
<p>SpareBank 1 BV er avhengig av at IT-infrastrukturen i banken fungerer som tilsiktet.</p> <p>Banken benytter et standard kjernesystem levert og driftet av ekstern tjenesteleverandør. God styring og kontroll med IT-systemene er av vesentlig betydning for å sikre nøyaktig, fullstendig og pålitelig finansiell rapportering.</p> <p>Videre understøtter IT-systemene regulatorisk etterlevelse av rapportering til myndigheter, noe som er sentralt for konsesjonspliktige virksomheter.</p> <p>Systemet beregner blant annet rente på innlån og utlån, og bankens interne kontrollsystemer bygger på systemgenererte rapporter.</p> <p>På bakgrunn av IT-systemenes betydning for bankens virksomhet har vi identifisert dette området som et sentralt forhold ved vår revisjon.</p>	<p>I forbindelse med vår revisjon av IT-systemet i banken har vi opparbeidet oss en forståelse av kontrollmiljøet og testet at utvalgte generelle IT kontroller fungerer som forutsatt og understøtter viktige applikasjonskontroller. Vi har i våre kontroller hatt hovedfokus på tilgangsstyring.</p> <p>Uavhengig revisor hos tjenesteleverandøren har vurdert og testet internkontroller knyttet til IT systemene hos ekstern tjenesteleverandør. Vi har innhentet attestasjonsuttalelse (ISAE 3402) fra uavhengig revisor for å vurdere om tjenesteleverandøren har tilfredsstillende internkontroll på områder av vesentlig betydning for SpareBank 1 BV. Vi forsikret oss om revisorens kompetanse og objektivitet og gjennomgikk rapportene for å vurdere mulige avvik og konsekvenser for vår revisjon.</p> <p>Vi har bedt uavhengig revisor hos tjenesteleverandøren om å teste et utvalg standard rapporter og nøkkelfunksjonaliteter i kjernesystemet for å vurdere om:</p> <ul style="list-style-type: none"> utvalgte standardrapporter fra systemet inneholder all relevant data, og at nøkkelfunksjonalitetene, herunder kontroller knyttet til renteberegninger, annuiteter og gebyrer fungerer som forutsatt. <p>I vårt arbeid med å forstå kontrollmiljøet, teste kontroller og gjennomgå rapportene har vi benyttet våre spesialister innen IT-revisjon.</p>

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets og konsernets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet og konsernet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til resultatdisponering er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 7. mars 2019
KPMG AS

Svein Arthur Lyngroth
Statsautorisert revisor

KONGSBERG · MJØNDALEN · LIER · DRAMMEN · HOLMESTRAND
HORTEN · TØNSBERG · NØTTERØY · SANDEFJORD · LARVIK